

ANARCHISTICKÁ REVUE

EXISTENCE

Číslo 8 - JARO 2000 - CENA 25 Kč/SK

Tak nám nastal nový rok
S číslem vsutku kulatým
Co nadělí nám tentokrát?
Jak loni -
Bídu chudým
Prachy bohatým

Bakunin v kostce

Jak dojít k revoluci?

E. Goldman:
Perzekuce anarchismu

Význam anarchismu
v moderní
společnosti

Hrdinky Kámasútry

Jaroslav Hašek

Mumia Abu-Jamal

Diego Negri

Politici vězni
ve Finsku

Skupina Ya basta!
v Itálii

Cheri Honkala

FNB na Slovensku

Nejneposlušnější
národ na světě

Manifest
ČSAF

Udávatel: ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE

Editorial

Jak můžete vidět, přechod do roku 2000 jsme přežili bez výjimečných obtíží (když vynecháme ty, které se na nás všechny sypou bez ohledu na to, jaký že se zrovna píše rok). Důkazem toho budíž, že máte v rukou další číslo anarchistické revue Existence.

Hledáte-li tentokrát ústřední téma, na nějž jste si v po vzhlednutí minulých vydání možná zvykli, musíme vás zklamat. Ale ne tak zcela. Zajímavých článků je tu bez tak dost. Místo hlavního tématu najdete uvnitř časopisu volný teoretický blok, jehož články by se jen velmi těžce a nuceně vtěsňovaly pod nějakou společnou hlavičku.

Za to ta příští Existence, kterou plánujeme vydat v létě, bude zaměřená na globalizovaný kapitalismus (již potřetí) a na instituce (Mezinárodní měnový fond /IMMF/ a Světová banka /SBI/), které se na něm významnou měrou podílejí a které, jak již jistě víte, si dají letos dostaveníčko právě v Čechách - obsadí Prahu a budou pod (u nás zatím nevidanou) policejní ochranou jednat nad dalšími možnostmi globálního vykořisťování.

Tímto bychom vás chtěli požádat, abyste i vy přišli koncem září do Prahy vyjádřit svůj nesouhlas s praktikami těchto institucí a s kapitalismem (v jakékoliv podobě) vůbec. Některá sdružení a organizace budou taktéž protestovat proti ekonomické globalizaci, avšak s (pro nás nepochopitelnou) vírou o reformovatelnosti tohoto fenoménu metodami, které nabízejí ti, kterým slouží. Jako anarchisté si ani v nejmenším nemyslíme, že by se kapitalistické vykořisťování dalo nějakým způsobem reformovat.

Policeie chrastí zbraněmi a jistě bude chtít následovat vzor brutálních policejních jednotek v Seattlu. Můžeme s velkou pravděpodobností očekávat razie v bytech protiglobalizačních aktivistů, jako tomu bylo například ve Švýcarsku. A více než jistě budou média veřejnost zahrnovat obrázky několika rozbitých výloh či opylých punků a zprávami o extremistech, jak to mají všude na světě ve zvyku. To vše nezmení nic na tom, že přijdeme říci své NE!!!

Rovněž vás již teď zveme na letošní anarchistický 1.máj, jenž se bude konat v Praze. Vzhledem k tomu, že Střelecký ostrov si na několik let dopředu zabrali "studenti" pro svou bezduchou zábavu, nevíme ještě, kde přesně bude sraz černo-rudého pochodu. Jedno můžeme říci jistě: 1.máj 2000 bude! A nejen v kalendáři.

V brzké době plánuje redakce Existence rozšířit své "služby". Pokusíme se totiž náš časopis zpřístupnit i uživatelům Internetu. Přesné datum, kdy dostane Existence konečně i internetovou podobu, však určitě zatím nedovedeme. Doufejme, že tomu bude co nejdříve.

Příjemné chvíle při čtení následujících stran vám za celou redakci Existence přeje
Vít Komrška

Anarchistická revue EXISTENCE

číslo 8
březen 2000

Vydává:
Československá anarchistická federace
za přispění členů kolektivu Food not Bombs a
Solidarity - organizace revolučních anarchistů

Redakce Existence:

Nikola Bukajová
Bohdana Rytířová
Alice Dvorská
Zuzana Josková
Jindra Lumbach
Vojta Sedláček
Vít Komrška
Dan Novák

Kontaktní adresa:

ČSAF
P.O. Box 223
111 21 Praha 1
E-mail:
csaf-jz@post.cz

Uzávěrka 8. čísla:

1. března 2000

Cena:

25 Kč / SK

POZOR!!! ZMĚNA ADRES

Omlouváme se, že opět měníme některé adresy regionů Československé anarchistické federace. Je to způsobeno tím, že některé pošty nám zdržují či vůbec nepředávají došlou korespondenci. Jestliže jste nám tedy napsali a my na váš dopis nezareagovali, neztracujte nás. Nemusí to být nutně naším přičiněním.

Zkontrolujte si aktuální kontakty uveřejněné na poslední straně této Existence.

Další změny se nedají vyloučit.

Děkujeme ze pochopení.

PŘEDPLATNÉ - ČTENÁŘSKÉ KONTO:

Vydávání takového časopisu, jako je Existence, je finančně i pracovní náročné a náklady budou bohužel spíše stoupat, než klesat. Měnit se bude rozsah i kvalita časopisu a s tím zákonitě i cena. Abychom předešli zmatku v předplatném, zavádíme tzv. čtenářské konto.

Pokud chcete dostávat Existenci až domů, pošlete na nejbližší kontakt ČSAF složenkou libovolnou částku (minimálně však 100,- Kč) a my vám budeme zasílat jednotlivá čísla až do vyčerpání vámi zaslané částky. Každé nové číslo vám sníží stav vašeho konta o cenu výtisku a poštovné. O tom, kolik vám ještě na vašem čtenářském kontu zbývá, budete informováni s každým číslem, které obdržíte.

Grimethink Distribution

Časopisy, ziny, brožury, knihy, samolepky, ...
David Němec, Poříčí 105, 570 01 Litomyšl

SOTAA AGENY DISTRIBUTION

Široká nabídka hudebních nahrávek (punk, HC, crust, grind, noise, emo, ...), časopisů, brožur a dalšího materiálu

P.O.Box 30, 130 04 Praha 34
zašlete známku na distrolist

ZELENÁ DISTRIBUCE

Každý, koho zajímá zelený anarchismus (ale i ten klasický), soběstačný život, biozemědělství, ekologie, radikální ekologie i ekovýchova, vegetariánství, veganství, syrová strava a zdravá výživa, zvířecí práva, lidská práva, feminismus, soucitný život, hlubinná ekologie, antiautomobilismus, doprava, anti-konzum, komunity a společenství, přírodní národy, poezie, hudba, filmy, trička, nášivky; recyklované obálky, samolepky i bazárek, pošlete si dvě dopisové známky na adresu:

ZELENÁ DISTRIBUCE, Rost'a,
P.O.Box 22, 544 01 Dvůr Králové n.L.

Napište, kde jste se o nás dozvěděli, a dostanete aktuální distrolist, který obsahuje více než 300 věcí o tom všem!!!

Čítárna BrundiBár

Prodej knih a čajů

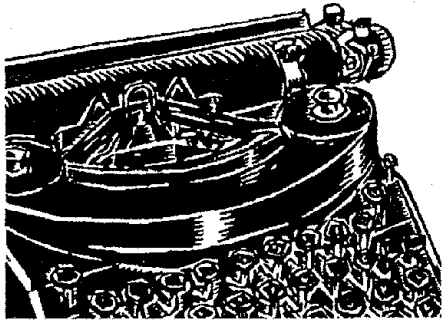

Veltržní 37, Praha 7 - Letná

Otevřeno: Út-So 16:00 - 21:00

(K dostání také Existence a mnoho jiných publikací)

ENGLISH SUMMARY

In this issue of Existence there is no main topic. There are many theoretical essays and articles, which can't be put under one headline.

Home news

> At the end of the last year and at the beginning of the new one, many trade union demonstrations took place in the whole republic. The Czech anarchists participated in some of them.

> The Czechoslovak Anarchist Federation:
Organized a campaign against the increase in price of the public transport in Prague

ČSAF, Earth First! and Food not Bombs took part in the Anti-shopping day action in Prague and in Brno on the 27th November. In Prague The Food not Bombs group gave out food in front of the Tesco supermarket.

On the 12th February ČSAF organized a small demonstration against the participation of Jorg Haider, an extreme right-wing politician and his party in the Austrian government. A week later about 150 of Czech neonazis met in Prague on a demo, where they expressed their sympathies to Haider. Some anti-fascists groups went to disturb their session, but as usual the police were there and nothing happened.

On the weekend of the 12th to 13th February, the ČSAF had its tenth congress. The main topic that was discussed there was the upcoming summit of the IMF and the WB in September. The members planned an information campaign in the whole republic, some demonstrations, discussions, meetings etc. They also decided to ask for the admission of the ČSAF into the Internationale of Anarchist Federations.

> The Food not Bombs activity is nowadays also in Slovakia – Bratislava, Košice and in Trnava.

> The analysis of The Program of the Communist Party of Bohemia and Moravia showed, that it has an obvious social-democratic character.

Anarchist Black Cross

> A brief historical survey of the repressions against the MOVE community.

> Mumia must live! The case of Mumia Abu Jamal – an African-American journalist and human rights activist, who has been waiting in the death cell for over seventeen years.

> Jailed anarchists in Greece

> Jailed antifascists in Poland

> Political prisoners in Finland

- > Cheri Honkala – an American welfare rights activist is waiting for her trial, which is related to the WTO protests in Seattle
- > Diego Negri – an English anarchist who has been unjustly accused of terrorism is waiting for his trial
- > Czech Anarchist Black Cross sent financial help to jailed Russian anarchists

Foreign news

> A report from a demonstration for Mumia Abu Jamal in Berlin

> Union busting at Greenpeace Canada

> Columbian indigenous U'wa tribe fights for its territory against the American oil company OXY

> Campaign for the rights of immigrants in Italy

Theory

> United Kingdom - the roots of a welfare state – a tool for social control (based on an article in the Black Flag magazine)

> A way to revolution – Ray Cunningham – an essay about subjective and objective factors of social revolution

> Michail Bakunin – analysis of the thoughts of a great anarchist thinker and the possibility of their application today

> Emma Goldman – The Persecution of Anarchists – a chapter from the book "My further disillusionment in Russia"

> Sam Dolgoff – The Importance of Anarchism in Today's society

> The Manifesto of the Czechoslovak Anarchist Federation – a new document that was approved on the tenth congress of this organization

Gender

> The Heroines of Camasutra – the history of an Indian woman

Culture corner

> Four social short-stories by a well known Czech writer and mystifier Jaroslav Hašek

> Reviews of new books and anarchist magazines

To be continued

> The most disobedient nation in the world – an unhappy history of the Gypsies

CSAF Praha vydala brožuru
**Evropská unie
byznysmenů
a byrokratů**
(máte-li zájem, piště na pražský kontakt)

OBSAH

Existence (2-3)

- Editorial

- English summary

Z domova (4-7)

- Zetoráci před KoB

- Sešlove z fabriky veni

- Před Parlamentem bylo veselo

- 1 zimní Hypertitania

- Antikonzumní den

- Věřejnou dopravu pro lidil

- Proti Haiderovi

- X. sjezd ČSAF

- Antihaiderská protidemonstrace

- S KSCM k socialismu? Pochá utopie

- FNB na Slovensku

Anarchist Black Cross (8-10)

- MOVE

- Mumia Abu-Jamal

- Věznění anarchisté v Řecku

- Věznění anaršisté v Polsku

- Cheri Honkala

- Diego Negri

- Političtí vězni ve Finsku

Zahraníči (10-11)

- Berlínská pohádka

- Sociální politika kanadských Greenpeace

- Protesty kmene U'wa proti americké ropné společnosti

- Skupina Ya Basta v Itálii

- Třída proti třídě

- Míra mezi Sýrií a Izraelem jako akt imperialismu

Velká Británie (12-14)

- Vyhajte všechna ta hovada!

Sociální revoluce (15-16)

- R. Cunningham – Jak dojít k revoluci?

Z historie hnutí (17-23)

- Bakunin v kostce

- E. Goldman – Persekuce anarchistů

Anarchismus (24-27)

- S. Dolgoff – Význam anarchismu v moderní společnosti

ČSAF (28-30)

- Manifest Československé anarchistické federace

Gender (31-32)

- Hrdinky Kamasutry

Kulturně – literární koutek (32-37)

- Jaroslav Hašek (Nový rok, O jednom censařovi, Loupežný vrah před soudem, Poezie sociální)

- Recenze (Časopisy, Globalizace kapitálu, Mužov nemozná znásilnit, Bondy o globalizaci, Koncerty u Bondyho)

Čtení na pokračování (38-39)

- Nejneposlušnější národ na světě

Zetoráci před KoB

Již podruhé, tentokrát 1. prosince 1999, se dostavilo do Prahy několik desítek odborářů z brněnského Zetoru protestovat proti nevyplácení mezd ve svém závodě. Přítomni byli i členové pražské Solidarity, kteří zde šířili letáky vyzývající k okupačním stávkám proti propouštění a nevyplácení mezd a proti odborovým byrokratům. Ti, konkrétně ekonomický náměstek OS KOVO Englicher, se samozřejmě této aktivitě bránili a vyzývali řadové odboráře k ničení rozdáváných letáků. Jejich slov však uposlechl jen asi 20 lidí, většina si letáky schovávala. Za pozornost stojí také solidární účast 5 lidí z ČKD DS.

(J.L.)

Séfové z fabriky ven!

Poté, co nepomohly předchozí protesty, došlo 16. prosince 1999 v brněnském Zetoru, kde již několik měsíců nedostávají mzdy, k výstražné okupační stávce. Pracující od 5 do 15 hodin bránili podnikovému managementu ve vstupu do závodu.

(J.L.)

Před Parlamentem bylo veselo

Těsně před vánocemi, 21. prosince 1999, se uskutečnila v Praze další odborářská demonstrace. Tentokrát však organizovaná celou komorou a na velmi netradičním místě - před Parlamentem. Zúčastnila se také propagační skupina složená ze členů Solidarity a členek ČSAF. Hned na začátku si nás legitimovali uniformovaní policisté. Demonstrace probíhala velmi chaoticky, protože odboráři neustále obcházeli blok domů, v němž je Parlament a proměnila se tak v nepříjemný turistický pochod. Faibr a jeho parta samozřejmě jenom postávaly a šetřili tak své, těžkou práci znavené, nohy.

Bylo evidentní, že předsedové základních organizací prošli „ideologickým školením“, protože byli velmi nepříjemní a věděli, co jsme zač. Předseda odborů v Zetoru Kailus nám dokonce vyhrožoval „rozbitím huby“.

Nejzajímavější situace nastala po oficiálním ukončení demonstrace, kdy se nejradikálnější křídlo, tvořené převážně lidmi z ČKD, Zetoru a horníky z Paskova, vrátilo před Parlament, a ani nejvyšším šéfům z komory a Kova se nepodařilo je přinutit k odchodu. Mimo skandování došlo také k mlácení do dopravních značek, kontejnerů, aut s alarmem či pětiminutové blokadě policejního auta.

(J.L.)

1. zimní Hypertyrania

Pod pořadatelským dohledem Československé anarchistické federace, Aktivity Cabaret Voltaire a Solidarity se v sobotu 29. ledna uskutečnil úvodní ročník zimního pochodu s recesistickým názvem Hypertyrania, a to v nádherné atmosféře zasněžených vrcholů Hrubého Jeseníku v oblasti Malé Morávky a Rýmařova.

(-abm-)

Antikonzumní den

Aktivisté z více než 30 zemí světa vyhlásili 27. listopad mezinárodním „Anti-konzumním dnem“.

K této iniciativě se připojila i Československá anarchistická federace, jejíž členové spolupracovali na akci pořádané v Praze hnutím Earth First! a kolektivem Food not Bombs. Před obchodním domem Tesco v centru města rozdávalo asi třicet účastníků jídlo bezdomovcům, nabízelo anarchistické

tiskoviny či jen diskutovalo s kolemjdoucími. Přítomní policisté se nejprve snažili akci znemožnit, poté perlustrovali většinu přítomných, které následně zcela účelově obvinili z několika přestupků.

Členové moravského regionu ČSAF spolu se Solidarity - Brno zorganizovali v rámci antikonzumního dne symbolickou akci v jednom z brněnských supermarketů, spojenou s infostánkem a rozdáváním letáků.

(V.K.)

Veřejnou dopravu pro lidi!

Na 14. prosince 1999 uspořádaly Československá anarchistická federace - Praha a Solidarity - Praha protestní shromáždění proti zdražování kupónů na městskou hromadnou dopravu v Praze. Ten den v 15:30 se šlo několik demonstrantů před pražským magistrátem na Mariánském náměstí, aby vyjádřilo nesouhlas s novoročním dárkem od pražských radních ve formě zdražení kupónů o přibližně 12% pro studenty a pracující a 41% pro důchodce. Shromáždění poukazovali na to, že takové opatření bude mít pouze negativní sociální a ekologické dopady na obyvatele a životní prostředí hlavního města a požadovali:

- zastavení asociálního zdražování jízdného,
- zrušení privilegia bezplatné přepravy v MHD pro ústavní činitele, kteří takové výhody vzhledem ke svým příjmům nepotřebují,
- pro důchodce, vojáků základní služby a „civilikáře“ MHD zdarma,
- podporu městské veřejné dopravy - proti neekologickému rozmáhání automobilismu v Praze,
- efektivní a průhledné hospodaření Dopravních podniků hlavního města Prahy.

Několik dní před shromážděním podnikli členové ČSAF „protestní jízdu“ prostředky MHD v Praze, při níž rozdali přes 2000 letáků, a jež se setkala s příznivým ohlasem cestujících.

(V.K.)

Proti Haiderovi

12. února 2000 se ve večerních hodinách sešlo před rakouským velvyslanectvím při demonstraci pořádané Československou anarchistickou federací asi 50 lidí, aby společně vyjádřili svůj negativní postoj k šéfovi rakouských „Svobodných“ Jörgu Haiderovi a solidaritu s těmi Rakušany, kteří se nechtějí smířit s faktem, že předseda rakouských lidovců W. Schüssel v touze stát se kancléřem dopomohl Haiderově ultrapravicové straně stanout ve vládě.

(V.K.)

X. sjezd ČSAF

Ve dnech 12. a 13. února 2000 se v Praze konal již desátý sjezd Československé anarchistické federace (ČSAF) za účasti většiny členů této organizace, několika hostů a sympatizantů. Ve stručnosti se vás pokusíme informovat o několika zásadních bodech, jež se na sjezdu diskutovaly či rozhodly.

- Sjezd rozhodl, že je již čas požádat o vstup ČSAF do Internacionály anarchistických federací.
- Antiglobalizační pracovní skupina chystá na jaře uspořádat infoturné k problematice ekonomické globalizace, vstupu ČR do Evropské unie a zasedání MMF a SB v Praze.
- Rozebíral se postup ČSAF při

pořádání letošní prvomájové demonstrace. Členové ČSAF se vyjádřili pro připojení se (při zachování anarchistické tradice 1. máje) k výzvě People's Global Action, která vyhlásila 1. máj 2000 mezinárodním dnem boje proti globalizovanému kapitalismu.

- ČSAF bude nadále aktivně sledovat osudy černošského aktivisty a novináře Mumii Abu-Jamala (jenž byl v USA ve zmanipulovaném procesu odsouzen k trestu smrti) a podílet se na kampani za jeho osvobození.

- Na X. sjezdu byly upraveny stanovy federace a přijat nový manifest. S jeho zněním se můžete seznámit na stránkách časopisu, jenž právě držíte v ruce.

- Pro některé členy bude zajímavá informace, že se na X. sjezdu rozešla ČSAF se známým aktivistou Slavomírem Tesárkem. (Všechna rozhodnutí přijatá X. sjezdem ČSAF musí ještě projít organizačním referendem.)

(V.K.)

Antihaiderská protidemonstrace

19. února 2000 si dali na Václavském náměstí sraz neonacisté pod vedením Národní aliance, Vlastenecké fronty a Národního odporu, aby podpořili rakouského ultrapravicáka Jörga Haidera, proti jehož vstupu do vlády se snesl takřka celosvětový odpor. Neonacistická demonstrace, na níž se šlo zhruba 120 převážně holohlavých mladíků, byla skoro z poloviny tvořena fotbalovými hooligeny, kteří také o sobě dávali vědět hajlováním (které jako vždy policie neviděla) a výkřiky typu „Smrt Baníku!“ Na shromáždění, které bylo úřady formálně zakázáno, promluvil zástupci zmiňovaných organizací a některým ani nevědělo, že podporují člověka, který chce prosazovat zájmy po válce odsunutých Rakušanů, proti nimž se vyslovují zase při jiných příležitostech. Silněji než logika vlastních výroků zřejmě působí pojitko xenofobie, sympatií k nacismu a vůdcovský kult.

Na toto shromáždění přišlo odpovědět asi 60 antifašistů při narychlo svolané akci proti fašistům v Čechách a Rakousku. Antifašistická demonstrace, na níž se aktivně podílela i Československá anarchistická federace, se z místa setkání zanedlouho přesunula na Václavské náměstí, kde, zastavena policejním kordonem, rušila skandováním hesel projevy řečnicích fašistů.

(V.K.)

S KSČM k socialismu? Pouhá utopie!

Prohlubující se sociální krize nezasahuje citlivě pouze životy nemajetných lidí – pracujících, studentů, nezaměstnaných a důchodců. Projevuje se rovněž ve volebních preferencích této třídy, jejíž příslušníci dali v minulých volbách hlas z velké části ČSSD, aby po vystřízlivění z její antisociální politiky hledali alternativu u KSČM. Že se jedná o alternativu stejně iluzorní, jakou byla ČSSD a že ani případná účast komunistů ve vládě by podstatně změny nepřinesla, pojednala Solidarita – noviny revolučních anarchistů č.9. Situace se však již mezitím posunula trochu dále, KSČM přišla s tzv. Programem obnovy (dále jen Program) a s analýzou naší i světové politicko-ekonomické situace pod názvem „KSČM na přelomu tisíciletí“. Všechny tyto dokumenty se staly oficiálními proklamacemi schválenými na V.sjezdu strany v prosinci 1999 ve Zďáru nad Sázavou. Co přináší tyto dokumenty nového? A přináší něco vůbec?

S RADIKÁLNÍ RĚTORIKOU K SOCIALISMU

Hned v úvodu Programu se praví, že politika opěná o volnou hru tržních sil ztroskotala a že potřeba systémové změny je čím dál naléhavější. Touto systémovou změnou má být v dlouhodobější perspektivě sociálně spravdivlá společnost – socialismus (jaký typ socialismu mají na mysli, že se nejedná o nic jiného než o pouhý sociáldemokratismus poté, co tyto svůj program definitivně opustili, pojednám dále). Rétorika v začátku je tedy skutečně rázná, ostatně právě začátek každého textu bývá tím, co z něho čtenáři zůstanou v paměti. Je třeba ovšem číst pozorně dále a nenaletět na radikální rétorická cvičení.

EKONOMIKA PRO ČLOVĚKA (Z VLÁDNOUCÍ TŘÍDY)

V dalším textu Programu již nezustane nikdo na pochybách, jak to se socialismem KSČM skutečně myslí. Jedná se u ní o pouhou zaklínací formulku, kterou hledá cestu k srdcím obyčejných lidí. V této části komunisté požadují mj. realizaci rovnoprávnosti všech vlastnických forem. Pod tím se skrývá pouhý důraz na silnější roli státu v kontrole strategických odvětví hospodářství, jako je bankovníctví, doprava, energetika či těžba surovin. Dále je tu požadavek kontroly státu v podnicích, které vznikají sloučením domácích a zahraničních firem, včetně vytvoření ochranného systému před spekulativním zahraničním kapitálem. To vše ukazuje na to, že systémová změna v režii KSČM, o jejíž nutnosti píše v úvodu Programu, je pouhým přechodem od kapitalismu globálního k jeho národní variantě, nebo-li přešlápnutí si z bláta do louže. O tom svědčí i slova o „zastavení vykořisťování naší země ze zahraničí“ spojené s „nezbytnou solidaritou v přerozdělovacích procesech“. Tedy ukázkový národní kapitalismus z minulého století (jistý stupeň přerozdělování bohatství coby pokus o eliminaci radikalit dělnické třídy zavedl již Bismarck v Německu na sklonku 19.století), který ovšem nijak neumenšuje vykořisťování pracujících. To zůstává stejné, pracujícím zůstávají pouhé drobty, které propadnou sociálním sítím a jenž slouží pouhému a značně nedokonalemu zmírnění pocíťování důsledků vykořisťování, nikoliv k jeho odstranění. Že to s kapitalismem myslí KSČM skutečně vážně, svědčí i požadavek

„vlastnické jistoty zaručit všem, kdo nabyli poctivě svého majetku“. Může být ovšem vůbec majetek nabytý z práce jiných (majetek kapitalisty získaný prací dělníků) majetkem poctivým?

V této části Programu sice najdeme slova o prosazování zaměstnaneckých rad, posílení odborů a podpoře účasti zaměstnanců na řízení podniku. Stěží se však jedná o skutečnou zaměstnaneckou samosprávu. To vše se totiž má odehrávat na pozadí volného trhu, který každý podnik donutí chovat se podle jeho agresivních pravidel sociálního darwinismu – tj. veškerou činnost podřídí motivu zisku, nikoliv skutečným potřebám.

Jednou z mála tezí v této části Programu, se kterou lze plně souhlasit, je požadavek, aby si management firem nemohl ponechávat své příjmy, nachází-li se podnik v tíživé situaci – například když dělníci nedostávají mzdy. Tento krátkodobý požadavek si však pracující mohou vybojovat i vlastní přímou odborářskou akcí, k tomu nepotřebují volit KSČM.

PRACOVAT, JAK TRH PÍSKÁ

Hlavní důraz v boji proti nezaměstnanosti kladou komunisté na opatření vedoucí k obnovení růstu ekonomiky. Zkušenosti ze zahraničí však svědčí o tom, že odstranění nezaměstnanosti a hospodářský růst spolu zdaleka nesouvisí, ba právě naopak. Například v Německu poukazuje prezident Spolkového úřadu práce B. Jagoda na tento fakt tím, že velké průmyslové koncerny jako Siemens a Mercedes-Benz zvyšují svou produkci a současně pořád propouští stovky zaměstnanců. Německé hospodářství zrychluje svůj růst, avšak na poklesu nezaměstnanosti se to nijak neprojevuje. Obdobně je tomu i v dalších zemích.

V Programu se dále mluví o tom, že na cestě k plné zaměstnanosti bude zapotřebí „ovlivňovat ekonomickými nástroji přípravu lidí na zaměstnání podle očekávaného vývoje a struktury potřeby práce“. Tento bod nebere vůbec v potaz, že práce by měla být nástrojem seberealizace člověka, rozvinutím jeho schopností a talentu, nikoliv pouhým prostředkem obživy, který je člověku přisouzen trhem. Toto odcizení člověka od jeho práce je pro kapitalismus symptomatičtější. Kapitalismus vyžaduje tzv. flexibilitu pracovních sil (tzn. přizpůsobit se ve všem požadavkům zaměstnavatele a trhu), nutnost za práci cestovat velké vzdálenosti či se vůbec kvůli ní přestěhovat, vybírat školu pouze podle měřítka, zda po jejím ukončení poskytnou patřičné uplatnění apod. To vše slouží jenom k zájmům vládnoucí třídy, protože větší manipulaci s pracujícími dosáhne i větších zisků.

Je třeba pozlivně reagovat na požadavek uznat „statut společensky prospěšné činnosti spojené s jejím oceněním i prací v rodinách“. Toto je reflexe situace, kdy drtivá většina žen v rámci kapitalistického systému (včetně jeho dřívější státně direktivní podoby) nastupuje po denní práci v zaměstnání ještě druhou směnu v domácnosti, pochopitelně neplacenou a většinou i značně nedoceňovanou. Z Programu však není jasné, zda-li tuto formu vykořisťování žen chce KSČM zmírnit jejím pouhým oceněním, či ji úplně odstranit propagováním spravedlivé dělby práce v domácnosti mezi všechny její členy. Pouze ocenění domácí ženské práce totiž nepostihuje samotnou příčinu, kterou je nespravedli-

vé rozdělení rolí mezi ženami a muži, kdy většina domácích prací zůstává na ženách (a považuje se to zcela mylně za něco samozřejmého), jejichž vykořisťování se tak ještě znásobuje.

OBČANSKÁ SPOLEČNOST JAKO ZAKLÍNADLO

V dalším oddílu Programu s názvem „Za prohloubení demokracie“ se KSČM postavila do stejné lajny s ostatními stranami (snad vyjma ODS) coby budovatelka občanské společnosti. Prosazuje urychlenou reformu veřejné správy, dále se vznikem krajského zřízení posilí kompetenci územních samospráv apod. Nechybí ani zmínka o vytvoření prostoru pro reálný vliv sdružení občanů a občanských iniciativ. Jedná se o klasické slogany, jenž jsou dnes tolik v oblibě napříč celým spektrem politických stran. Demokracie se v tomto pojetí prohlubuje asi tak, že vzniknou nová místa pro státní úředníky v územně správních celcích, podstata systému zůstane ovšem opět netknutá. Tolik oslavovaná občanská sdružení a iniciativy jsou sešněřovaná pravidly vládnoucí třídy. Mají jasně vymezené pole působnosti, které určuje právě tato třída a ta sama sebe pochopitelně neohroží. Občanská sdružení jsou navíc existenčně závislá na grantech ze soukromých nadací a jiných obdobných zdrojů, což z nich činí plnohodnotnou součást systému. Neustálá hrozba utáhnutí přírodních kohoutků financí činí z občanských sdružení loajální subjekty, jejichž radikalita končí na hranicích legality. Občanská společnost se tak stala jednou z dalších iluzí, která je lidem poskytována pro vytvoření pocitu spoluúčasti na věcech veřejných.

KSČM – STRANA SCHIZOFRENIČKA

Mnohem zajímavější než Program obnovy je dokument s názvem „KSČM na přelomu tisíciletí“. Je obecnějšího rázu, nejedná se tedy o jakýsi akční plán, na který si činí ambice právě Program. Je spíše analýzou současného politicko-ekonomického systému, jak v českém, tak v celosvětovém rámci. Objevuje se v něm několik zajímavých reflexí, u KSČM dosud neobvyklých. Přes tyto reflexe je z politické praxe strany jasné, že se u ní jedná o čistě deklarativní záležitosti, bez vlivu na konkrétní činnost, která je determinována prostředím parlamentní politiky i samotným ekonomickým systémem.

V prvním oddílu tohoto dokumentu se to opět hemží radikálními výrazy, zdůrazňováním potřeby systémové změny apod. KSČM v něm odmítá deformace minulého režimu a zároveň se hlásí k „utváření moderní socialistické společnosti“. Co se zde rozumí pod pojmem „moderní“, zůstává nekonkretizováno. Podle celkové dnešní politiky strany se tedy lze dohadovat, že se nejedná o nic jiného, než o klasickou tržní ekonomiku podepřenou silným sociálním státem, čehož klasickým modelem je Švédsko a další skandinávské státy. Sociální stát však pouze tlumí ostří třídních antagonismů, zamlžuje podstatu systému a jenom tak napomáhá většímu vykořisťování pracujících.

Zcela schizofrenně se tak v tomto dokumentu může tvrdit, že KSČM chce řešit problémy dneška „s vědomím naléhavé systémové změny – překonání kapitalismu“, aby se

v jiném odstavci objevila věta, že „požadavek smíšené ekonomiky a rovnosti vlastnických forem znamená především obhájit příslušnou míru státního vlastnictví v strategických odvětvích“. V tomto KSČM plně odhaluje hluboký rozpor, který se skrývá v její politice. Na jedné straně stojí radikální rétorika o potřebě systémové změny, na straně druhé nepřímé přiznání, že jejím maximálním reálným požadavkem může být smíšená ekonomika skandinávského typu, která je však ve své pod-

statě stále kapitalismem se všemi průvodními jevy, které s tímto výrobním způsobem souvisí. Jestliže zároveň s tímto komunisté tvrdí, že „naše představa vychází z marxismu“, je jejich schizofrenie a celková zmatenost potvrzena, protože skutečný marxismus nemá s politikou KSČM vůbec nic společného (s touto politikou by snad mohl ztotožnit jen zakladatel německé sociální demokracie, umírněný reformista Lassale) a Marx se tak musí obracet ve svém londýnském hrobě.

Ovšem i na deklarativní úrovni se KSČM při detailnějším zkoumání přestane jevit jako nějaká revoluční síla. Komunisté zcela převzali politiku, která byla tradičně v historii vždy doménou sociální demokracie. Jedná se o politiku parlamentní, která je podle nich jedinou možností, jak docílit nějakých změn. Proto mohou tvrdit, že strana může systémovou změnu „učinit jen za porozumění a podpory občanů, voličů...“. Vypadá to, jako by k překonání kapitalismu stačilo vhodit do volební urny ten správný lístek a KSČM potom již nějak zařídí revoluci vedenou z parlamentních křesel. Strana hlásící se k marxismu ho tímto vzápětí opět popírá, protože Marx tvrdil (a bylo to i hlavním heslem I.internacionály), že „osvození pracujících musí být záležitostí samotných pracujících“. Žádná strana, žádná reformistická politika to nemůže učinit.

IMPERIALISMUS JAKO NEJVYŠŠÍ STÁDIUM KAPITALISMU

Ne, takto otevřeně by se dnešní globální ekonomický systém KSČM pojmenovat neodvážila. Ta pouze tvrdí, že po rozpadu bloku bývalých (pseudo) socialistických států „posílily významně kapitalistické státy v čele s USA své postavení a své ambice na ničím neomeзованou světovládou“. V dokumentu dále stojí, že „nové historické podmínky také přinášejí vyšší etapu mezinárodní dělby práce“. To však vyvrací filozof a revoluční marxista Egon Bondy v rozhovoru pro deník Právo: „...Mezinárodní dělba práce znamená rovnoměrné rozmištění pracovních příležitostí ve všech oblastech, aby právě nebyly nutné migrace obyvatelstva – to mimo jiné znamená i víceméně přirozené podstatné snížení rizik etnických i sociálních napětí. Mezinárodní dělba práce skutečně pomáhá řešit celou řadu otázek, ale globalizace je něco jiného“. Globalizace znamená hlavně to, že kapitalisté mohou vykořisťovat velice snadným způsobem lidi na celém světě. Někde formou otevřeně brutální, například v Africe či v jihovýchodní Asii, jinde „civilizovaněji“ – což je případ zemí Prvního světa. Mezinárodní dělba práce, která by lidem ulehčovala a osvobozovala život, tedy současný globální ekonomický systém rozhodně není.

KSČM dále ve svém dokumentu rozvádí podrobněji charakter globalizovaného kapitalismu, což doposud prakticky nečinila. V dokumentu se píše, že kapitalistická globalizace „je provázena ideologií neomezeného pohybu kapitálu, zboží a služeb. Vede ke vzniku nadnárodních monopolů a jejich pozvednutí na úroveň obrovských celků, které diktují svá pravidla konkurentům i většině států světa. Nosnou tendencí současnosti je modernizace světového kapitalismu, která vyjadřuje snahu prodloužit jeho životnost jako systému. ...Koncentrace monopolních struktur vede i k tomu, že dnes má ve světě rozhodující vliv úzká oligarchická skupina nejbohatších, a tím i nejvíce agresivních vlastníků. Nadnárodní společnosti nefungují na základě

demokratických procedur, neváží se na politický systém jednotlivých zemí. Nové se rozdělují privilegia a diskriminace, moc a bezmoc. Vzniká globální buržoazie, usilující kofistit ze světového trhu práce i ze světových přírodních zdrojů, a snaží se o kontrolu myšlení lidí prostřednictvím trhu s informacemi ve světovém měřítku.“ S touto částí dokumentu nelze než souhlasit. Jedná se o stav světového politicko-ekonomického systému, na který anarchisté upozorňují již delší dobu. Z této reflexe pramení i posílení a potvrzení nutnosti revolučního programu na cestě k překonání kapitalismu. V dnešní situaci tato stará pravda platí dvojnásob. KSČM je však svázána svou rolí státoporné reformistické parlamentní strany. Uznává sice, že nadnárodní monopoly a finanční struktury diktují svou politiku jednotlivým státům, z tohoto poznání však nevyvozuje žádné důsledky. Naopak zcela nelogicky ještě tvrdí, že „Česká republika je do globalizace vtahována bez promyšlené vlastní koncepce zapojení do těchto procesů, která by respektovala zájmy většiny obyvatel.“ Je-li i Česká republika podrobena diktátu nadnárodního kapitálu, jak potom může vytvářet vlastní koncepci zapojení se do jeho struktur? Fantazie KSČM skutečně nezná hranic.

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

Staré heslo revoluční levice zprofanované stalinismem dnes nabývá nového obsahu a tím i skutečné aktuálnosti. KSČM se ho pochopitelně již neodvážil použít, pro její reformistickou politiku by to byl přeci jenom trochu silný odvar. Proto říká, že „proti dravé globalizaci kapitálu je zapotřebí postupně vytvářet globalizované hnutí vykořisťovaných a ohrožených, umožňující solidární obranné akce i organizovaný odpor. Sociální střety nutné přerůstají do souvislosti a střetů nadnárodních a internacionalistická a národní politika nabývá na nové obsažnosti i významu.“ Že by KSČM začala znovu nacházet myšlenku o nevyhnutelnosti systémové změny v mezinárodním měřítku? Již od doby Stalinyvy doktríny o budování socialismu v jedné zemi se všechny vazalské komunistické strany na KSSS stávaly špičkami a podporovatelkami nacionalismu po celém světě, a to nacionalismu často v jeho nejvulgárnější podobě. Ani polistopadová KSČM nebyla výjimkou, i když ji k tomu pochopitelně již nikdo nenutil. Nežjetejněji se to projevovalo v oživování protiněmecké hysterie spojené s vyvoláváním strašáka „sudetského revanšismu“, v ospravedlňování masakrů nevinných lidí při odsunu Němců z Československa v roce 1945 a v této souvislosti přijímání Benešových dekretů div že ne za nějaké svaté texty, na nichž stojí bytí a nebytí českého národa. Rovněž projev archaického panslavismu, se značnou dávkou sovínismu, nalezly v komunistických řadách své místo. KSČM je dále velice úzce ideově a personálně provázána s Klubem českého pohraničí (KČP), jenž vydává periodikum Hraničář a jehož stránky nacionalismem doslova přetéka. V těchto projevech si KSČM v minulosti nijak nezadala s fašizujícími Sládkovými republikány.

Zcela v rozporu s praxí strany se tedy opět jeví fakt, že se v tomto dokumentu, přijatém na V.sjezdu strany, objevila věta, že „jde o to, energicky se podílet na předcházení a překonávání averze vůči cizincům, některým menšinám, migraci z jihu a východu a s tím

Organizace revolučních anarchistů

Za čím stojíme:

NE! vládě milionářské elity!

Národní bohatství vytvářené generacími pracujících se privatizací, restitucemi, spekulacemi a tunelováním přesunulo do kapes zahraničních investorů a nové milionářské elity. Oni spolu s politiky, kteří ovládají stát, určují míru demokracie. Jejich zisky a moc platíme nízkými mzdami, vysokými cenami, růstem nezaměstnanosti, ztrátou sociálních jistot, ničením přírody a vlastní bezmocí. Občejní lidé ztrácejí budoucnost, šíří se bezradě, kriminalita, drogy, rasismus. Je čas pro revoluční společenskou změnu!

Masové hnutí proti kapitalismu!

Volby skutečnou změnu nepřinesou, neboť moc a zájmy milionářské elity budou ovlivňovat a korumpovat každou novou vládu, každého nového politika. Proto se musíme sami organizovat na pracovištích, ve školách a obcích okolo společných problémů a spojením našich bojů vytvořit masové hnutí za sociální spravedlnost a přímou demokracii, které donutí vládu k reformám ve prospěch občejných lidí a které nakonec nahradí nelidský systém založený na zisku a vládě menšiny systémem založeným na potřebách společnosti a demokratické samosprávě zdola.

Bojovné a demokratické odbory!

Odbory mohou být páteří tohoto hnutí. Musí ale organizovat pracující nejen na pracovištích, ale i v obcích. Musí se otevřít studentům i nezaměstnaným. Musí být řízeny zdola samotnými členy a všemocnou byrokracií musí nahradit volitelní a kdykoli odvolatelní delegáti, placení dělníckou mzdou. Jejich zbraně musí být: přímá nátlaková akce, jednota, solidarita. Majetek odborů by měl být využit pro podporu boje odborů a svépomocné vytváření služeb, o které nás trh a stát už připravily.

Revoluční anarchistická organizace!

Aby tyto myšlenky prosadili, musí se lidé, kteří jsou přesvědčeni o nutnosti společenské změny, spojit v silné revoluční anarchistické organizaci. Ta nesmí usilovat o křesla v parlamentu a ve vládě, ani o kontrolu nad hnutím pracujících a mládeže. Tohoto hnutí se ale musí aktivně účastnit a obhajovat v něm jeho samosprávu zdola a metodu přímého boje. Jejím cílem musí být přesvědčit občejné lidi o potřebě odstranit kapitalismus a o anarchistické alternativě k němu. Proto, pokud s námi souhlasíte, neváhejte a vstupte do Solidarity!

Solidarita, L.K.
P.O.Box 12
751 52 Přerov 1

Solidarita, L.K.
P.O.Box 223
111 21 Praha 1

spojeného nebezpečí nacionalismu a rasismu jako jeví KSČM cizích. "Je to zcela nová teze, se kterou dnes komunisté přichází a bude zřejmě zajímavé sledovat, jak se odrazí na jejich praktické činnosti, protože doposud, jak jsem již řekl, patřil nacionalismus k jednomu ze základních pilířů jejich politiky. Možná se jedná o reflexi aktivizujícího se neofašistického hnutí a obavy, že by se i komunisté mohli stát oběťmi fašistických útoků. Ostatně předseda Vlastenecké fronty při projevu na demonstraci 28. října 1999 jasně deklaroval, že v souvislosti se vzrůstajícími preferencemi KSČM je třeba se ozbrojovat a v případě nutnosti přejít i k ozbrojenému odporu. Tomu, že si komunisté tuto hrozbu uvědomují, nasvědčuje rovněž varování, které se na jednom místě v dokumentu objevuje a sice, že ze sociálních otřesů a celkové deziluze z vysoké politiky „vyvstává hrozba, že se rozšíří podhoubí, příznivé pro rozvoj fašismu jako otevřené protidemokratické diktatury, která konečně slouží zájmům velkého kapitálu. Zkušenosti z 30. let v Německu, nebo ze 70. let v Chile varují před nebezpečím fašistického pokusu o potlačení nepohodlné levice. Prvním cílem těchto sil se mohou stát aktivity a hnutí zejména nekonformní mládeže." Odbočím a zastavím se u pojmu „nekonformní mládež". Komunisté v tomto přejali pojmosloví establishmentu a oficiálních médií a nazývají „nekonformní mládež" politické revolučně levicové hnutí, jehož nejautentičtější a nejpodstatnější složku tvoří anarchisté. Jedná se tedy zejména o nešťastnou záměnu anarchismu s extravagantní punkovou subkulturou, která není ničím jiným než pouhou generační revoltou. Bylo nutné toto zmínit, protože tato záměna působí anarchistickému hnutí nemalo pořízení.

Právě anarchisté již deset let upozorňují na to, že se tu objevují neofašistické organizace, které představují vážnou hrozbu pro celou společnost a veškeré pokrokové síly, zatímco komunisté zabředli ve svém primitivním nacionalismu. Tuto hrozbu potvrzuje i několik desítek obětí rasistických a politicky motivovaných vražd, jež mají na svědomí právě neofašisté. Vzhledem k již zmíněným reakčním tendencím (např. prosazování využívání paragrafu na postihování hlásání (třídniho boje) ze strany vládnoucí třídy i ultrapravicového prostředí, se určité kruhy v KSČM snaží dostat z nacionalistického marasmu, ve kterém strana dosud dlela. Zřejmě jí k tomu dopomáhají i aktivity Komunistického svazu mládeže (KSM), který se, opět pod silným vlivem trockistické Socialistické organizace pracujících (SOP), v posledním roce účastní antifašistických

demonstrací a jiných, obdobně zaměřených akcí.

Boj komunistů proti fašismu je však veden ze stalinistických pozic (KSM je v tomto mnohem více stalinisticky ortodoxní než samotná KSČM), tedy pro anarchisty naprosto nepřijatelných a znemožňujících jakoukoliv otevřenou spolupráci na bázi Lidové či Dělnické fronty.

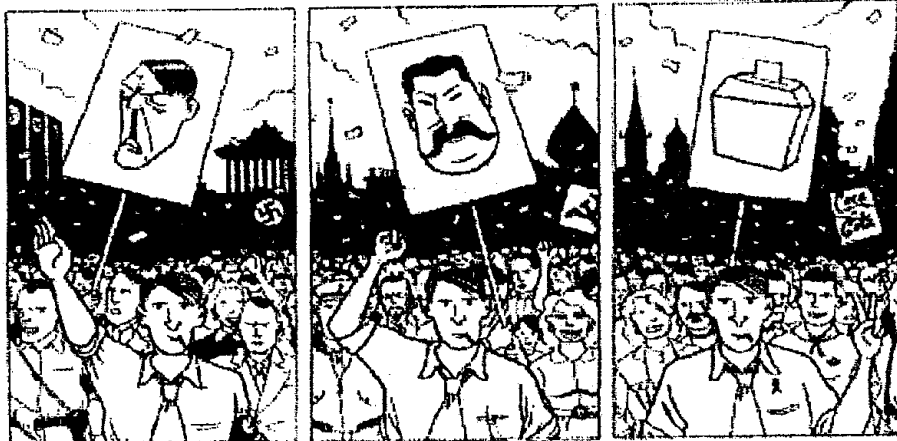
KSČM – BEZRADNOST NA KONCI TISÍCILETÍ

Tváří v tvář globálnímu kapitalismu se KSČM stává bezradnou, neschopnou cokoliv změnit na reálné politicko-ekonomické situaci a tudíž i zbavenou skutečného obsahu. Parlamentní politika ovšem ani jiná být nemůže, obzvláště v dnešní době. KSČM dnes plně propadla sociáldemokratismu, poté co jí ČSSD uvolnila pozici přesunem do zcela pravicových končin. Požadavek smíšené ekonomiky (tj. tržby ekonomiky se silným vlivem státu) doby maximálního programu KSČM o tom podává nezvratný důkaz.

Komunisté si na jednu stranu uvědomují, že nadnárodní kapitál diktuje jednotlivým státům svou politiku pouze s ohledem na vlastní zájmy, na straně druhé jako by si to v politické praxi nepřipouštěli, protože by jim potom nezbylo nic jiného, než KSČM rozpustit. Takto se stává jen jednou z dalších parlamentních stran deroucích se k moci, aby poté, až se ocitne na jejím výsluní, začala poslušně zobat z rukou kapitálu. To už ostatně předvádějí v současné době komunisté ve Francii, kteří nyní zasedají v tamní vládě a posílají policii proti demonstrujícím nezaměstnaným. Financial Times si je pochvaluje: „V opozici je PCF (Komunistická strana Francie – pozn. DN) mluvčím obětí ekonomických změn. Ve vládě vnáší disciplínu do dělnického hnutí a umí vmést proletariátu do tváře tvrdou hospodářskou realitu.“

Jediným důsledkem politiky KSČM, i když v kontextu celkové politicko-ekonomické situace rovněž nepravděpodobným, může být návrat k národnímu kapitalismu. Ten však vykořisťování nemajetných lidí neumeňuje, pouze odlišně rozděluje zisky z něj plynoucí a proto pracujícím není žádnou alternativou. Tou může být hlavně program revolučně levicový, tj. anarchistický, který nepřistoupí na žádné kompromisy a vyjednávání a bude pracující a ostatní skupiny nemajetných lidí vést k tomu, aby hnutím členské základny v odborech, vytvářením vlastních radikálních struktur i jinými formami bojovali za překonání kapitalismu a tím i k odstranění vykořisťování člověka člověkem, k vlastní emancipaci a osvobození.

Dan Novák

Prameny:

Dokumenty V. sjezdu KSČM – Haló noviny 27.12.1999

Rozhovor s Egonem Bondym – Právo 6.1.2000

Konfrontace – noviny odporu 2/1998

Solidarita – noviny revolučních anarchistů č.9

Food Not Bombs na Slovensku

V decembri minulého roku začala fungovať bratislavská skupina **Jedlo namiesto zbraní**. Priamou akciou na bratislavskej hlavnej stanici každú nedeľu o 13.00 pomáhame hladným ľuďom vytlačaným na okraj spoločnosti a prostredníctvom rozdávania teplého jedla sa okrem zviditeľnenia sociálnych

FOOD NOT BOMBS

problémov bezdomovectva a chudoby (v Bratislave žije asi 500 bezdomovcov) a aktívnej propagácie vegánstva v širších ekologických súvislostiach snažíme upozorniť aj na neudržateľnosť dnešnej konzumnej kapitalisticko-vykořisťovateľskej mašinérie. A nakoniec už názov hovorí, že obrovské sumy vynakladané na armádu a zbrojenie (na Slovensku ročne 15 miliárd) je treba použiť na pomoc ľuďom v núdzi. Za týmto účelom bol vydaný stručný leták a obsiahlejší informačný dvojlíst, ktoré okoloidúcich vyzývajú k pomoci a vlastnej aktivite. Na činnosti skupiny sa podieľajú ľudia s rôznym zameraním, spoločne východisko ale predstavuje dôraz na solidaritu, vzájomnú nezištnú pomoc, nenásilie a úctu k životu. Varíme asi 150-200 porcií týždenne a suroviny darované alebo získané od obchodníkov kvôli svojej nepredajnosti tvoria zhruba 1/3 jedla – ich podiel sa snažíme neustále zvyšovať. Najčastejšie sa najesť prídu samozrejme bezdomovci, ale jedlo je určené pre všetkých hladných bez rozdielu. S postupom času chceme začať aj recyklovať rôzne šatstvo a potom ho rozdávať na stanici. Myšlienka Food Not Bombs zaujala aj ľudí mimo Bratislavu a čoskoro vznikli samostatné skupiny v Trnave a Košiciach. Vážnejšie konflikty s políciou zatiaľ nenastali.

Jedlo namiesto zbraní, Ušiakova 2, 841 01 Bratislava, mail@jedlo.sk

Martin

Jídlo místo zbraní

Food not Bombs (FNB) je celosvětová anarchistická iniciativa, která zdarma vaří a rozdává vegetariánské jídlo především těm, kteří se ocitli na okraji společnosti. FNB pomáhá lidem bez domova a zároveň poukazuje na křiklavé sociální rozdíly, kdy

- každodenně umírá v důsledku chudoby 40 tisíc dětí
- za stejnou dobu se vydá na světové zbrojení 1,5 miliardy dolarů
- 40% světové populace se dělí o 3,3% světových zisků
- 2 miliardy lidí žijí v naprosté chudobě,
- bohatství 225 největších boháčů se rovná ročnímu příjmu poloviny obyvatel světa dohromady
- 3 nejbohatší lidé planety mají víc než 48 nejchudších států světa

Každou neděli v 16.00 hod na Střeleckém ostrově v Praze

MOVE

MOVE (Hnutí) vzniklo na počátku 70. let ve Philadelphii ve čtvrti Powelton Village. Tvořili ho převážně černoši, ale i bílí, Portoričtí a další. Na hlavě nosili charakteristické dreadlocks a svorně převzali příjmení svého učitele Johna Africa. Někteří členové komunity postupně dokázali překonat pomocí nového způsobu života své osobní problémy, jakými byly třeba alkohol, závislost na drogách apod.

Členové MOVE se snažili pomáhat bezdomovcům, zprostředkovávali domluvu mezi philadelphskými gangy, pomáhali při stavebních rekonstrukcích a pracovali na programu pomoci vězňům. Vybudovali také vlastní myčku aut, která se stala velmi oblíbenou mezi místními obyvateli a fungovala jako zdroj peněz, kterých bylo na jejich aktivity vždy zapotřebí.

MOVE zakoupilo velký viktoriánský dům na 33. severní ulici číslo 309. Později se tento dům stal střediskem setkání lidí, kteří se snažili vyjádřit svoje názory na problémy společnosti. Mohli je tak konfrontovat s řešeními předkládanými MOVE. Na tato setkání přicházelo časem stále více a více lidí (mezi jinými i Jane Fondová, Allan Watts atd.) a MOVE se tak pozitivním způsobem zapsali do povědomí široké veřejnosti.

V roce 1974 začali za podpory několika známých osobností s nenásilnými demonstracemi na protest proti stávajícímu systému, který je založen na ničení Země a neustálém vykořisťování člověka. Protesty nabývaly na síle, což samozřejmě neuniklo místní policii. Media podávala o MOVE falešné informace, v novinách se psalo o hnutí jako o partě zfetovaných násilníků. Informace se však alespoň na čas zlepšily po té, co vydavatel Philadelphia Tribune povolil vydávat pravidelnou rubriku „On the MOVE“, kterou psali členové hnutí. Bohužel tato rubrika byla stažena v roce 1976, kdy se opět naplno rozjela kampaň proti komunitě MOVE.

Ve Philadelphii vládli v té době známý rasista Frank Rizzo. Ten začal jako pochůzkář, později to, díky své „píli“, dotáhl až na vrchního komisaře a v roce 1971 byl zvolen šéfem městské policie. Po vítězství ve volbách v roce 1972 se stal starostou města. V této funkci vydržel až do roku 1980. Rizzo cílevědomě vytvářel tvrdou rasistickou policii, která mu pomáhala v jakékoli situaci.

MOVE byly jeho praktiky dostatečně známé (např. již v roce 1967 zmlátili Rizzovi lidé pokojnou černošskou demonstraci) a tak ihned po jeho zvolení začalo s pokojnými demonstracemi proti policejnímu násilí. Tyto demonstrace policie velmi tvrdě potlačovala a snažila se pozatýkat co nejvíce členů MOVE. Ti byli po té na policejních stanicích brutálně mláčení a věznění na základě falešných obvinění (nebezpečné jednání, rušení veřejného pořádku apod.).

18. května 1974 odešly nakupovat do místního obchodu dvě těhotné ženy z MOVE – Leesing a Janet Africa. Cestou byly zastaveny a obtěžovány policisty. Janet byla mrštěna břichem na kapotu auta. Obě byly zadrženy a vyslýchány celou noc bez jídla a pití. Leesing a Janet následkem těchto událostí potratily. V roce 1975 MOVE zintenzivnilo počet demonstrací a následkem toho policie ještě přitvrdila. Stalo se téměř zvykem, že členové komunity byli při pořádání jakékoli demonstrace zbiti do krve.

29. dubna 1975 uspořádalo MOVE demonstraci proti neoprávněnému věznění svých členů, ale to se opět nesesetkalo s úspěchem. Demonstrace vedla jen k zatýkaní a dalšímu hrůznému činu, kterého se dopustila policie. Těhotná Alberta Africa byla čtyřmi policisty surově odvléčena do cely, kde ji policisté zkopali. Jeden ji držel s roztaženými nohama, zatímco další ji kopali do pohlaví. Alberta následkem toho potratila.

V březnu 1976 byla zabita třítýdenní holčička členky komunity Janine Africa. Stalo se tak při potyčce policistů s jejím mužem. Janine se postavila mezi ně s dítětem v náručí doufajíc, že tak zastaví mláčení svého muže. Policisté však nebrali na nic ohledy a rozbili nemluvněti lebku. Tento případ ale nebyl nikdy oficiálně projednáván a nikdo za něj nebyl odsouzen. Philadelphská policie dokonce i zpochybnila, že nějaké dítě bylo zabito.

Členové MOVE stanuli nesčíslněkrát před soudem, ale skoro vždy neúspěšně. Byli obviňováni z pohrdání soudem, protože nevstávali, neoslovovali soudce a odmítali právní zástupce. Ve vazbě byli členové hnutí vystavováni soustavnému fyzickému násilí, dokonce i při cestách z cel do soudních síní a zpět.

MOVE bylo velmi otrávené neustálými soudními spory a tak v létě roku 1976 přestalo s demonstracemi. Jeho členové opustili město a rozjeli se do různých koutů státu Pensylvánie. Rozhodli se zakoupit farmu ve Virginii. Jejich aktivity ale stále sledoval Frank Rizzo a sám v represích neustával pasivní. Rozhodl se najít nové způsoby jak pozatýkat co nejvíce členů MOVE. V listopadu oznámilo město 20 členům komunity, aby se dostavili na městský úřad. Tam se dostavili spolu se svým obhájcem – Robertem Africa. Ihned byli napadeni policisty, kteří si za objekt svého zájmu vybrali jednorukého Dennise Africa. Ostatní členové se mu snažili pomoci, ale byli zmláčení a pozatýkáni. Následkem bití od policistů potratila druhý den Rhonda Africa.

„Teď je pro policii lepší zničit nás veřejnou cestou. Protože půjdou-li sem k nám s pěstmi, odpovíme pěstmi. A použij-li zbraně, použijeme je také. My nevěříme ve smrtelnou zbraně, věříme v život. Ale chceme, aby policejním vrahům stál v tváři tvář rovnocenný partner, ne uhýbající neozbrojený lid.“
MOVE

Po tomto incidentu nastala opět nová vlna procesů, MOVE mělo několik politických vězňů. Někteří z nich byli odsouzeni v nepřítomnosti (Robert, Conrad a Jerry Africa). Členové komunity začali počítat s tím, že policie napadne jejich dům a tak se na tuto možnost připravili. 20. května 1977 uspořádali velkou demonstraci. Svůj dům chránili se zbraní v ruce, aby se mohli bránit policejnímu útoku. Jakmile policie zjistila, že lidé v domě jsou ozbrojeni, okamžitě odjela. Další události však na sebe nenechaly dlouho čekat – o čtyři dny později vydal soudce Abraham zatykač

na 11 členů MOVE pro nepovolené držení zbraně. Město se již začalo obávat vzniklé situace a tak počalo vyjednávat o jiném místě pro MOVE.

16. března 1978 obsadily stovky policistů sousedství MOVE a hermeticky uzavřely okolí. Policie se rozhodla vyhledávat obyvatele domu a při té příležitosti nechala odpojit i vodu. Snažil-li se někdo dostat do domu potravu či vodu, byl surově zmláčen. Podle tehdejšího tisku Frank Rizzo utratil na této policejní akci zhruba milion dolarů z městské pokladny.

Tyto fašistické praktiky vyburcovaly několik tisíc lidí, kteří přišli 4. dubna 1978 na obrovskou demonstraci před městskou radnicí. Akce vzbudila celosvětovou pozornost, která vrhla obrovský stín na „demokratické“ praktiky používané v USA. Zanedlouho začalo město opět vyjednávat. Slíbilo členům MOVE, že jim najde nový dům, pokud se vzdají. Ti také tak učinili, ale většina z nich byla opět pozatýkána a zbita. 2. srpna 1978 soudce Di Bona oznámil, že MOVE porušilo dohodu o ozbrojování, ale žádné zbraně nebyly nalezeny! Policisté obklíčili dům a vyzývali, aby se všichni obyvatelé vzdali. MOVE se ovšem po všech podrazech, kdy již několikrát dopltili na slepou důvěru k „zástupcům demokracie a svobody“, nehodlali vzdát. Rozhodli se vytrvat a to i za cenu jakýchkoli obětí. Děti ukryli do sklepa, jenomže policie přímo do něj začala útočit vodními děly. Mnoho členů MOVE se snažilo své děti vynést ze sklepa, jenže neustávající střelba jim v tom bránila. Jediné co policisté dokázali bylo zabít vlastního kolegy Jamese Rampa. Později byl do domu vpuštěn slzný plyn a lidé vycházeli s rukama za hlavou. Na to ovšem policie nebrala ohled a brutálně všechny mlátila. Policie, aby zahladila stopy, dům zapálila a obvinila MOVE ze zabití policisty J. Rampa. Pitva a balistická expertiza prokázaly, že střelec nemohl být v domě MOVE. Přesto však byli bez možnosti vlastní obhajoby odsouzeni Janine, Debbie, Janet, Merle, Delbert, Mike, Edward, Phil a Chuck Africa. Všechny odsoudil soudce Malamud k 30 -100 letům odnětí svobody. Díky neutuchávajícím protestům strávili vězení „jenom“ 13 let.

V 80. letech to vypadalo, že došlo k uklidnění a to především ze strany města. V roce 1984 zvolili občané města Philadelphie za svého starostu poprvé v historii černocha – Wilsona Goodeho. Ten ihned po své inauguraci prohlásil, že MOVE jsou nevinní, což vyvolalo obrovské nadšení. MOVE se mezitím přestěhovalo do nového domu na Osage Avenue. Tato idyllická situace netrvala dlouho, policie hodlala svůj problém stůj co stůj vyřešit. 12. května 1985 obklíčila policie okolí Osage Avenue, vyklidila celý blok domů a vyvezla pryč všechna zaparkovaná auta. FBI vystřelila na dům přes 10 000 kulek, ale členové MOVE nechtěli odejít. Odpoledne došla poručíku Powellovi trpělivost a rozhodl se vydat rozkaz k bombovému útoku. To vedlo k zabití několika členů MOVE a vypálení 60 okolních domů. Lidé, kteří se snažili z domu uprchnout, policie postřílela. Celkem zemřelo 5 dětí a 6 dospělých. Smrt 11 lidí a vypálení domu vedlo k soudnímu procesu, který se táhl 11 let. 24. června 1996 byl konečně vynesena velmi mírný rozsudek - za viníky napadení sídla MOVE byli označeni soudem město Philadelphia, G. Sambor (policejní komisař) a William Richmond (velitel střelců). MOVE obdrželo 50 000 dolarů jako náhradu za způsobené škody a Sambor

s Richmondem musí platit po dobu jedenácti let 1 dolar na památku jedenácti obětí. Tento trest neznamená prakticky skoro nic, ale je to poprvé, co MOVE vyhrálo u soudu.

V létě roku 1991 MOVE zakoupilo dům na Kingsessing Avenue na západě Philadelphie. Hnutí stále bojuje za propuštění svých devíti členů a podílí se na aktivitách různých alternativních skupin. MOVE vydává časopis First Day, pomocí kterého se snaží šířit učení Johna Africa a upozorňuje na krutosti, které nejen na nich spáchal rasistický kapitalistický režim. *Láda*

Mumia Abu-Jamal

Mumia Abu-Jamal je americký černošský aktivista, novinář a spisovatel čekající 18 let v cele smrti na popravu, která má být provedena na základě zmanipulovaného a rasisticky podbarveného soudního procesu. Proč to všechno?

Mumia Abu-Jamal se již od mládí stavěl proti diskriminaci černochů. Tento postoj ho přivedl do levicové černošské organizace Černých panterů, v jejichž periodiku začal uveřejňovat své první články. Poté se stal redaktorem místního philadelphijského rádia a dělal i reportáže pro jednu z celostátních rozhlasových stanic. V roce 1978 si svou reportáží o policejním násilí proti komunitě MOVE vysloužil nenávisť starosty Philadelphie Franka Rizza. Mumiu začala také pozorně sledovat federální policie FBI a čekala na vhodnou příležitost, jak se zbavit tohoto nepohodlného aktivisty. Díky svým objektivním reportážím si ale Mumia získal na druhé straně sympatie černochů a byl zvolen za předsedu Philadelphijské asociace černošských novinářů.

9. prosince 1981, v době, kdy si Mumia přivydělával jako taxikář, se stal svědkem sporu mezi policistou a černochem, jenž byl shodou okolností Mumiovův bratr. Když Mumia dorazil na místo, policista bil jeho bratra. V průběhu následné potyčky byl policista David Faulkner postřelen mužem, jenž vyběhl z postraní uličky. D.Faulkner zase střelbou se své zbraně vážně zranil Mumiu. Další policisté, kteří se překvapivě ihned objevili na místě činu, Mumiovi neposkytli první pomoc, naopak ho následujících 45 minut bili, poté zatklí a odvezli do nemocnice. D.Faulkner na následky svých zranění zemřel a Mumia byl obviněn z jeho vraždy.

Vyšetřování bylo vedeno tak, že je více než zřejmé, že o jeho výsledcích bylo rozhodnuto již dopředu. Policie nikdy nezjišťovala, zda se z Mumiovy zbraně vůbec střílelo a ani zda na jeho rukách byly stopy po střelném

prachu. Vůbec se nezaobírala tím, že zbraň, s níž byl Faulkner zastřelen, byla kalibru 44, zatímco Mumiova kalibru 38. Smrtící projektil pro jistotu ztratila. Z vyšetřování 125 svědků dva uvedli, že Mumia zastřelil Faulknera. Ti dva patřili ale k menším zlodějíčkům s nestálými problémy, takže je dost pravděpodobné, že jejich výpovědi byly na objednávku policie. Svědkyně V.Jonesová uvedla, že jí policie nutila k výpovědi proti Mumiovi. Buď uvede, že Mumia zabil Faulknera nebo ji uvězni za prostituci. Další čtyři svědci uvedli, že z místa činu prchal někdo úplně jiný než Mumia. Taxikář R.Chobert vypověděl, že střelec byl robustní muž vážící přes 100 kg, který z místa okamžitě uprchl. Popisovaného muže se však policie nikdy nesnažila najít.

V roce 1982 stanul Mumia před soudem obviněn z úmyslné vraždy. Soudou předsedal Albert Sabo, muž známý svou nesnášenlivostí vůči černochům. Během své kariéry odsoudil k smrti více lidí (pouze dva nebyli černoši) než kterýkoliv jiný soudce v zemi. Soudní proces byl očividně zmanipulovaný, od výběru poroty až po to, že soudce znemožnil Mumiovi, aby se sám hájil a držel ho zavřeného mimo soudní místnost, kde mohl nic slyšet ani jinak sledovat průběh svého procesu. Soudce mu přidělil neochotného advokáta, který měl převzít obhajobu bez jakékoliv přípravy. Mumia byl uznán vinným a odsouzen k trestu smrti.

Od té doby čeká Mumia v cele smrti. V roce 1989 bylo Mumiovo odvolání zamítnuto Nejvyšším soudem Pensylvánie a trest smrti potvrzen. V roce 1990 použil Nejvyšší soud Mumiovo členství v Black Panthers jako jednu z přitěžujících okolností. V červenci 1995 podal Mumia žádost o opakování soudního procesu. Tuto žádost odmítl – kdo jiný než A. Sabo. Pensylvánský guvernér Tom Ridge určil datum popravu na srpen. Na základě obrovských protestů ale Mumia přežil. Mumiovi obhájci mají dostatečnou zásobu důkazů svědčících o jeho nevině, ty ale zatím nebyly vyslyšeny. 1. října podala V. Jonesová svědectví o tom, jaký na ni policie vytvářela nátlak, aby svědčila v Mumiovu neprospěch. Albert Sabo však vyvinul veškerou svou snahu, aby její svědectví nebylo bráno v potaz. A podařilo se mu to – V. Jonesová byla zatčena přímo v soudní síni za to, že se jednou nedostavila k soudu kvůli dopravnímu prostředku. Další svědek byl tedy stažen ze hry. Další svědkyně – P. Jenkinsová se vyjádřila v tom smyslu, že na ni policista Tom Ryan vykonával násilný nátlak, aby svědčila proti Mumiovi. 4. března 1999 vyřkl Pensylvánský nejvyšší soud s konečnou platností rozsudek: důkazy pro nové projednání případu nejsou. Tom Ridge znovu podepsal rozsudek smrti.

Mumiova poprava se měla konat 2. prosince 1999. Opět se zvedla vlna protestů (několik demonstrací proběhlo i v ČR – viz minulá Existence). Naštěstí bylo vykonání rozsudku opět z formálních důvodů odloženo. Nic to ale nemění na tom, že rozsudek stále platí a může být kdykoliv vykonán. Naši snahou musí být konečné osvobození černošského bojovníka za svobodu, Mumii Abu-Jamala, jako i dalších vězňů (nejen) černošských aktivistů a členů komuny MOVE.

Aktuální informace najdete na internetové stránce <http://www.mumia.org>. Pomoci můžete informováním svého okolí o Mumiově případu, psaním na americké velvyslanectví či podporou petice, již iniciovala Solidarita – organizace revolučních anarchistů (Solidarita, L.K., P.O.Box 223, 111 21 Praha 1) *Láda*

Věznění anarchisté v Řecku

Po studentské demonstraci 14. ledna v Athénách, které následoval ostrý střet se speciálními policejními jednotkami, bylo několik demonstrantů zadrženo. Mezi nimi i dva anarchisté Katsilas a Karpouzos, kteří od 18. ledna drží hladovku. Katsilas byl s vážnými zdravotními problémy převezen do Všeobecné státní nemocnice. Karpouzos je stále ve vězení. Oba anarchisté mají být drženi ve vazbě do začátku soudního procesu, což prakticky znamená osmnáct měsíců.

V této chvíli je v Řecku celkem sedm politických vězňů - anarchistů.

Nikos Mazlotis (viz Existence č.6) byl odsouzen k patnácti letům vězení za pokus o pumový atentát na ministerstvo průmyslu. Svým činem chtěl vyjádřit solidaritu s lidmi v okrese Chaldiki, kteří se postavili záměrem nadnárodní těžařské společnosti TVX Gold.

Abraam Lesperoglou byl 24. prosince 1999 zadržen na letišti, když se snažil vstoupit do země s falešnými osobními doklady. Roku 1982 byl na 17 let vyhoštěn ze země. Je obviněn z členství v teroristické skupině „Protistátní boj“, z dvou ozbrojených loupeží, vraždy státního prokurátora Thefanopoulouse, z účasti na ozbrojeném střetu s policií, při němž přišel o život aktivista Christos Tsoutsoubis a tři policisté. Abraam tato obvinění popírá. Prohlásil se za politického vězně a rukojmí státu v třídním boji kvůli svým antiautoritářským a levicovým postojům.

Kostas Kalarinkas byl odsouzen k dvanácti letům vězení za účast na dvou bankovních přepadeních. Je to známý anarchistický aktivista a redaktor několika anarchistických časopisů. V létě by měl být propuštěn.

Ve vězení pro mladistvé jsou věznění dva aktivisté zatčeni 19. listopadu 1999 na demonstraci proti příjezdu Billa Clintona do Řecka. Stále čekají na soud.

(22.2. – A-infos)

Věznění antifašisté v Polsku

Jaroslav Irzykowski „Sruba“, Andrzej Siekanowicz „Siekan“ a Andrzej Porucznik jsou obviněni z ozbrojeného napadení a oloupení příslušníka policie ve Wrocławu v roce 1998. Celý případ je vykonstruován policií a má za cíl uvěznit Sruba, jednoho z neaktivnějších wrocławských antifašistů. Policejní verze se v mnoha případech neshoduje se Srubovou – čas a místo incidentu, barva oblečení atd. Policejní verze je postavena na výpovědi jednoho ze Srubových přátel, který byl pravděpodobně policií zastráňován a proto se rozhodl svědčit proti svým přátelům. Všechny tři obviněné policisté během výslechů mučili – bili je pěstmi, kopali, Srubovi strčili hlavu do igelitového pytle. Výsledkem bylo, že se jeden obviněný prohlásil vinným. V průběhu soudního jednání obvinila policie všechny tři ze stále těžších a těžších zločinů. Soud proběhl začátkem prosince 1999. Sruba dostal tři a půl, Siekan a Andrzej dva a půl roku – budou se odvolávat.

Krzysztof „Ogryz“ Folda je obviněn z napadení neonacisty během antifašistické demonstrace 21.3.1998. Na demonstraci zaútočilo několik neonacistů a dva z nich společně s Ogryzem byli zatčeni. Jedna holá lebka Ogryze obvinila z fyzického napadení. Ogryz byl propuštěn, ale znovu zatčen

19.11.1999. Ogryz již dříve dostal podmíněný rozsudek dva a půl roku za potyčku s neonacisty. Nyní může být odsouzen až na tři roky, ke kterým se může připojit sazba z předešlého rozsudku. Před několika dny byl propuštěn, ale musí zaplatit svému obhájci, na což on ani ABC Polsko nemá.

O dalších vězněných antifašistech v Polsku (J.Stolarski, T.Wilkoszewski, M.Zich, K. Gliklich a G.Chyska) se můžete dočíst v předešlých dvou číslech Existence.

(ABC Polsko)

Cheri Honkala

Cheri Honkala byla zatčena 29. listopadu v americkém Seattlu při demonstraci proti WTO. Je obviněna z maření policejního výkonu, přestože její jednání bylo absolutně nenásilné. Od většiny z pěti set obvinění, které se vztahují k protestům proti zasedání WTO, bylo u soudu upuštěno. Cheri byl nabídnut „kompromis“: pět dní ve vězení, pokuta tisíc dolarů a dvouletá podmínka, která ji zakazuje požádat a účastnit se jakékoliv demonstrace v USA. Cheri tento pokus o umlčení své osoby odmítla. Soudní jednání bude probíhat 14.3.2000.

Cheri je předsedkyní Sdružení za sociální práva v Kensingtonu (KWRU) a mluvčí kampaně Lidská a ekonomická práva pro chudé (PPEHRC). KWRU je organizací bezdomovců a chudých žen, mužů a dětí, kteří bojují jednak za své vlastní přežití, ale zároveň i za práva všech nepřivilegovaných. KWRU bylo vysokým komisařem OSN pro lidská práva vyhodnoceno jako jedno z pěti nejdůležitějších pokusů za záchranu lidských práv ve světě.

PPEHRC je vedena více než 40 organizacemi chudých lidí v celých Spojených státech. Jedním z nedávných úspěchů byl 400milový protestní „Pochod chudé Ameriky“ (viz. Existence č.7) z Washingtonu D.C. do New Yorku.

Cheri zasvětila svůj život vytvoření masového hnutí proti chudobě vedeného samotnými chudými. Velmi aktivně se podílela na soudním procesu „PPEHRC versus USA“, ve kterém žalují USA z ekonomických a lidských zločinů zapříčiněných škrtů v rozpočtu a sociálními reformami.

Přes 15 let se Cheri věnuje těmto aktivitám, snaží se, aby chudé a bezdomovecké rodiny nezůstávaly v pozadí, ale naopak, aby jejich hlasy byly slyšet.

(20.2. - Joe Williams)

Diego Negri

V Británii zamítl Pordenonský soud odvolání Diega Negriho kvůli obvinění z ozbrojování a rozvratné činnosti.

Diego Negri musel podstoupit šestihodinovou domovní prohlídku a byl mu zabaven osobní počítač. Ačkoliv soud nenašel žádné usvědčující důkazy, nechal se slyšet: „Předpokládáme, že Negri, příslušník extrémní levice, má blízké styky s dalším obžalovaným Piccinem Gregoriem a že mu poskytl v červenci 1999 několikadenní ubytování. Piccin Gregorio byl shledán vinným z dvou teroristických útoků. Je členem organizace, která má ideologicky velmi blízko k Diegovým myšlenkám.“

Diego je obviněn kvůli své politické orientaci, spojení s ozbrojenou skupinou a z toho, že u sebe několik dnů nechal bydlet P.G. Argumentace, kterou soud používá je založena na osobních a politických vztazích mezi Diegem a Gregoriem. Diego byl obviněn z terorismu ne proto, že by se ho fyzicky

účastnil, ale proto, že nechal svého „extrémně levicového“ kamaráda přespát a najíst se u sebe doma. Je zřejmé, že jeho obvinění je pokusem o umlčení politického aktivisty, který se angažuje nejen v rámci hnutí, ale i na pracovišti.

(24.1. - Rowan Wilson)

Politici vězni ve Finsku

Finsko předčí Čínu v počtu politických vězňů na obyvatele. Amnesty International odhaduje, že v Číně je asi 2000 lidí, kteří jsou vězněni za své politické názory, což tvoří 0,000174% obyvatelstva. V současné době je ve Finsku 14 politických vězňů - odpiračů vojenské služby, což dělá 0,00028% obyvatelstva. Přestože se odpiračství ve Finsku třetá většinou 193 dní vězení, tedy dobou nejméně 10 krát kratší než na jakou jsou odsouzeni političtí vězni v Číně, pravděpodobnost, že obyčejný Fin bude odsouzen za své názory, je mnohem větší než u obyčejného Číňana.

Niko Salminen, Otsa Kivekas a Tom Kettunen jsou obviněni anarchisté, poslední dva jsou členy IWW. Mikko Valtonen je vězněný odpirač, který nechce participovat v armádě, protože to odporuje jeho veganickým názorům. Ostatní odpirači jsou často pacifisté, kteří chtějí protestovat proti konkrétním problémům současné legislativy a nebo jsou to lidé, kteří se nikam neřadí.

(31.1. - Antti Rautainen)

Přeložila Zuzana

Pomoc ruským soudruhům

Odesláním peněz na podporu stíhaných anarchistů z Ruska skončila první větší akce českého ABC. Po dlouhé době se nám konečně podařilo zajistit bezpečnou cestu peněz do Ruska. Díky podpoře ČSAF, Solidarity, ACV, aktivistů z Přelouče a mnohým dalším se podařilo sebrat 150 USD a 100 DM. Pro představa za tuto částku se dá přejet celé Rusko od Baitu až k Tichému oceánu a zase zpět.

(J.L. - ABC Praha)

Výzva

Vyzýváme všechny, aby se zapojili do podpory Anarchistického černého kříže, protože především během zasedání MMF bude potřeba zajistit řádnou právní pomoc. Každá koruna získaná z benefičního koncertu či publikace bude v budoucnu velmi potřebná. Současný stav konta ABC je bohužel pouhých 5000 Kč.

(J.L. - ABC Praha)

„Berlínská pohádka“

V Berlíně to vážně nemají jednoduché, můžeme-li soudit alespoň z průběhu demonstrace za Mumiu Abu-Jamala, probíhající 5. února 2000 na Rosa-Luxemburg Platz v bývalém východním Berlíně. Když M. a T. došli na místo konání (pěšky – veškerá doprava včetně metra se totiž při každé větší demonstraci běžně odkládá), musely nejprve podstoupit povinnou osobní prohlídku, aby vůbec mohli projít kordonem policistů na ono náměstí. Dotazy, jestli mají u sebe zbraně, výbušniny či jiné předměty ohrožující veřejný pořádek a zdraví, ignorovaly. Naivně byly totiž skutečně přesvědčeny o své bezúhonnosti. Jak se později ukázalo, bylo toto přesvědčení mylné. Ale jedno šacování zvládl. Byly však nuceny opustit prostor vymezený demonstrantům a odebrat se na tramvajový ostrůvek –

místo srazu s jejich německou hostitelkou. Vyzvednuvši ji vracely se zpět, aby poznaly, jak se věci ve skutečnosti mají. M. prošla kordonem bez povšimnutí, T. byla šacována. Z hloupé solidarity M. čekala opodál. T. byla odbavená, obě spokojeně odcházely. Když v tom ostražitě oko zákona padlo i na M. S klidným pocitem, že přeci o nic nejde se podvolila k tělesnému kontaktu s mladou pohlednou policistkou. Jenže netušila! V T. ině kabelce, kterou měla M. přes rameno, byla nalezena ten den dopoledne v Kreutzbergu zakoupená kukla (letní model, v Praze těžko sehnatelný), která se v Německu nesmí nejen na demonstraci nasazovat na hlavu, ale nesmí být ani přítomná ve vašem zavazadle. A už to jelo. M. byla za paži odvedena do nepřiliš vzdáleného policejního prostoru (okolí tří metrů kolem antonu), kde byla legitimována a posléze držena ještě jeden a půl hodiny (až do doby, kdy byl desetitisícový průvod dostatečně vzdálen). A teprve po „domluvě“ propuštěna. Ačkoliv čas tam strávený byl pro ni značně nepříjemný – znamenal postávání si s plným močovým měchýřem v zimě, úplnou absenci nikotinu (na policejním prostranství není dovoleno kouřit) a především neúčast na demonstraci, přesto může mluvit o štěstí. Uhrála to zřejmě na cizí státní příslušnost, záruku její německé hostitelky (pětačtyřicetileté normálně vypadaající ženy) a nutno říci, že i na své pohlaví. Ostatní zadrženi byli Němci a samí muži – policie je zbavila všech „nebezpečných“ věcí (černých brýlí, kukel, vývrtek na víno, kapesních nožů apod.), tkaniček, šátků a dokladů, bylo vypsáno potvrzení o zabavených věcech, vyhotovena fotka z polaroidu a zadrženi byli vsazeni do antonů. Jediným pozitivem bylo, že jejich přátelům z známým policisté sdělili, na jakou policejní stanici budou odvezeni. Ale to už se vymrzlé M. a T. se svou hostitelkou vydaly na honbu za průvodem. To znamenalo zuřivě přesedání z tramvaje na metro a běh ulicemi (cestou narážely na policisty blokované ulice). Ale povedlo se. Dostihly průvod na nejširší třídě v Berlíně – Unter den Linden, v blízkosti americké ambasády (což byl cíl průvodu). Jak se ukázalo milé slečny skoro o nic nepřišly. Všechny projevy byly z amplionů na autech příslušných bloků (Kurdi; ANTIFA; bolševici – úplně stejní jak Soc. sol., asi jejich sesterská organizace; FAU – anarchisté) puštěny znovu, dokonce několikrát. Když zrovna nebyly projevy, hrála z amplionů hudba (Rage Against the Machine, Chumbawamba a jiné) nebo se provolávala hesla jako Svobodu pro Mumiu! a Ať žije mezinárodní solidarita... Hudba i hesla dodávaly účastníkům na síle a dynamičnosti a upoutávaly pozornost náhodných kolemjdoucích. Když T. a M. došli s anarchistickým blokem až do blízkosti padesáti metrů od americké ambasády, průvod se zastavil. Byl totiž od ambasády oddělen rolemi ostatního drátu, dosahujícími až dvou metrů do výšky, kordonem policistů, vpravo stála vodní děla a vlevo obrněné transportéry. Takže se tam dav moc dlouho nezdržel a vydal se nazpět na hlavní třídu. Poté zahnul do Fridrichstrasse (zde jsou zastoupeny obchody těch nejhojnějších nadnárodních firem, které o berlínské street party dostaly do těla). Demonstrace byla po chvíli ukončena na nedalekém náměstí, jehož název M. a T. nebyl znám, ale byly zde spousty infostánků. Dívky se tedy v klidu odebraly do čtvrti Fridrichsheim, kde si zasloužené odpočinuly po rušném dnu.

Zazvonil zvonec a demošky byl konec.

Michala a Tamara

Sociální politika kanadských Greenpeace

Greenpeace v Kanadě, s rozpočtem přes 7 milionů dolarů ročně, hodlá znemožnit odborům spojení se svými zaměstnanci – agitátory. Ti jsou nuceni pracovat přesčas, nemají stálé pracovní smlouvy a jejich plat a pracovní doba se odvíjí od výše peněžní částky, kterou pro organizaci získali. Jen telefonní agitátoři získávají Greenpeace, po odečtení výplat a provozních nákladů, okolo 250 tisíc dolarů. Vedení Greenpeace se zákazem styku zaměstnanců s odbory nijak netají. Již na začátku devadesátých let propustilo několik zaměstnanců, kteří se sami snažili založit odbory. V současné době je pracovní smlouva s Greenpeace možná jen na dobu neurčitou, na částečný úvazek a je jen málo vyvolených, kteří si mohou dovolit množství výhod jako je placená dovolená, nemocenská atd.

(13.1. – Andy Lehrer)

Protesty kmene U'wa proti ropné společnosti

Od začátku února tohoto roku probíhají na kolumbijském území masové protesty Indiánů z kmene U'wa. Americká naftařská firma Occidental Petroleum (OXY) se totiž rozhodla těžít na jejich posvátném území ropy. K prvním střetům s armádou došlo 1. února, když asi 450 příslušníků kmene zablokovalo silnici spojující vrty OXY s městečkem Canoas. Armáda poklidnou blokádu snadno rozehnala. Na indiánské území se začali sjíždět lidé z celého světa, aby vyjádřili svůj nesouhlas. 11. února musela z hlavního města Kolumbie Bogoty přijet speciální zásahová jednotka, která demonstranty rozehnala slzným plynem. Domorodci ohlásili smrt tří dětí. Těličko čtyřměsíční holčičky bylo nalezeno, dvě ostatní děti ve věku 9 a 10 let jsou nezvěstné a jsou považovány za mrtvé. Nezávislí zpravodajové zaznamenávají v oblasti jednotky armády a policie vyzbrojené těžkou vojenskou technikou, které monitorují demonstranty a již několikrát zamezily dodávkám léků a jídla pro protestující.

18. února vypovídal Lawrence Merriage, viceprezident Occidental Petroleum, před komisí amerického Kongresu: „Jenom dvě skupiny blokují náš projekt – levicové guerilly v Kolumbii a nevládní organizace v USA.“ U'wa vzápětí odpověděla: „Požadujeme, aby firma OXY a ta média, která nás nazvala sympatizanty guerill, tato obvinění okamžitě odvolala, protože ohrožují nejen životy kmene U'wa, ale i těch, kteří nás přijeli podpořit. Bojujeme zde za záchranu našich kulturních tradic. Věříme, že těžba ropy na našem území by naše životy jen poškodila agresivitou a násilím.“

V USA pokračují sympatizanti U'wa v demonstracích proti dvěma největším spoluhlajitelům firmy OXY – Fidelity Investments a viceprezidentovi Al Gorovi. Během několika týdnů se již uskutečnilo něco přes čtyřicet nenásilných demonstrací.

(15.2. – A-Infos)

Skupina Ya Basta! v Itálii

„Zavřete lágry, budujte pohostinnost!“ je napsáno na transparentu velikém 90 m², který visí od pátku 25. února 2000 na historické budově Porta Ticinese v centru Milána. Odpolední špičky a zmatek v centru města využila skupinka sedmi aktivistů skupiny Ya

Basta! a okolo sedmnácté hodiny vylezla na balkon budovy, kde transparent vyvěsila. Za několik minut dorazila policie. Příliš pozdě na to, aby zabránila aktivistům ve šplhání, ale akorát včas, aby zatkla toho, který jim pomáhal ze země.

Akce byla naplánovaná, aby upozornila na datum 26. února – druhý italský Den akce za práva přistěhovalců. Skupina Ya Basta! se soustředila na tři základní témata:

1) Via Corelli – „uprchlický tábor“, ve kterém jsou „chráněni“ uprchlíci z mnoha zemí. Jen během vánočního týdne v něm na různá zranění, onemocnění a podvýživu zemřelo šest lidí. O uzavření tohoto tábora se italská anarchisté snaží více než rok. Zatím nejmasovější protesty se udály 29. ledna 2000, kdy se na demonstraci v Miláně sešlo více než 20 tisíc lidí. Tato akce byla podpořena podobnými demonstracemi po celé Itálii a zároveň se kryla s protesty v Davosu. Cílem této demonstrace bylo donutit ministra vnitra Bianca, aby uzavřel via Corelli. 29.1.2000, když se na demonstraci v Miláně sešlo více než 20 000 lidí. Tato akce byla podpořena podobnými demonstracemi po celé Itálii a zároveň se kryla s protesty v Davosu. Cílem této demonstrace bylo donutit ministra vnitra pana Bianco, aby uzavřel via Corelli. Vzhledem k masovým protestům vyhověl ministr požadavkům skupiny Ya Basta! a termín uzavření určil na 8.2. V současné době však via Corelli funguje dál, provoz nebyl omezen, ministr se nevyjadřuje. Celkově se 29.1. na demonstracích v Itálii sešlo asi 30 tisíc lidí. Kampaň Ya Basta! běží souběžně s podobnými akcemi v Řecku, Dublinu a Německu (Kein Mensch ist illegal). Nedávno bylo přijato usnesení, které zakazuje nevládním organizacím vstup do via Corelli bez předložení komplexního záměru schváleného ředitelem milánské policie. Vláda se navíc chystá otevřít další – humanitární – tábor. (Potom, co lidé zažili humanitární válku, budou převezeni do humanitárních táborů...)

2) Via Barzaghi – Deset let pravicového vedení města se zasloužilo o vybudování luxusních obchodních bulvárů s prosklenými domy, které dávají „mistru módy“ ten správný bezstarostný nádech. Zároveň se však v jiných částech Milána, daleko od centra, utváří v nekonečných řadách rozpadajících se domů pestrá mozaika balkánských národů. Všichni mají povolení k pobytu. To ovšem nezastaví milánský magistrát od vyhánění těchto lidí pryč z lukrativních lokalit, kde žijí polonordické komunity, do míst, kde jsou nuceni spát vedle skládek. Protestují-li, policie jim zabaví karavany, což má za následek 200 mužů, žen a dětí přežívajících v nederatizovaných domech bez lékařské péče, sociální podpory a vzdělání.

3) Osquatovaný kostel Metropolix je trnem v oku milánskému primátorovi, protože to je místo, kde spousta mladých lidí může přespát, najíst se a pobavit se za málo peněz.

(18.1. – Ya Basta!)

Třída proti třídě

V rozmezí 25 minut vybuchlo v Berlíně v noci na 1. ledna 2000 devět luxusních automobilů. Škoda se odhaduje na několik milionů marek. Vyšetřovatelé předpokládají, že čin je motivován politicky a proveden autonomními skupinami – třeba například skupinou „Klasse gegen Klasse“ (Třída proti třídě). Spojující prvek mezi oslavami nového roku a tímto činem nebyl potvrzen. Klasse gegen Klasse se v roce 1992 přihlásila

k několika pumovým útokům, které zorganizovala v berlínském Kreuzbergu. V jednom měsíci vyhodila do povětří 42 luxusních aut.

(31.12.1999 – Staff Writer)

Přeložila Zuzana

Mír mezi Sýrií a Izraelem jako akt imperialismu

Počátkem ledna 2000 se v americkém Shepherdstownu uskutečnily rozhovory mezi Sýrií a Izraelem, které si daly za cíl urovnat spor vyvolaný izraelskou okupací strategicky důležitých Golanských výšin po válce v roce 1967. Obě země jsou od té doby formálně stále ve válečném stavu. Izrael však svým případným ústupem z Golanských výšin rozhodně nechce nic ztratit. Přijal taktiku, pomoci které se tímto tahem bude jevit jako mírotvorný činitel a přitom posílí své vojenské a tím i mocenské postavení v blízkovýchodním regionu.

Ještě před započetím jednání proběhla návštěva generálního ředitele izraelského ministerstva obrany Amose Jarona v Pentagonu. Podle izraelských médií požaduje Izrael zaplacení přesunu vojenských základů z Golanských výšin, bude-li toto území vráceno Sýrii, nových zbraňových systémů a stanic včasné výstrahy, to vše v celkové hodnotě 17 miliard dolarů. Jaron rovněž předložil požadavek na dodávky vrtulníků Apache a Black Hawk, letadel Hercules, tři stroje se systémem AWACS, letounu pro doplňování paliva a pozemní stanice pro stahování informací z amerických družic. I bez ohledu na vztahy se Sýrií Izrael po USA požaduje mj. zbrojní inspekce v regionu, přístup k nejnovějším technologiím a záruky nouzové pomoci v případech, jako byla válka v zálivu. Kromě toho chce dosáhnout dlouhodobé vojenské pomoci. Ta nyní ročně dosahuje objemu 1,94 mld. dolarů a do roku 2010 se zvýší na 2,4 miliardy.

Spletité jednání může vyústit nejen v uzavření míru, ale také ve zvýšení zisků amerických zbrojařských firem. Vojenskou pomoc od USA v případě uzavření izraelsko-syrského míru nedostane totiž jen tradiční spojenec USA – židovský stát – ale nejspíš i Damašek.

Izraelský list Ha'arec s odvoláním na zdroje z izraelského vyjednávacího týmu v Shepherdstownu napsal, že pokud USA zajistí kvalitní vojenské vybavení pro Izrael, nebude tato země nic namítat proti americkým zbrojním dodávkám Sýrii. Izrael tak za svůj „mírový počín“ nebude muset nic zaplatit a zároveň tak i plně realizuje své zájmy, protože se tak Sýrie stane závislou na dodávkách zbraní z USA. Bude tak moci prostřednictvím Washingtonu vyzbrojování Damašku lépe ovlivňovat v závislosti na momentálních syrských postojích. USA tímto získají pro své firmy další zdroj zisků a zároveň tak odstavi evropskou zbrojařskou konkurenci a zamezí nežádoucímu vyzbrojování z Ruska. Sýrie se v případě takového výsledku „mírových rozhovorů“ stane ve skutečnosti dalším vazalským státem pod plnou kontrolou současného světového mocenského bloku v čele s USA. Syrská vládnoucí třída, tak svým podřízením se americko-izraelskému imperialismu upevní své pozice, které jsou v její současné izolaci z dlouhodobého hlediska neudržitelné. Syrský lid tedy zůstává tím, kdo bude i nadále vykořisťován a kdo na svých bedrech ponese důsledky imperialistických ambicí.

Dan Novák

Vyhubte všechna ta hovada!

kořeny sociálního státu jakožto prostředku sociální kontroly

Vítejte v Blairově Británii. Ted' všichni patříme do středních vrstev – až na ty z nás, kdo jsou příliš hloupi na to, aby tento přerod zvládli.

* * *

Národní statistický úřad se chystá opustit svoje současné klasifikační schéma pro shromažďování dat o povolání a třídě, aby je nahradil novým, kde se všichni od telefonního operátora až po šéfa British Gas stanou "středními vrstvami".

Mezitím Tony Blair na konferenci, kterou svolal Institut pro veřejný politický výzkum, oznámil svůj záměr vytvořit "střední vrstvy, které budou zahrnovat milióny lidí, kteří sami sebe tradičně chápou jako pracující třídu." Ve společnosti, kde podle Akční skupiny pro chudobu dětí žije 23% obyvatel v bídě, nám Nová Labour Party říká, že žijeme v "moderní Británii", kde "má každý šanci naplnit svůj potenciál." Ti, kdo zůstávají chudí, tak mohou dávat vinu jen sami sobě. Pravicový sociolog Charles Murray přede pohádku ze svého dětství v lowě, aby nám sdělil, k jakým závěrům by nás měla vést:

"Byly tu dva druhy chudých lidí. Jedné třídě lidí se 'chudí' dokonce ani nikdy neřikalo. Pochopil jsem, že prostě jen žiji z nízkých příjmů tak jako moji rodiče za mlada. Byla tu i druhá skupina lidí... Těmto chudým lidem nechyběly prostě jen peníze. Poznali se podle chování. Jejich domovy byly zanedbávané a zanedbané. Muži od rodiny si nedokázali udržet jednu práci déle než pár týdnů. Obvyklé bylo opilectví. Děti vyrůstaly se špatným vzděláním a špatným chováním a nepoměrnou částí přispívaly k místním mladistvým delikventům. Pro Henryho Mayhewa... to byli 'nepočestní chudí'."¹

PŘÍLEŽITOST SE HLÁSÍ

Takže takový je úděl. Každý má šanci patřit do středních vrstev. Každý, kdo tuto zkoušku nesloží, si zvolil pohodlný život, rozhodl se žít na úkor společnosti. To může zničit povědomí. V roce 1971 konzervativní poslanec Rhodes Boyson v brožurce *Pryč s chudými* pozoroval: "Nikdo se nezajímá, nikdo se nestará – a proč by měli, když stát věnuje veškerou svoji energii na to, aby bral peníze energickým, úspěšným a šetrným a dával je lenivým, zkrachovancům a neschopným?" Boyson se pak za Margaret Thatcherové stal mladším ministrem a pomáhal v 80. letech prosadit reformy sociálního zabezpečení. Akční skupina pro chudobu dětí označila ideologickou základnu thatcherismu jako věc "motivace a demotivace". Podle thatcheristů však finanční motivace působila na bohaté a na chudé velmi odlišně. Když bohatí nepracovali a neinvestovali, tak to podle jejich argumentů bylo proto, že k tomu nedostávali dostatečnou finanční motivaci. Bylo tudíž nutné poskytnout jim další motivaci (například prostřednictvím snižování daně z příjmu a prostřednictvím nezdanitelných investičních plánů). "Když ale nepracovali chudí, tak to bylo proto, že dostávali od státu příliš mnoho peněz a chyběla jim motivace k práci. A tak, tvrdili, chudí potřebují finanční demotivaci, aby

nežádali o sociální dávky a aby byli podněcováni k většímu úsilí."²

NEROVNOST ROSTE

Vlády Thatcherové a Majora prosazovaly strategii nerovnosti, především prostřednictvím změn ve zdanění, které sloužily k tomu, aby se z chudých stali ještě chudší. Změny zahrnovaly snižování daně z příjmu ve vyšším pásmu z 60% na 40% pro bohaté, vyšší práh pro dědickou daň pro bohaté, přechod od přímého zdanění k nepřímému (hlavně pomocí DPH), který dopadal předně na chudé, zavedení daně z hlavy (poll tax) a obecní daně. Do roku 1991 prospělo 52% redukci daní provedených od roku 1979 příjmovým horním 10%. Příjmy nejchudší desetin byly v letech 1991/92 reálné o 17% nižší než v roce 1979. Společnost, kterou vláda Nové Labour Party převzala, byla společností založenou na záměrném udržování nerovnosti. Během 80. let rostla příjmová nerovnost ve Spojeném království rychleji než v kterékoli jiné rozvinuté zemi kromě Nového Zélandu (který byl v protržní politice za vlády jejich Labour Party thatcheristickější než Thatcherová). Od května 1997 se toho řeklo a udělalo dost, aby nás upozornili na skutečnost, že Blairova vláda je oddaná stejné strategii a to ze stejných důvodů. Jak nastínil ministr obchodu Stephen Byers, je to vláda oddaná "tvorbě bohatství" a ne "přerozdělování bohatství". Když šéf Bank of England, Eddie George, řekl, že růst nezaměstnanosti na severovýchodě může být nutnou cenou, kterou zaplatíme za nízkou inflaci, tak jen ilustroval, že si Nová Labour Party uvědomuje, že zachování ekonomiky s nízkými mzdami v zájmu bohatých vyžaduje rezervní armádu pracujících, která by držela mzdy dole. Labouristický donucovací Nový úředník je k tomu, aby zajistil, že nezaměstnaní budou dělat to, co se od nich očekává – vezmou málo placenou práci.

"Nevidí snad každý, že není nic ani za mák obdivuhodného na zahálejších zbytcích proletariátu, na té scvrkávající se hrstce s jejími příšernými šaty, odpor budícím jídlem, sprostými novinami, špinavými dětmi, nechutnými manýry, hnusnými tapetami a dispozicemi k násill a nepoctivosti?"³

"Důstojná společnost" Nové Labour Party bude pokračovat tam, kde Thatcherová a Major přestali. Jak řekl bývalý labouristický ministr sociálního zabezpečení, Frank Field, při svém nástupu do úřadu: "Jsme maximálně vděční za to, co minulá vláda udělala, ale to je jen začátek a ne konec."⁴

Tak proč nám prodávají mýtus o expandujících středních vrstvách, když jsou chudoba a nejistota jasně na vzestupu? Proč se ten, kdo sám sebe označuje za příslušníka pracující třídy, dokonce setkává se směsicí pobavení a výsměchu? Británie zůstává, tak jak ji George Orwell popsal, "třídně nejzamořenější zemí pod sluncem," ale pracující třída se, jakožto třída, v populárním tisku objevuje jen jako nenáviděná postava, jako "povalecí a běhny, jejichž potomstvo jsou dvojnohá zvl-

řata", kterým tak často spílá redaktor *Spectatoru* Bruce Anderson.

TŘÍDNÍ ROZDÍLY SE ZINTENZIVŇUJÍ

Tony Blair má ve skutečnosti z pracující třídy nahnáno. Margaret Thatcherová kdysi tvrdila, že "třída je komunistický pojem... čím víc o třídě mluvíte, tím víc tuto myšlenku upevňujete v myšlení lidí." Blair má hrůzu z toho, že obyčejní lidé přestanou baštit jeho iluzi o středních vrstvách a začnou jednat ve vlastním zájmu. Novináři Andrew Adonis a Stephen Pollard poznamenávají, že "S rozšiřováním vzdálenosti mezi vrcholkem a dnem a s růstem tříd na obou okrajích, co do počtu a identity, třídní rozdíly ani zdaleka nemizí, naopak se zintenzivňují. To by mělo být každému zřejmé. Dokonce tvrdíme, že v dnešní Británii je to zřejmé téměř všem – kromě, a to je důležité, většiny elity národa, která z důvodů strachu a vlastního zájmu bojuje za vytlačení tříd ze sféry citihodných diskusí. Dělá to pomocí dvou kejklí. Prvním z nich je používání termínu 'podtřída', kterým označuje menšinu izolovanou od průměrné většiny. Druhým je změna této většiny v 'beztřídní společnost', definovanou konzumentstvím, mobilitou a meritokracií, fungující v oně britské kvintesenciální aréně – na rovném hřišti. To je stejnou měrou mýtus a překročení skutečnosti."⁵

Mezitím Britský průzkum společenských postojů v roce 1996 zjistil, že se 85% obyvatel domnívá, že propast mezi těmi, kdo mají vysoké a nízké příjmy, je "příliš velká" a 66% souhlasilo, že "je tu jeden zákon pro bohaté a druhý pro chudé." Gallupův průzkum v roce 1995 zjistil, že 81% odpovědělo "ano" na otázku "Domníváte se, že v této zemi probíhá třídní boj nebo ne?" To stačilo na způsobení několika bezesných nocí v Knightsbridge a Holland Park.

Nicméně je pravda, že podle všech obvyklých indikátorů je míra třídního boje ve Spojeném království na nízkém bodě – ať už ji určíme počtem prostávkovaných pracovních dnů, podporou pro politiku stojící mimo status quo, či počtem lidí na demonstracích. Takže co brání uvědomění si třídní nerovnosti, které by se projevilo vědomím nutnosti, že pracující lidé musí jednat ve svém vlastním zájmu? Tento článek předpokládá, že hlavní překážkou sebeuvědomění a sebeosvobození pracující třídy – toho, aby pracující třída jednala jako třída "pro sebe" – je něco, co "levice" ve Spojeném království vždy chápala jako výdobytek pro pracující lidi – sociální stát.

Marx v *Kapitálu*, svazek první, cituje *Bajku o včelách* od Bernarda De Mandevilla, kde se nám říká, že "ty, které svojí obživu získávají denní prací... nepodněčují k úslužnosti nic jiného než jejich nouze, které ulevit je rozšafností, ale vyléčit ji je bláznovstvím." Tento étos doprovází poskytování minimálního sociálního zabezpečení státem. Pracující třída se udržuje tak, aby nehladověla a nebouřila se, avšak ne do takové míry, aby ztratila veškerou motivaci k práci. "Základy vlastnictví jsou bezpečnější, když chudí k bohatým nepociťují žádné skutečné rozhořčení," jak v roce 1892 poznamenal Joseph Chamberlain. Poskytnutí státní sociální podpory znamená, že pracující lidé sami sebe chápou jako chudé, nebo jako pracující třídu, či jako součást nějaké "podtřídy" ne ve vztahu k sobě navzájem, ale pouze ve vztahu k uspokojení jejich základních potřeb státem. Ve své stati

z roku 1985 *Překročení sociální demokracie* si Ralph Milliband všimá, že "pro většinu sociálně demokratických politiků kapitalistická společnost (pokud vůbec existenci kapitalismu uznávají) není bojištěm, na němž jsou protikladné třídy v nepřetržitém konfliktu – jednou akutnějším, jindy méně – a ve kterém oni sami stojí pevně na jedné straně, ale společenstvím, nepochybně svérávným, nicméně však společenstvím, ve kterém si nejrůznější skupiny – ať už jsou to zaměstnavatelé, pracující, státní zaměstnanci – kladou sobecké a škodlivé požadavky a úkolem vlády je těmto požadavkům vzdorovat pro blaho všech." Musíme však jít ještě dál. Jestliže je moderní sociální stát korunou slávy sociální demokracie, je také přesně tím prostředkem, kterým se pracující třída redukuje z třídy pro sebe jen na jednu další zájmovou skupinu. Když Nová pravice hovoří o kultuře závislosti, jejím hlavním zájmem je hledat prostředky, kterými by se náklady na zajištění sociálního zabezpečení přesunuly na ramena pracující třídy. Skutečnost, že ti, kdo mohou z přezívání kapitálu získat nejméně, jsou připoutáni ke státu, ji vůbec nezajímá. Mělo by to však zajímat nás.

PŘED SOCIÁLNÍM STÁTEM

Před zavedením liberálních reforem, které předcházely modernímu sociálnímu státu, došlo v dělnických organizacích ke značné diskusi o tom, zda by se měly návrhy na sociální zabezpečení podpořit, či zda mají být chápány jednoduše jako prostředek, jak se vyhnout spravedlivým požadavkům na vyšší mzdy a pravidelnou pracovní dobu. Jak si povšimnul historik Pat Thane, "... zaměstnavatelé sociální reformy podporovali, protože byly levnější než zvyšování mezd a to o to víc, že, sociální zabezpečení" by si pracující třída platila sama."⁶ *The Forester's Miscellany*, časopis Starobylého řádu lesních dělníků, v roce 1899 druhého největšího "přátelského spolku" se 660 000 členy, přinesl následující redakční komentář: "Cílem dělnické třídy by mělo být dosažení hospodářských podmínek, za kterých by nebylo třeba rozdělovat státní almužny. Zavedení velkého plánu státních důchodů by jako stálý rys našeho společenského života uzákonilo a oraztkovalo chronickou chudobu této doby." Už v roce 1899 si tedy AOF uvědomoval, že cílem státního sociálního zabezpečení by bylo administrování chudoby a ne její odstranění!

Zrušení feudalismu, které podnítilo selské bouře patnáctého a šestnáctého století, odřizlo rolnictvo nazdařbůh od půdy, takže "svoboda" se stala pouze svobodou pracovat, nebo hladovět. Jak napsal Marx: "Když... velcí angličtí vlastníci půdy propustili své služebníctvo, které samo o sobě spotřebovalo nadprodukt půdy; když dále jejich nájemci vyhnali menší chalupníky... pak... byla na trh práce vržena masa živé pracovní síly, masa, která byla svobodná v dvojím smyslu: svobodná od starých vztahů vazalství, poddanství a nevolnictví a za druhé svobodná od veškeré příslušnosti a majetku a ode všech předmětů, materiální forma bytí svobodná od všeho vlastnictví; závislá na prodejí své schopnosti pracovat nebo na žebrání, potulce a loupení, jakožto jediném zdroji obživy."⁷

BOJOVNOST A "REFORMA"

Odmítání vyvlastněných přijmout svůj osud neomezené zásobárny vykořisťovatelné

práce je zdrojem veškerého státního regulování chudoby. První ze zákonů o chudině, Nařízení o pracovnících z roku 1349, byl zaveden kvůli tomu, že byl pocíťován "velký nedostatek služebníků" a kvůli tomu, že "někteří sloužití nebudou, dokud nadměrně vysoké mzdy nedostanou a někteří zase raději zaháletí budou, než aby si na živobytí prací vydělávali." Proto se nařídilo, že "každý muž a žena našeho království anglického... který z obchodu nežije, ani řemeslo žádné nevykonává, ani nic svého nemá, z čeho žít by mohl, žádnou vlastní půdu... a nikomu jinému neslouží ... službou povinován bude, kteráž od něj vyžadována bude." Mezi tímto zákonem z roku 1349 a dnešní labouristickou strategií Nového údělu není žádný skutečný rozdíl ani v jazyce ani v donucovacím záměru. Ve 20. letech 20. století, tvář v tvář rostoucí nezaměstnanosti a náhlému hospodářskému poklesu, zavedla tehdejší vláda test pro ty, kdo opravdu hledají práci, aby tak zajistila, že restrukturalizaci kapitálu dojde se zajištěným přístupem k zásobárně levné práce. (Strach z bojovnosti pracující třídy vede k ústupkům ze strany kapitálu stejně jistě, jako vede poslušnost pracující třídy k jejímu vykořisťování. Po nepokojích na Trafalgar-ském náměstí v roce 1886 se dotace do fondu Mansion House, který charitativní cestou ulehčoval chudým, náhle zvýšily!)

"Liberální zákonodárství o sociálním zabezpečení... mnozí (britští syndikalisté) nechápali jako opravdovou sociální reformu, ale jako prostředek sociální kontroly. Syndikalisté se při odporu vůči takovéto legislativě chopili vedoucí úlohy s odůvodněním, že zvýší kapitalistickou disciplínu nad dělnictvem a tak podryje nezávislost a sebedůvěru pracující třídy."⁸

Liberální vládu z roku 1906 mnozí, a mezi nimi i Tony Blair, chápou jako skvělou reformátorskou vládu. Je však jasné, že veškeré ústupky, které dělnictvu udělala, byly přisuzovány pokusu ovládnout sebeorganizaci pracující třídy (v zásadě manifestovanou vytvořením Labouristického výboru zastupitelů a zvolením 29 poslanců na základě labouristické platformy ve volbách roku 1906). Vytvoření Labour Party zavdávalo jen velmi málo skutečnou příčinu k poplachu, ale jak poznamenal proliferátní časopis *Independent Review*: "Srdečně vítáme novou Labour Party, která se dnes poprvé pokloní před sněmovnou reprezentantů... Nemůžeme se ubránit úsměvu, když si povšimneme poplachu, který v části našeho tisku způsobilo vítězství dělníků. Tato část tisku trvá na tom, že bohatí jsou nyní konfrontováni se smrtelným nebezpečím... My máme jiný názor. Pravděpodobně ne méně než 23 z 29 nových poslanců si bude říkat socialisté. Ale jejich socialismus je spíš ideálem, úhlem pohledu a ne akčním programem."

(Měli bychom se však pozastavit nad skutečností, že "restrukturalizace" sociálního státu Novou Labour Party probíhá v době, kdy v politickém životě už dokonce chybí i onen "úhel pohledu", "ideál" sebeorganizované pracující třídy.)

Liberálové si spočítali, že tehdejší systém úlevy chudým sloužil k regulování nezbytné nabídky levné práce a zároveň do značné míry přizíval nespokojenost. Jeden komentátor uvažoval: "Společenský myslitel v této zemi si nevystačí s negativním postojem

k socialistům. Anglický pokrokář se zachová moudře, jestliže se v jakékoliv míře poučí od Bismarka, který německému socialismu nezasadil nejtvrďší úder svými utiskovatelskými zákony... ale oním skvělým systémem státního pojištění, který dnes německého dělníka zajišťuje téměř v každém okamžiku jeho průmyslové kariéry." Asimilaci socialistické agendy liberály podporovala i sama Labour Party a státně socialistická Fabiánská společnost. I přes dychtivou kapitulaci Labour Party před parlamentními pokušeními, v širším dělnickém hnutí zůstalo nepřítelství ke státu a k poskytování sociálního zabezpečení státem živé. George Holyoake, čelní člen družstevního hnutí, si povšimnul: "Státní socialismus znamená příslib oběda a kulku, když se jej s křikem dožadujete."

STRACH Z PRACUJÍCÍ TRÍDY

Liberální reformy byly motivovány strachem z bojovnosti pracující třídy. Do roku 1908 dosáhla nezaměstnanost 8%. V několika velkých městech propuklo násilí. Protivládni demonstrace přitahovaly masivní podporu. 10. října 1908 se v Londýně sešlo 20 navzájem nezávislých hladovek. Když byl parlament o 2 dny později nucen zasedat, sešel se obklíčen 2500 policisty. "Toho samého roku započala v podobě stávky a následné odstávky textilního průmyslu vlna průmyslových akcí, která se přes mnohé klíčové průmyslové podniky vyvinula v hnutí revolučního syndikalismu, které odmítalo parlamentní politiku a obhajovalo přímou dělnickou kontrolu."⁹ Záměrem zřízení národního systému burz práce a Národního pojistného plánu, který měl nemajetným, co projdou testem, umožnit zaopatřování sociálních dávek, měl odklonit revoluční energii dělnického hnutí. Churchillovými slovy: "Představa je taková, že stabilitu našich institucí zvýšíme tím, že dáme mase průmyslových dělníků přímý zájem na jejich zachování. S podílím na tomto státu v podobě pojištění proti špatným dnům nebudou tyto dělníci věnovat vágním slibům revolučního socialismu žádnou pozornost... Stanou se tak z nich lepší občané, výkonnější dělníci a šťastnější lidé." Poskytnutím "podílu" však vláda také zajistila zachování mašinerie pro regulaci nabídky práce, která byla puncem zákonů o chudíně a nevyřčenou agendou státního sociálního zabezpečení zůstává i dnes: "Plán by se měl vyhnout povzbuzování nezaměstnanosti a pro tento účel je nezbytné, aby byla míra podpory v nezaměstnanosti relativně nízká." Byl to Charles Booth, kdo řekl, že "naš moderní průmyslový systém nebude bez určitého nezaměstnaného okraje, určité rezervní práce, fungovat." Významný "architekt sociálního státu" William Beveridge v roce 1909 vysvětloval, že založení systému centralizovaného sociálního zabezpečení "je v zásadě věcí organizace podnikání – věcí poskytování rezervní pracovní síly tak, aby se fluktuace řešily takovým způsobem, jenž by neznamenal nouzi." Konečným výsledkem konzistentně nekritické podpory sociálně demokratické

levice pro státní sociální zabezpečení je pracující třída, která dnes, politicky, existuje jen jako "rezerva pracovní síly" a ne jako třída s politickou vahou, třída pro sebe. Jak řekl anarchista Joseph Lane: "Je možné, že vládnoucí třídy budou stavět na odív uzákoňování minimálních reforem; tím by nepochybně odložily revoluci, ke které směřujeme. Skuteční socialisté by tudíž neměli po těchto věcech volat."

"... intenzivní kampaň (britských syndikalistů) proti „podlízavému státu“ zcela jistě vyvrací domněnku, že syndikalisté ignorovali úlohu státu ve společenském. Naopak, jejich analýza byrokratického státního kapitalismu pomohla značně nahodlat převládající labouristické a státně socialistické předpoklady, že stávajícího státu se lze zmocnit volebními prostředky a použít jej jako prostředek zevrubné reformy společnosti."¹⁰

BUDOUCNOST

Takže, kam kráčíme? S Labour Party odhodlanou demontovat celý sociální stát až na jeho zcela donucovací aspekty a s tolika lidmi, kteří jsou dnes zvyklí žádat stát o podporu, aby přežili, okovy sociálního zabezpečení prostě nezmizí jen proto, že si to přejeme. Naším úkolem musí být obnovit koncepci nezávislosti pracující třídy prostřednictvím praktické intervence – zakládání svazů žadatelů o sociální dávky, abychom znovu vybudovali sebedůvěru a sebeidentitu pracující třídy ve styku se sociálním státem; okupace obecních projektů, když jim hrozí zavření, s požadavkem, aby stát nezrušil budovy, služby atd., ale jejich další udržování pod kontrolou obyvatel obce. Strana Černých panterů kdysi vedla snídaňové kluby, aby měly chudé rodiny přístup ke slušnému jídlu a aby se obnovil pojem solidarity – lidé, kteří o sebe navzájem pečují a nehledají prostě jen podporu u státu. Během první světové války založila Dělnická socialistická federace Sylvie Pankhurstové ve Východním Londýně restauraci, kde se prodávalo za cenu nákladů a družstevní dílnu. "Večeře stála 2d nebo jen 1d pro děti, ale ti, kdo si to nemohli dovolit, jedli zdarma. Každý den obsloužili kolem 400 lidí... Povědomí o tom, co obnáší mateřství, stimulovala centra

sociální péče o kojence a matky jako třeba Mateřské paže Sylvie Pankhurstové, zřízené ve starém hostinci, kterému se říkalo Puškafovy paže. Patřila do něj kojenecká klinika, která rozdávala mléko a rady, spolu s denní školkou, která využívala metodu Montessori - vzdělávání hrou."¹¹

Poslední slova, která napsal Kurtz v románu Josepha Conrada *Heart of Darkness*, jsou: "Vyhubte všechna ta hovada." Conradův přítel, skotský socialista R. B. Cunningham Graham, vydal v roce 1897 parodii nazvanou "Bloody Niggers!", která "nižší vrstvy" označovala za jakési "evropské negry" – "ty nejničemnější z našich ničemů, ničemnější než zvěř." O století později jsou postoje, které Graham zesměšňoval, obvyklé v redakčních komentářích intelektuálního tisku a tvoří politiku takových politiků, jako je Jack Straw. Jestliže ti z nás, kteří si říkájí revoluční anarchisté, chtějí vzdorovat kulturnímu vyhubení naší třídy, musí se vrátit k základům, obnovit dřívější tradici solidarity a sebeosvobození pracující třídy a aplikovat ji dnes s patřičnou energií. Pohrdání naší třídou, které se projevuje ve sdělovacích prostředcích, je odrazem míry, do jaké naše třída, jakožto třída pro sebe, zmizela ze zorného úhlu. Pokud chceme na toto téma dne odpovědět, udělali bychom dobře, kdybychom pro své cíle využili hesla, které používala španělská fašistická Falanga: "Dokud nás nenávidí, tak se nás bojí!"

Teoretik kulturních věd a bývalý dopisovatel *Marxism Today*, Stuart Hall, kdysi napsal, že "státotvorné orientovaný druh socialismu" přepsal dějiny tak, aby sám sebe pasoval do role jediného ochránce plamene, o který "musel zápasit s mnoha dalšími směry, samozřejmě, včetně silných syndikalistických proudů před a po první světové válce a později i etického marxismu ILP s jeho hlubokými antipatiemi k direktivní, státotvorné orientaci Labour Party... Jedním z mnoha triků, které se ke zpětnému konstruování tradice na levici používaly, je vytvořit dojem, že triumf labouřismu nad těmito ostatními socialistickými proudy – výsledek masivního politického boje, ve kterém hrály klíčovou úlohu vládnoucí třídy – byl aktem přirozené a nevyhnutelné síly."¹² Tim, že vzkřísíme naše dějiny, můžeme vzkřísit i naši identitu jakožto třídy.

podle Black Flag č. 217, přeložil Vadim Barák
¹ C. Murray – *The Emerging British Underclass*, IEA Publications.

² Dee Cook – *Poverty, Crime and Punishment*, CPAG.

³ Úvodník *Daily Telegraph*.

⁴ *The Times*, 9. 5. '97.

⁵ A. Adonis a S. Pollard – *A Class Act*, Hamish Hamilton Ltd.

⁶ *Historical Journal*, ročník 7, č. 4, 1984.

⁷ Karl Marx – *Kapitál*, svazek 1, Penguin.

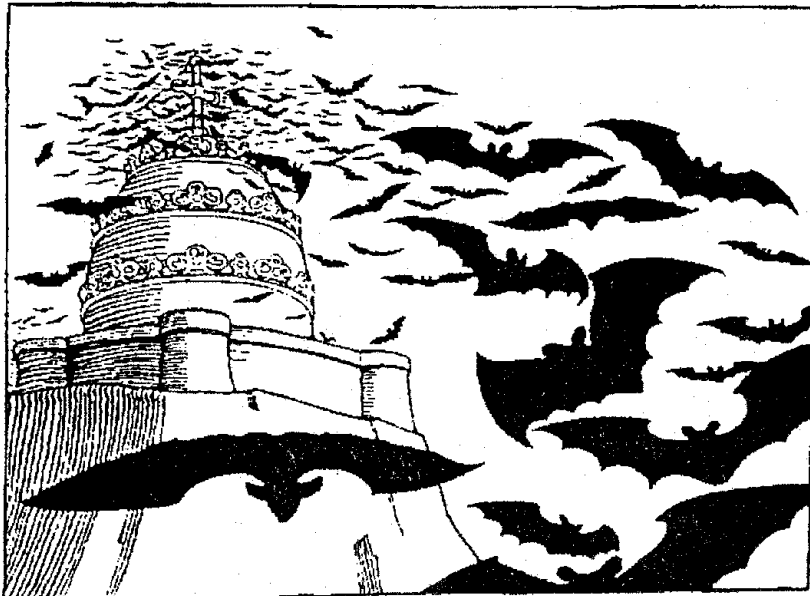
⁸ Bob Holton, *British Syndicalism: 1900-1914*, str. 137.

⁹ Tony Novak – *Poverty and the State*, Oxford.

¹⁰ Bob Holton, str. 204.

¹¹ Sheila Rowbothamová – *A Century of Women*, Penguin.

¹² Sheila Rowbothamová – *Threads Through Time*, Penguin.

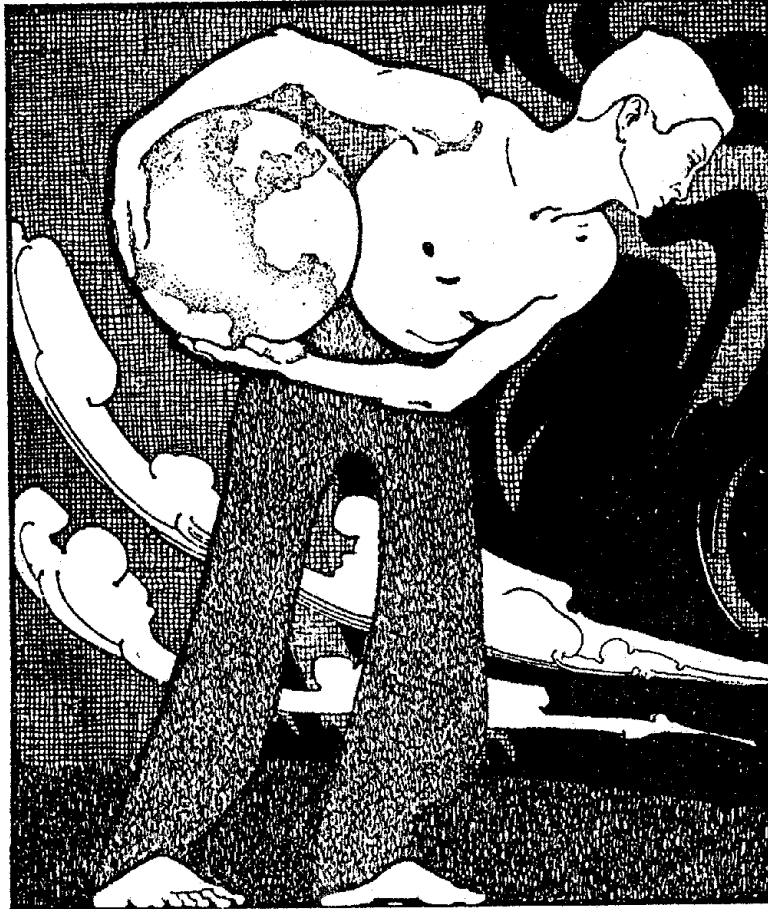

Jak dojít k revoluci?

Ray Cunningham (Workers Solidarity Movement)

Od 70. let 19. století otřásají světem revoluce, ale všechny skončily porážkou. Anarchisté jsou přesvědčeni, že ví, proč předešlé revoluce selhaly, ale víme jak lze provést úspěšnou revoluci? Jsou nějaké kroky, které můžeme udělat už dnes, abychom takovou revoluci připravili a podpořili, nebo musíme jen čekat, až uzraje čas?

První věcí, nad kterou se musíme zamyslet, je, za jakou revoluci vlastně bojujeme, protože cíle, které máme v hlavě, budou do značné míry určovat i prostředky, které použijeme. Nemáme zájem vyměnit jednu skupinu vládců jinou. Když mluvíme o revoluci, nemáme na mysli státní převrat. Anarchistická revoluce je zásadní změnou v řízení společnosti – chceme nahradit diktaturu menšiny nikoliv diktaturou menšiny jiné, ale svobodu pro všechny.

Odmítáme politickou revoluci. Ať už používají volební urny nebo zbraně, my známe lepší věci, než důvěřovat našim vůdcům. Jakkoliv dobré může mít úmysly, menšina nemůže provést skutečnou změnu shora. Skutečný socialismus přichází zdola, prostřednictvím účasti mas. Jak řekl Daniel Webster (americký revolucionář): "V každém pokolení jsou ti, kdo chtějí dobře vládnout – ale chtějí vládnout. Slibují, že budou dobrými pány – ale chtějí být pány."

Oproti tomu **sociální revoluce** je mnohem širší společenskou změnou, které se účastní mnohem větší množství lidí. Kanarhistické revoluci nemůže dojít jak bez rozšířené touhy po změně, tak bez jakési představy, jaká změna je nutná. Jejím nejlepším příkladem je revoluce ve Španělsku v roce 1936.

Na španělské revoluci, zejména v Katalánsku a Aragonu, je zajímavé to, jak důkladně se život změnil. Dost úžasné byly zcela jistě hospodářské změny, kdy byla většina průmyslových podniků v Barceloně zkollektivizována a stejně jako mnohé statky v Aragonu řízena pracujícími. Revoluce se ale neomezovala jen na změnu hospodářství, naopak ta šla ruku v ruce se změnou společenskou. Samozřejmě, že revoluce nebyla dokonalá a nakonec ji porazila kombinace stalinismu, fašismu a chyb, ke kterým došlo. I tak jsme ale na určitou dobu mohli spatřit živý, dýchající socialismus a to socialismus ve svobodném duchu, který nepotřeboval příkazy od žádné centrální autority, dokonce šel občas naopak proti nim.

Samozřejmě, že celý vtip španělské revoluce spočíval v tom, že k ní došlo zdola nahoru, protože prostřednictvím uchvácení vládní moci v politické revoluci by nikdy nemohlo dojít ke stejným výsledkům (jak byste asi tak uzákonili svobodu?). Mohlo by ale tímto způsobem dojít k podobně dalekosáhlé změně, kdyby ji zavedla pečující a pokroková strana? Historické doklady nasvědčují tomu, že ne (mohli bychom poukázat na mnoho příkladů, kdy se o to pokusili). Proč tomu tak je? Abychom tomu porozuměli, musíme poznat faktory, které k revoluci vedou.

CO ZAPŘÍČIŇUJE REVOLUCI?

Jednoduchá odpověď na tuto otázku, samozřejmě, zní: kapitalismus. Kapitalismus, jakožto hospodářský systém, a jeho hlavní zbraň, stát, jsou zasvěceny jednomu – udržovat nadvládu menšiny nad většinou. Kapitalismus je hlavní příčinou válek, hladomorů, sexismu, rasismu, chudoby, nezaměstnanosti a příliš mnoha dalších společenských nemocí, než abychom je tu mohli vyjmenovat, ne-li popsat. Všechny tyto věci znamenají, že většina lidí nemá téměř žádný zájem na tom, aby se společnost neměnila, ve skutečnosti většina by změnu uvítala. Problém je v tom, že lidé nevidí žádné alternativy, nebo ty, které jsou jim předkládány, odmítají jako utopické a nedosažitelné.

I když momentálně tento problém ještě víc zdůrazňuje nízká úroveň boje, ne-

znamená to, že myšlení lidí je radikálním názorům zcela uzavřeno. Kapitalismus rozsévá semínka své vlastní destrukce. Spojuje dohromady pracující na pracovištích, nutí je, aby se kolektivně organizovali a neúprosná honba za ziskem pracujícím neustále připomíná, že mají kolektivní zájmy, které jsou diametrálně odlišné od zájmů vládnoucí třídy. To znamená, že dokonce i tehdy, když je sebedůvěra třídy jako celku na nejnižším možném bodě, budou tu pořád oblasti, kde se budou lidé bránit. Například v několika málo minulých letech se WSM účastnilo bojů za uznání odborů na pracovištích, za právo na potrat, proti rasismu a proti rostoucímu zdanění pracujících. I když tyto kampaně mohly začínat jako malé (a některé z nich malé i zůstaly!), lidé se do nich zapojovali, protože věděli, že věci se musí změnit. Toto vědomí, že ve způsobu, kterým je společnost řízena, jsou problémy – ačkoliv se toto vědomí může zpočátku zaměřovat pouze na jedno téma – může lidi dovést k tomu, aby si uvědomili, že

záplatování systému nestačí, že skutečné zlepšení vyžaduje skutečnou změnu – revoluční změnu.

Teoreticky přímou příčinou revoluce obecně vyjadřují dva soubory podmínek – objektivní a subjektivní faktory.

Objektivní faktory jsou věci mimo vaši hlavu, nezávislé (alespoň ne přímo) na vašich myšlenkách a pocitech. Když vás propustí z práce, když začne válka, když na vás prší cestou do hospody, nezměníte to tak, že zavřete oči a přejete si, aby to bylo pryč. Samozřejmě, že vaše myšlení může mít nepřímý dopad, když vás vede k činu, třeba ke vstupu do odborů nebo k tomu, abyste si nezapomněli vzít deštník, ale celkově nemáte nad tím, co se děje ve světě, skoro žádnou kontrolu.

Objektivní faktory v revoluci jsou události mimo kontrolu kteréhokoliv jedince nebo skupinky – třeba krach na burze nebo invaze – které lidi vedou k tomu, aby přehodnotili svoje názory na společnost a případně ji i změnili. Například změny, ke kterým došlo v britské společnosti na konci druhé světové války, byly do jisté míry uvedeny do pohybu válečným strádáním. V Rusku v roce 1917 nevedla válečná zkušenost kobnové optimismu, ale k hlubokému vzteku namířenému proti carovi a proti systému, který zapříčiňoval tolik strastí.

Oproti tomu **subjektivní faktory** jsou věci uvnitř vaší hlavy – vaše názory na život, na vesmír a vůbec na všechno až po to, že

přemýšlíte, jestli cestou do hospody začne pršet (začne – vemte si deštník!).

Jelikož subjektivní faktory jsou v revoluci těmi, které závisí na jednotlivých lidech, jsou to zjevně ty faktory, které se revoluční skupiny snaží změnit. Samozřejmě, že mezi subjektivními a objektivními faktory nemůže existovat žádná striktní hranice – jsou to totiž myšlenky ve vaší hlavě, které rozhodují o tom, zda vstoupíte do odborů, zda budete hlasovat pro stávku, či zda se nepřipojíte ke stávkové hídce, zkrátka na které straně barikády budete. A stejně tak vaše rozhodnutí a činy, které z nich vyplynou, budou mít dopad na názory lidí okolo vás.

Příležitost pro revoluci se objevuje jen v určitých obdobích, kdy jsou přítomné subjektivní i objektivní podmínky nutné k úspěchu. Jinými slovy, dojde k nějaké krizi a úroveň uvědomění lidí je taková, že se rozhodnou pro revoluci. I když napětí obvykle narůstá už nějakou dobu předem, tak když ta chvíle přijde, může to být s rychlostí, která bere dech a mohou ji uvést do pohybu i ty nejnicotnější události.

Například ve Francii v roce 1968 následovaly po masivním nárůstu stávek v roce 1967 studentské demonstrace, které přerostly v generální stávku, která málem svrhla de Gaullova vládu. V Budapešti to byl v roce 1956 studentský pochod, který odstartoval maďarskou revoluci, která v krátkých týdnech před svým rozdrácením sovětskými tanky vedla k založení více než dvaceti nezávislých novin a k parlamentu dělnických rad, který provolal právo pracujících sami si řídit svá pracoviště.

I když se může občas zdát, že se tato povstání vynořila zničehonic, ani zdaleka to není pravda. Spíše je tomu tak, že rostoucí příliv bojovnosti dosáhne nějakého kritického bodu a protřhne hráz – ano, náhle, ale ne živelně. Před maďarskou revolucí byly rozšířené stávky, před říjnovou revolucí v Rusku došlo k řadě stávek a bojů, které samy vycházely z neúspěšné revoluce v roce 1905. Takže ve zpětném pohledu lze každou vzpouru chápat jako součást procesu, jako pokračování předchozích bojů.

VÍC NEŽ JEN ČEKÁNÍ

Anarchismus je velice jednoduchá a velice přirozená myšlenka, ale když jste zvyklí na kapitalismus, může vám právě pro svoji jednoduchost připadat trochu zvláštní. I když lidé mohou chtít změnu, téměř každý se domnívá – stejně ale jen zpočátku – že ve skutečnosti není třeba nic víc, než pár úprav systému a všechno bude v pořádku. Pak, když si tímto stádiem projdete a uvědomíte si, že se musí "upravit" celý svět, je snadné se domnívat, že takový skok vyžaduje velice komplikovanou teorii a snad i pár velkých vůdců, pokud má být úspěšný.

Oproti tomu, když je anarchismus uveden do praxe, tak funguje a vždy je přesvědčivější, když předvedete dům a ne jen jeho plán. Ve Španělsku bylo za revoluce z kolektivizováno velké množství průmyslových podniků a státek jejich pracujících a na anarchických principech fungovaly i milice. Došlo k tomu všemu, kdyby lidé už předtím neviděli, že anarchismus funguje?

Jakou úlohu tedy potom musí sehrát revoluční skupina při budování revoluce? Obecně tam, kde neexistují žádné zavedené kanály, kterými by se vyjadřovala touha po revoluční změně, budou mít ty kanály, které vzniknou,

tendenci nabývat libertinských forem. Občas ale už zavedené "alternativy" existují. Ve Francii v roce '68 se nechalo potenciálně revoluční hnutí ukolébat hlasováním pro komunistickou stranu, protože ji chápalo jako jedinou potenciální alternativu ke kapitalismu. Nesmíme zapomenout, že víra v předvoj a organizační předvoje samy se nestanou automaticky irelevantními. Pokud budou mít lidé malou předchozí zkušenost s politikou, může jim trvat dlouho, než pochopí, jak manipulativní a podvodné tyto organizované předvoje jsou, a do té doby už může být příliš pozdě.

Nesmíme čekat až revoluce přijde a doufat, že se lidé nevydají další slepou uličkou, která vypadá zprvu slibně, musíme uvažovat o tom, jakou organizaci bychom rádi vytvořili a pak už dnes začít pokládat její základy. Španělsko je pro nás příkladem, jak by to mohlo fungovat. I přes všechny naše výhrady k anarchosyndikalismu znamenala skutečnost, že CNT byla jakožto revoluční odborová konfederace založena dlouho před rokem 1936, že když lidé začali hledat jiný způsob jak řídit společnost, věděli už, že anarchismus není jen hezká myšlenka, ale že taky skutečně funguje. Většina lidí, minimálně v Katalánsku a Aragonu, měla s CNT nějakou zkušenost a tak věděla, že pracující skutečně mohou rozhodovat o svých věcech.

NAŠE DNESNÍ ÚLOHA

Otázka, jak už dnes poskytnout příklad, že anarchismus funguje a jak připravit půdu pro rozvoj organizačních forem, které by mohly sehrát nějakou úlohu v anarchistické revoluci, se pojí s druhou hlavní úlohou anarchistické skupiny: šíření myšlenek anarchismu.

Už dříve jsme se v tomto článku zabývali objektivními a subjektivními faktory, které vedou k revoluci a řekli jsme si, že subjektivní faktory jsou názory lidí na dnešní společnost a na jiné podoby společnosti. Řekli jsme si také, že v situacích potenciální revoluční změny se mohou lidé nechat občas zatáhnout do skupin a organizací, které nikam nevedou. Tyto dvě věci jsou navzájem propojené, protože lidé se s větší pravděpodobností nechají vtáhnout do slepé uličky tehdy, když jen hledají něco, co změní jejich společnost, ale neví, jakou změnou vlastní chtějí, nebo v jaké společnosti by chtěli žít.

Kdyby naším cílem byla politická revoluce, pak by nám stačilo změnit obecnou nespokojenost ve stejné obecnou podporu nikoliv pro naše myšlenky, ale pro nás. Sociální revoluce ale musí být pozitivně vymezenou revolucí, která bude směřovat k nějakému cíli. Proto, pokud máme uspět, musíme začít lidi informovat o tom, co anarchismus vlastně znamená a o tom, jak by vypadala taková anarchistická společnost, tak aby, až lidé začnou o revoluci uvažovat jako o reálné možnosti (což momentálně většina nečiní), věděli, zač mají bojovat. Produkovat noviny, brožurky a knihy je sice důležitý způsob jak toho dosáhnout, ale když lidé revoluci nepovažují za relevantní, těžko je bude zajímat čtení o společnosti, kterou by měla revoluce vytvořit.

Vždycky tomu tak ale není. Když se lidé účastní nějakého boje, dokonce i za omezené cíle, nutí je to, aby uvažovali i o širších tématech a stávají se otevřenějšími novým a radikálním názorům. Pro anarchisty účast v těchto bojích neznamená jen, že máme možnost šířit anarchistické myšlenky, ale také to, že navr-

hování demokratických organizačních metod zároveň demonstrujeme, jak anarchismus funguje v praxi. Když se anarchistické organizační formy ukáží jako efektivní, budou s větší pravděpodobností použity i v dalších bojích.

Vždy bychom měli být připraveni pracovat v kampaních, dodat boji naši zkušenost a zápal, ale pokud na nás budou lidé pořád hledět jako na někoho, kdo kampaně vede a dodává jim myšlenky, pak jsme jako anarchisté selhali. Samostatná aktivita je klíčem k anarchismu, který znamená víru ve vlastní síly udělat to, co je udělat třeba, aniž bychom vyhlíželi někoho, kdo vkročí na scénu a povede nás. Z tohoto důvodu je naším úkolem pracovat s lidmi a ne místo lidí. Je důležité, aby i ostatní získávali zkušenosti s organizováním aktivit a tak v budoucnu mohli sami zakládat kampaně. Naším úkolem by nemělo být organizování revoluční aktivity, ale inspirování druhých k této aktivitě.

JEŠTĚ NENÍ KONEC

V roce 1967 George Woodcock řekl, že anarchismus, ačkoliv je to dobrá myšlenka, svoji příležitost už propál a nyní už může sloužit jen jako cíl, který se nikdy nerealizuje. O rok později srazil francouzskou vládu na kolena vína stávek, nepokojů a pochodů, které byly svojí formou a organizační rozhodně libertinské. I když se může občas zdát, že revoluce není nic než vzdálený sen, uděláme dobře, když nezapomeneme, jak rychle se mohou věci změnit, občas i tehdy, když to nejméně čekáme.

Konečně anarchismus je dobrá myšlenka a anarchistická společnost by naplnila potřeby lidí mnohem úspěšněji, než se to kdy povede společnosti kapitalistické. My nemusíme přesvědčit úplně všechny, že kapitalismus je špatný systém, protože on neustále vytváří a obnovuje podmínky svého vlastního pádu. Chudoba, hlad, nezaměstnanost, odcizení – kapitalismus se podepisuje na životě nás všech a v některé chvíli si lidé pokaždé řeknou: "Musí to jít jinak a lépe."

Zároveň jsme obklopeni příklady toho, jak by mohl život vypadat, kdybychom měli důvěru ve vlastní sílu natáhnout ruce a zmocnit se kontroly nad ním. Pracující, kteří ví, že by dokázali své podniky řídit mnohem lépe než jejich zaměstnavatelé a kteří zjistili, že když se spojí, tak jsou silnější. Dobrovolníci, kteří svou péči o druhé dokazují, že existují i silnější motivy lidského jednání, než chamtivost. Dokonce i každá normální partička přátel, která vidí, že není třeba dělit se na vůdce a vedené, na vládce a ovládané.

Vždycky bude docházet ke vzpourám, ale pokud nebudou mít žádné cíle nebo představu, jak k nim dojít, pravděpodobně skončí uplacené několika reformami, nebo povedou do slepé uličky etatismu. Co můžeme a musíme dělat dnes a teď hned, předtím než se věci dají do pohybu a bude už příliš pozdě, je šířit myšlenky anarchismu a v našich kampaních demonstrovat, jak se dá dosáhnout skutečné demokracie a jak dobře může fungovat. Společnost se změní, ale i kdyby tu byl milión anarchistů, nemohli bychom stanovit datum a dobu, kdy k této změně dojde, víme jen, že se to blíží. Nechceme revoluci vedenou anarchisty, ta revoluce si dokonce ani nemusí říkat anarchistická. Co je ale důležité a k čemu dojde, pokud budeme pracovat už teď (a pokud budeme mít trochu štěstí), je, že bude anarchistická.

přeložil Vadim Barák

Bakunin v kostce

"Vysoko nad ulice Moskvy vzejde z moře krve a ohně hvězda revoluce a změní se v Polárku, která povede osvobozené lidstvo."

Michail Bakunin

PŘEDMLUVA

Cílem tohoto článku není nic víc, než nástin toho, co anarchisté považují za klíčové rysy anarchistických myšlenek Michaila Bakunina. Bakunin byl v socialistickém hnutí 19. století velice vlivný, přesto se jeho myšlenkám po desetiletí spíralo, přerušovaly se, nebo ignorovaly. Při čtení tohoto článku pochopíte, že nám má Bakunin hodně co nabídnout a že jeho názory nejsou vůbec zmatené (jak by nás rádi přesvědčili někteří literáti), a naopak tvoří plně soudržný a dobře podložený myšlenkový systém. Pro detailní, ale obtížnou analýzu Bakuninových revolučních myšlenek doporučujeme knihu Richarda B. Saltmana *Sociální a politické myšlení Michaila Bakunina*.

TRÍDA

Bakunin revoluci chápal jako svržení jedné třídy utlačovatelů jinou třídou utlačovaných a jako zničení politické moci v podobě státu a společenské hierarchie. Podle Bakunina se společnost dělí na dvě hlavní třídy, které jsou navzájem zásadně protikladné. Třída utlačovaných – Bakunin ji různě označuje jako obyčejné lidi, lid, masy, nebo dělníky – tvoří velkou většinu obyvatelstva. V "normální" době si sama sebe jakožto třídu neuvědomuje, i když má "instinkt" pro vzpouru a navzdory své neorganizovanosti je plná vitality. Početně mnohem menší třída utlačovatelů si je však vědoma své úlohy a svoji převahu si udržuje cíleným, vzájemně sladěným a jednotným vystupováním. Bakunin trval na tom, že základní rozdíl mezi těmito dvěma třídami spočívá ve vlastnictví a kontrole nad majetkem, který je v nepříměném množství v rukou menšinové třídy kapitalistů. Masy na druhé straně nemohou za své označit téměř nic kromě své schopnosti pracovat.

Bakunin byl natolik inteligentní, aby chápal, že hranice mezi těmito dvěma hlavními třídami není vždy jednoznačná. Zdůrazňoval, že mezi tyto dvě třídy nelze narýsovat pevnou dělicí čáru, ale že tak jako u většiny věcí jsou rozdíly nejvíce patrné ve svých extrémních. Mezi těmito extrémními bohatství a moci je celá hierarchie společenských vrstev, které lze určit podle míry, v jaké se navzájem vykořisťují, nebo jsou samy vykořisťovány. Čím je daná skupina vzdálenější od dělníků, tím pravděpodobněji je součástí vykořisťovatelské kategorie a tím méně sama trpí vykořisťováním. Mezi dvěma hlavními třídami je střední třída nebo střední vrstvy, které vykořisťují i jsou vykořisťovány, v závislosti na svém postavení ve společenské hierarchii.

Masy, které jsou tou nejvykořisťovanější formou, jsou podle Bakunina velkou revoluční třídou, která jediná může smést současný hospodářský systém. Naneštěstí, samotná skutečnost vykořisťování a chudoby, která je jeho důsledkem, není sama o sobě zárukou revoluce. Bakunin se domníval, že extrémní chudoba pravděpodobně povede k rezignaci, pokud lid nebude vidět nějakou možnou alternativu k existujícímu řádu. Možná, že kdyby byli chudí zahrnutí do naprosto chudobství, tak by povstali v nějaké revoltě. Re-

volty jsou však spíše lokální a tudíž snadno porazitelné. Podle Bakuninova názoru jsou k uskutečnění lidové revoluce nutné tři podmínky.

Jsou to:

- ryzí nenávisť k podmínkám, v nichž se masy nalézají;
  - přesvědčení, že změna je možnou alternativou;
  - jasná vize společnosti, kterou je třeba pro emancipaci lidstva vytvořit.
- Bez přítomnosti těchto tří faktorů, plus jednotné a efektivní sebeorganizace, nemůže žádná osvobozující revoluce uspět.

Bakunin nepochyboval o tom, že revoluce, aby vytvořila základnu nové společnosti, musí nutně zahrnovat i destrukci. Prohlásil, že revoluce jednoduše neznamená nic míň než válku, čili fyzické ničení lidí a majetku. V živelných revolucích často dochází k rozsáhlému ničení majetku. Bakunin si povšimnul, že když si to okolnosti vyžadovaly, tak dělníci ničili dokonce i své vlastní domy, které jim zpravidla nepatřily. Tvrdil, že negativní, destruktivní touhy jsou ke smetení minulosti absolutně nezbytné. Ničení je úzce spojeno s budováním, neboť "čím živěji si budoucnost představujeme, tím mocnější je síla destrukce."

Vzhledem k těsnému vztahu mezi koncentrací bohatství a moci v kapitalistických společnostech nás nepřekvapí, že Bakunin považoval hospodářskou otázku za svrchovaně důležitou. A právě v tomto kontextu boje mezi prací a kapitálem přikládal Bakunin velký význam stávkám dělníků. Byl přesvědčen, že stávky mají v boji proti kapitalismu několik důležitých funkcí. Zaprvé jsou nutné jako katalyzátor, který dělníky vytrhne z jejich ochotného přijímání kapitalismu, vymaní je z jejich stavu rezignace. Stávky, jakožto forma ekonomické a politické války, vyžadují ke svému úspěchu jednotu a tak dávají dělníky dohromady. Během stávek dochází k polarizaci mezi zaměstnavateli a dělníky. To způsobuje větší vnímavost dělníků k revoluční propagandě a ničí touhu po kompromisu a dohodách. Bakunin se domníval, že s růstem boje mezi prací a kapitálem poroste i intenzita

a množství stávek. Konečnou stávkou je stávka generální. Bakunin si myslel, že revoluční generální stávka, v níž jsou třídně uvědomělí dělníci prosáknuti anarchistickými myšlenkami, povede ke konečnému výbuchu, který uskuteční anarchistickou společnost.

Bakuninovy myšlenky jsou revoluční v plném smyslu, protože se zabývají zničením hospodářského vykořisťování a společenské/politické nadvlády a jejich nahrazením systémem společenského uspořádání, které by bylo v souladu s lidskou přirozeností. Bakunin nabídl kritiku kapitalismu, ve které šla autorita ruku v ruce s ekonomickou nerovností a státního socialismu (např. marxismus), který se jednostranně soustředí na ekonomické faktory, zatímco hrubě podceňuje nebezpečí společenské autority.

STAT

Bakunin svoji celistvou a jednotnou teorii založil na třech navzájem závislých platformách. Jmenovitě:

- lidské bytosti jsou od přírody společenské (a tudíž touží po společenské solidaritě);
- jsou si víceméně rovné a
- chtějí být svobodné.

Jeho anarchismus se proto zabýval problémem vytvoření společnosti svobody v kontextu rovnostářského systému vzájemné interakce. Tvrdil, že problémem dnešních společností je to, že jsou ovládány státy, které jsou nutně násilné, protisociální a jsou umělými konstrukcemi, které brání lidstvu v jeho naplnění.

I když podle Bakunina má kapitalismus kromě státu mnoho rysů, které mu lze vytknout (např. útlak žen, námezdní otroctví), je to stát, kdo přizívuje, udržuje a chrání utiskující systém jako celek. Stát definuje jako protisociální stroj, který kontroluje společnost ve prospěch třídy či elity utlačovatelů. V zásadě je to instituce založená na násilí a stará se o udržování nerovnosti pomocí politické represe. Stát navíc spoléhá na stálovou byrokracii, která mu pomáhá uskutečňovat jeho cíle. Byrokratická složka mimochodem není prostě jen nástrojem, který stát podporuje. Bakunin byl přesvědčen, že všechny státy mají vnitřní tendenci k sebeudržování, ať už jsou to státy kapitalistické nebo socialistické, a proto se postaví jako překážka do cesty k lidské svobodě.

Dalo by se namítnout, že státy se primárně nezabývají politickými represemi a násilím a obzvláště liberální demokratické státy mají dokonce velký zájem na sociálním blahu. Bakunin tvrdí, že takové aspekty jsou jen zástěrka a že ve stavu ohrožení všechny státy odhalí svoji v zásadě násilnou podstatu. V Británii a Severním Irsku tento represivní rys státní činnosti vystupuje stále více do popředí. Když se stát v jakkoli významné míře setkal s odporem, odpověděl s brutální neústupností.

A vývoj v Británii během posledních pár desítek let dokazuje další rys státu, kterému Bakunin věnoval pozornost – jeho tendence k rostoucímu autoritářství a absolutismu. Věřil, že ve všech státech, ať už jsou liberální, socialistické, kapitalistické či jakékoli jiné, existuje silný tlak směrem k vojenské diktatuře, ale že míra takového vývoje se však bude lišit v závislosti na takových faktorech, jako třeba demografie, kultura a politika.

A konečně si Bakunin povšimnul, že státy směřují k válkám proti jiným státům. Jelikož mezi státy není žádný mezinárodně přijímaný mravní kodex, rivalita mezi nimi bude nabývat podoby vojenského konfliktu. "Dokud bude existovat vláda, nebude mír. Budou jen kratší či delší přestávky a příměří uzavírané neustále válčícími státy. Ale jakmile bude mít stát dojem, že je dostatečně silný, aby tuto rovnováhu zničil ve svůj prospěch, nikdy tak neopomene učinit."

BURŽOAZNÍ DEMOKRACIE

Politici komentátoři a sdělovací prostředky neustále pějí chválu na systém zastupitelské demokracie, v němž se po voličích každých pár let chce, aby zaškrtli někoho na kusu papíru a tak určili, kdo je bude kontrolovat. Tento systém funguje doposud dobře, protože kapitalistický systém našel způsob, jak získávat legitimitu prostřednictvím iluze, že jsou to voliči, kdo nějakým způsobem řídí chod systému. Bakuninovy písemnosti na téma zastupitelské demokracie vznikly v době, kdy ve světě téměř neexistovala. Přesto mohl na základě pár příkladů (Spojené státy, Švýcarsko) vidět, že rozšiřování volebního práva úděl obrovských mas obyvatelstva příliš nezlepšuje. Pravda, jak si Bakunin povšimnul, politici ze střední třídy jsou před voliči připraveni klanět se a dělat všemožné sliby. Ale tato rovnost kandidátů a obyvatelstva mizí v den po volbách, jakmile se z nich stanou členové parlamentu. Dělníci chodí dál do práce a buržoazie opět přebírá problematiku podnikání a politických intrik.

Dnes je ve Spojených státech a v západní Evropě převládajícím politickým systémem liberální demokracie. V Británii je volební systém nesrovnalý parlamentních křesel zjevně nepravdivý, jelikož některé strany se značnou podporou získají jen zanedbatelné zastoupení. Avšak i tam, kde se aplikuje poměrné zastoupení, zůstává bakuninistická kritika sžíravou. Neboť zastupitelský systém vyžaduje, aby se jen malá část obyvatelstva zabývala přímo zákonodárstvím a vládnutím (v Británii většina z 650 poslanců).

Bakuninova námitka proti zastupitelské demokracii spočívá v zásadě na skutečnosti, že je výrazem ve společnosti existující nerovnosti moci. Navzdory ústavám, které zaručují občanská práva a rovnost před zákonem, realita je taková, že permanentní kontrola je v rukou kapitalistické třídy. Dokud bude muset obrovská masa obyvatelstva prodávat svoji pracovní sílu, aby přežila, nemůže existovat demokratická vláda. Dokud jsou lidé ekonomicky vykořisťováni kapitalismem a existuje ohromná nerovnost bohatství, nemůže existovat skutečná demokracie. Jak Bakunin objasnil, ekonomické skutečnosti jsou mnohem silnější než politická práva. Dokud tu budou ekonomická privilegia, bude tu i politická nadvláda bohatých nad chudými. Důsledkem tohoto vztahu je, že zástupci kapitalismu (buržoazní demokracie) "fakticky, ne-li právně, vlastní výlučnou výsadu vládnout."

Obvyklou smyšlenkou, která se v liberálních demokraciích vypráví, je, že vládne lid. Realita je však taková, že nutně vládne menšina. Privilegovaná hrstka, která má přístup k bohatství, vzdělání a volný čas, je pro vládnutí zcela jasně lépe vybavena než obyčejní pracující lidé, kteří obecně volného času moc nemají a jejich vzdělání je jen základní.

Jak ale Bakunin objasňoval, kdyby byla nějakou kličkou zvolena socialistická vláda,

věci by se reálně moc nezlepšily. Tvrdil, že když lidé získají moc a postaví sami sebe "nad" společnost, jejich způsob nazírání na svět se změní. Z jejich vrcholového postavení vysokého úřadu se pohled na život deformuje a zdá se jim hodně jiný než těm dole. Dějiny socialistického zastupitelství v parlamentu jsou především dějinami opouštění slibů a postupného pohlcování zastupitelů způsobu, morálkou a postoji vládnoucí třídy. Bakunin upozorňuje, že takováto rezignace na socialistické myšlenky není důsledkem zrady, ale toho, že účast v parlamentu vede zastupitele k tomu, aby se na svět dívali skrz křivé zrcadlo. Dělnický parlament, který by se zabýval vládnutím, řekl Bakunin, by skončil jako komora "odhodlaných aristokratů, směšných nebo bojácných zbožňovatelů autority, z nichž se rovněž stanou vykořisťovatelé a utiskovatelé."

Bakunin znovu a znovu ve svých spisech argumentuje, že nikdo nemůže vládnout za lid v jeho zájmu. Jedině naše osobní a přímá kontrola nad vlastními životy zaručí, že za vládné spravedlnost a svoboda. Vzdát se přímé kontroly znamená odmítnout svobodu. Propůjčit někomu jinému politickou svrchovanost, ať už pod praporem demokracie, republikanismu, lidového státu či čehokoli jiného, znamená dát mu kontrolu a tedy i vládu nad našimi životy. Někdo by se mohl domnívat, že referendum, ve kterém by lidé přímo přijímali zákony, by bylo pokrokem v myšlenkách zastupitelské demokracie. Podle Bakunina tomu tak z nejrůznějších důvodů není. Zaprvé, lid není v pozici, kdy by mohl rozhodovat na základě plné znalosti všech dotčených témat. Zákony svoji podstatou rovněž mohou být komplikované, abstraktní i specializované, a proto, aby o nich mohl lid seriózně rozhodnout, potřeboval by být plně vzdělaný a mít dostatek času a prostředků, aby mohl zvážit a prodiskutovat všechny obsažené aspekty. Realita referenda je taková, že je profesionální politici používají k legitimizaci témat, která jsou v zásadě buržoazní. Není náhodou, že Švýcarsko, které referenda často využívá, zůstává jednou z nejkonzervativnějších zemí Evropy. Referendum znamená, že politici jsou průvodci lidu, kteří určují mantinely diskuse. A tak i přes svůj vstup do dění, lid zůstává pod kontrolou buržoazie.

A nakonec, Bakunin k celé koncepci možnosti demokratického státu: pro něj je demokratický stát protimluvem, jelikož stát je v zásadě o síle, autoritě a nadvládě a nutně se zakládá na nerovnosti bohatství a moci. Demokracie ve smyslu samosprávy pro všechny znamená, že nikdo není ovládan. A pokud nikdo nevládne, nemůže ani existovat stát. Jestliže existuje stát, nemůže existovat samospráva.

MARX

Bakuninova opozice k marxismu zahrnuje několik samostatných, ale souvisejících kritik. I když považoval Marxe za upřímného revolucionáře, byl Bakunin přesvědčen, že aplikace marxistického systému by nutně vedla k nahrazení jedné represe (kapitalistické) jinou (státně socialistickou).

Zaprvé, Bakunin byl proti tomu, co v Marxově myšlení považoval za prvek ekonomického determinismu, nejjednodušeji vyjádřený ve větě, že "Bytí určuje vědomí." Jinak řečeno, Bakunin byl proti názoru, že celá škála "nadvlastbových" činitelů společnosti – její zákony, mravy, věda, náboženství atd. – je "jen nutným následkem rozvoje ekonomických skutečností." Místo toho, aby

byly dějiny nebo věda především určovány ekonomickými činiteli (např. "způsob výroby"), Bakunin připouštěl mnohem větší prostor pro aktivní intervenci lidských bytostí při realizaci jejich vlastního osudu.

Mnohem zásadnější byl Bakuninův odmitavý postoj k marxistické myšlence diktatury proletariátu, která měla být přechodným státem na cestě k bezstátnímu komunismu. Marx a Engels psali v *Komunistickém manifestu* z roku 1848 o potřebě pracovních armád pod dozorem státu, o zaostalosti venkovských dělníků, o potřebě centralizovaného a řízeného hospodářství a širokého znárodnování. Později Marx také jasně řekl, že dělnická vláda by mohla vzniknout prostřednictvím všeobecného volebního práva. Bakunin všechny tyto návrhy zpochybnil.

Stát, ať je jeho základ jakýkoliv, ať je proletářský nebo buržoazní, nevyhnutelně obsahuje několik rysů, které je třeba odmítnout. Státy jsou založené na donucování a nadvládě. Tato nadvláda, prohlásil Bakunin, by velmi brzy přestala být nadvládou proletariátu nad jeho nepřáteli a změnila by se ve stát nad proletariátem. Bakunin byl přesvědčen, že ten by vznikl z nemožnosti, aby celá třída, čítající milióny lidí, vládla sama svým jménem. Dělníci by nutně museli vykonávat moc zprostředkované a to tak, že by úkol vládnout svěřili skupince politiků.

Jakmile by jednou vláda vyklouzla z rukou mas, vytvořila by se nová třída odborníků, vědců a profesionálních politiků. Bakunin byl přesvědčen, že tato nová elita by měla svoji nadvládu nad dělníky mnohem jistější, protože by používala mystifikace a legitimacy, kterou by jí skýtalo tvrzení, že jedná v souladu s vědeckými zákony (hlavní tvrzení marxistů).

Navíc, i když by nový stát mohl hrát mas-karadu, že je opravdovým výrazem vůle lidu, institucionalizace moci dává vzniknout nové skupině vládců se stejnými sobeckými zájmy a se stejnými zástěrkami pro své pochybné jednání.

Dalším problémem, který nastoluje státní systém, je podle Bakunina další posilování procesu nadvlády centralizovanou státotvornou vládou. Stát jako vlastník, organizátor, ředitel, finančník a přerozdělovač práce a hospodářství by při svém fungování musel nutně jednat autoritativně. Jak můžeme vidět na sovětském systému, shora řízené hospodářství musí fungovat tak, že se rozhoduje směrem shora dolů; nedokáže uspokojit složité a různorodé potřeby jedinců a v konečné instanci je beznadějným, nevykonaným gigantem. Marx byl přesvědčen, že centralismus v jakékoliv podobě je krokem ke konečnému, státnímu řešení revoluce. Bakunin naopak stavěl proti centralismu federalismus.

Realita Bakuninovy předpovědi, co se týče fungování marxistických států, potvrdila. Bolševici se chopili moci v roce 1917. Ustavičně mluvili o diktatuře proletariátu a vládě sovětu, ale nevyhnutelně, chtěli nechtě, vytvořili rozsáhlý byrokratický policejní stát.

ODBORY

Větší část levice v Británii pohlížela na současnou strukturu odborů v pozitivním světle. To platí pro členy Labour Party, levicové i pravicové, pro komunistickou stranu, pro Militant Tendency¹ a pro mnohé další marxistické organizace. Tato uskupení se chtějí

¹ Starší název sesterské organizace české trockistické skupiny Budoucnost.

z mocnit kontroly nad odbory, tak jak jsou, nebo si ji udržet, aby je mohly využívat pro své vlastní záměry. V důsledku toho v odborech často dochází k tvrdým konfliktům a k manévrování ve snaze získat kontrolu. Nejzjevnější je tento trend v CPSA, kde se při kontrole nad odborovou exekutivou a funkcemi na plný úvazek střídá nechutná skupina pravicových antikomunistů s Militant Tendency a jejími stoupenci. Hlavní výjimkou je v tomto směru Socialist Workers Party², která prosazuje organizaci členské základny tak dlouho, dokud jí může SWP kontrolovat.

Bakunin položil základy anarchistického přístupu k odborovým organizacím a popsal obecnou tendenci neanarchistických odborů k úpadku do podoby osobních lén a byrokracie už před stoletím. Když diskutoval o odborech v souvislosti s odborovou organizací v Mezinárodním sdružení pracujících, uváděl příklady, jak lze odbory ukrást jejich členstvu, výrazem jehož vůle mají být. Identifikoval několik navzájem souvisejících rysů, které vedou k uzurpační moci odborovými předáky.

Zprv ukázal na psychologický faktor, který hraje klíčovou úlohu. Pochviliv, tvrdě pracující, inteligentní a dobře to myslící militanti si svoji tvrdou práci získají respekt a obdiv svých společníků a jsou zvoleni do odborového úřadu. Projevují sebeobětování, iniciativu a schopnosti. Bohužel, jakmile se jednou dostanou do vedoucí pozice, tyto lidé si brzy začnou myslet, že jsou nepostradatelní a centrum jejich pozornosti se víc a víc zaměřuje na machinace v nejrůznějších odborových výborech.

Ti, kdo kdysi bývali militanty, se vzdalují od každodenních problémů řadových členů a nabývají sebeklamu, který postihuje všechny vůdce, jmenovitě pocit nadřazenosti.

Vzhledem k existenci odborových byrokracií a tajných debaticích komor, ve kterých předáci rozhodují o odborových akcích a politice, vzniká uvnitř odborových struktur "vládní aristokracie" a to bez ohledu na to, jak demokratické mohou tyto struktury formálně být. S rostoucí autoritou odborových výborů atd. se dělníci stávají k odborovému záležitostí lhostejnými, s výjimkou – zdůrazňuje Bakunin – témat, která se jich přímo dotýkají, např. členské příspěvky, stávky atd. Odbory měly vždy se získáváním příspěvků od odcizeného členstva velké problémy, na což se našlo řešení v systému "odškrtávání", kdy odbory a zaměstnavatelé spolupracují na odebrání požadované sumy hned u zdroje, tj. z výplatního pytlíku.

Tam, kde dělníci nekontrolují přímo svůj svaz a delegují autoritu na výbory a profesionální činitele, dochází k několika věcem. Zprv, dokud nejsou členské příspěvky příliš vysoké a na zaplacení dlužných příspěvků se moc netlačí, substituční orgány mohou jednat fakticky beztretně. Pro výbory je to sice dobré, ale vede to téměř ke konci demokratického života svazu. Moc je čím dál tím víc přitahována k výborům a těmto orgánům, které tak jako všechny vlády nahrazují svoji vůli vůli členstva. To pak dává průchod osobním intrikám, ješitnosti, ambicím a sobeckým zájmům. Mnohé vnitřní bitvy, které zdánlivě probíhají na ideologickém poli, jsou ve skutečnosti pouze boji o kontrolu mezi ambiciózními jedinci, kteří si ke svoji kariéře

vybrali odborovou strukturu. Tento kariérismus se příležitostně táhne i bitvami mezi soupeřícími levičkami, například tam, kde ke konfliktu žádný politický důvod neexistuje. V minulosti komunistická strana nabízela kariéerní cestu v určitých svazech a k takovým konfliktům docházelo neustále.

V Militant Tendency, která se také chce zmocnit odborů, pravděpodobně existuje stejný problém.

V nejrůznějších odborových výborech, které jsou vytvářeny na hierarchickém základě (odrážejícím kapitalismus), začínají na základě vyšší inteligence nebo agresivity dominovat jeden nebo dva jedinci. Nakonec začínají odbory ovládat bossové, kteří mají ve svých organizacích velkou moc a to i navzdory zárukám demokratických procedur a stanov. Za posledních několik málo desítek let se mnozí takoví odboroví bossové stali národními postavami, zvláště v dobách vlády laboristů.

Bakunin si uvědomoval, že taková degenerace odborů je nevyhnutelná, ale že k ní dochází jen při absenci kontroly ze strany členské základny, při nedostatku opozice vůči nedemokratickým trendům a tehdy, když se k odborové moci dostanou ti, kdo se nechají zkorumpovat. Ti jedinci, kteří si doopravdy chtějí zachovat svoji osobní bezúhonnost, tvrdil Bakunin, by neměli v úřadu zůstat příliš dlouho a měli by povzbuzovat silnou opozici členské základny. Odboroví militanti mají povinnost zůstat věrni svým revolučním ideálům.

Osobní bezúhonnost však není dostatečnou zárukou. Do hry je třeba vnést i jiné, institucionální a organizační faktory. Ty zahrnují pravidelné podávání zpráv o návrzích, které úřadníci předložili a o tom, jak hlasovali, jinými slovy častá a přímá zodpovědnost směrem dolů. Za druhé, takoví odboroví delegáti musí své mandáty získávat od členstva a musí být podřízeni instrukcím členské základny. Za třetí Bakunin navrhuje neustálé odvolávání neuspokojivých delegátů. Nakonec, a to je nejdůležitější, naléhá na svolávání masových schůzí a na další výrazy aktivity zdola, která by obcházela ty předáky, kteří jednají nedemokraticky. Masové schůze inspirují pasivní členy k akci a vytvářejí soudružství, které bude usilovat o vypuzení takzvaných předáků. (Na základě toho lze dojít k závěru, že Bakunin byl hlavní inspirací anarchosyndikalistického hnutí).

REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Bakunin revolucionář byl především přesvědčen o nutnosti kolektivní akce, kterou by se dosáhlo anarchie. Po jeho smrti byla v anarchistickém hnutí silná tendence k upuštění od organizovanosti ve prospěch malých skupin a individuální činnosti. Tento vývoj, který na konci devatenáctého století vyvrcholil ve Francii v individuálních teroristických činech, izoloval anarchismus od samotného zdroje revoluce, jmenovitě od dělníků. Bakunin, který se důsledně držel ostatních aspektů svého myšlení, nechápal organizaci jako centralizovanou a disciplinovanou armádu (ačkoli věřil, že sebedisciplína je životně důležitá), ale jako výslednici decentralizovaného federalismu, v němž revolucionáři mohou usměrňovat svoji energii prostřednictvím vzájemné dohody uvnitř kolektivu. Bakunin tvrdil, že je nutné mít koordinované revoluční hnutí a to z několika důvodů. Zprv, pokud by anarchisté postupovali jednotlivě, bez společného směru, nevyhnutelně by skončili u

toho, že každý bude postupovat jiným směrem a následně by se tak navzájem neutralizovali. Organizace není nezbytná pro nic za nic, je nutná k maximalizování síly revolučních tříd, čelících obrovským zdrojům, které ovládá kapitalistický stát. Z Bakuninova hlediska má však největší význam spontánní vzpoura lidu proti autoritě. V povaze čistě spontánních povstání je nestejnóměrnost a jejich intenzita se čas od času a místo od místa liší. Anarchistická revoluční organizace se nesmí pokoušet zmocnit se povstání a vést je, ale je odpovědná za vyjasnění cílů, za předkládání revoluční propagandy a za vypracování myšlenek v souladu s revolučními instinkty mas. Zajít dál, to by podrylo celý záměr revoluce, kterým je sebeosvobození. Pučismus nemá v Bakuninově myšlení místo.

Bakunin tedy smysl revoluční organizace chápal jako nabízet revoluci pomoc a ne ji nahradit. A právě v těchto souvislostech je třeba chápat Bakuninovo volání po "tajném revolučním předvoji" a po "neviditelné diktatuře" předvoje. Je třeba říci, že tento předvoj nemá nic společného s leninistickým modelem předvoje, který usiluje o skutečnou, přímou diktaturu nad pracující třídou. Bakunin byl rozhodně proti takovým postojům a své stoupence informoval, že "žádnému členovi... není dovoleno – dokonce ani uprostřed revoluce – přijmout veřejný úřad jakéhokoliv druhu a není to dovoleno ani (revoluční) organizaci... vždy bude ve střehu a znemožní založení autorit, vlád a států." Předvoj však měl revoluční hnutí ovlivňovat na neformálním základě a spoléhat se, že talent jeho členů jej dovede k výsledkům. Bakunin se domníval, že hrozbu pro revoluci je institucionalizace autority a ne přirozené nerovnosti. Předvoj by fungoval jako katalyzátor revoluční činnosti samotné pracující třídy a očekávalo se, že se do hnutí plně ponoří. Bakuninův předvoj se pak soustředil na osvětu a propagandu a na rozdíl od leninistického stranického předvoje neměl být tělesem odděleným od třídy, ale činitelem aktivním uvnitř třídy.

Druhým hlavním úkolem bakuninistické organizace bylo působit jako hlídací pes dělnické třídy. Tehdy, stejně jako dnes, se autoritářské skupinky stavěly do pozice vůdců revoluce a dodávaly své vlastní členy jako "záložní vlády". Anarchistický předvoj musí taková hnutí odhalovat, aby revoluce jen nenahradila jeden zastupitelský stát jiným, "revolučním". Po počátečním vítězství se političtí revolucionáři, oni obhájci takzvaných dělnických vlád a diktatury proletariátu, podle Bakunina budou snažit "lidové vášně zadupat." "Vyzývají k pořádku, k důvěře v ty, kdo se během revoluce a v jejím jménu zmocnili diktátorských pravomocí a sami pro sebe je legalizovali a k poslušnosti těmto lidem; takto tyto političtí revolucionáři znovuoústavují stát. My naopak musíme probudit a podněcovat všechny dynamické vášně lidu."

ANARCHIE

Bakunin v celé své kritice kapitalismu a státního socialismu neustále argumentuje pro svobodu. Nemůže nás tedy překvapit, když zjistíme, že v jeho náčrtech budoucí anarchistické společnosti má prioritu princip svobody. V několika revolučních programech narysoval to, co považoval za základní rysy společnosti, které budou podporovat maximální možnou individuální a kolektivní svobodu. Společnosti předjímané v Bakuninových programech nejsou utopiemi ve smyslu detailně popsaných fiktivních obcí bez potíží, ale spíš jen

² Sesterská organizace české trockistické skupiny Socialistická solidarita.

návrhem základní a minimální kostry struktur, které by zaručovaly svobodu. Povaha budoucích anarchistickejch společností se bude různit, řekl Bakunin, podle celé škály historických, kulturních, ekonomických a zeměpisných faktorů.

Základním problémem bylo vytvořit minimální, nezbytně nutné podmínky, které by přinesly společnost založenou na spravedlnosti a sociálnímu blahu pro všechny a rovněž by plodily svobodu. Negativní, čili destruktivní rysy programů se všechny zabývají zrušením těch institucí, které vedou k nadvládě a vykořisťování. Stát, včetně etablované církve, soudy, státní banky a byrokracie, ozbrojené síly a policie, to vše mělo být smeteno. Také se měly zrušit veškeré hodnoty, výsady, třídy a monarchie.

Positivní, konstruktivní rysy nové společnosti se všechny navzájem propojují, aby podporovaly svobodu a spravedlnost. Aby byla společnost svobodná, tvrdil Bakunin, nestačí prostě jen nastolit rovnost. Ne, svobody lze dosáhnout a udržet ji jedině tehdy, když se života společnosti účastní vysoce vzdělané a zdravé obyvatelstvo bez sociálních a ekonomických starostí. Takovéto osvícené obyvatelstvo pak může být doopravdy svobodné a schopné jednat racionálně na základě lidem kontrolované vědy a zevrubné znalosti všech dotčených témat. Bakunin obhajoval naprostou svobodu pohybu, smýšlení, morálky, kde se lidé nebudou nikomu zodpovídat za své přesvědčení a činy. Musí to být, tvrdil, naprostá a neomezená svoboda projevu, tisku a shromažďování. Byl přesvědčen, že svobodu je třeba bránit svobodou, neboť "obhajovat omezení svobody pod záminkou její obrany je nebezpečným bludem." Skutečně svobodná a osvícená společnost, řekl Bakunin, by odpovídajícím způsobem zachovávala svobodu. Myslel si, že pořádek ve společnosti napravení z potlačování myšlenek, které plodí jen opozici a frakcionářství, ale z čeho nejpříjemnější svobody pro všechny.

Tím není řečeno, že se Bakunin domníval, že společnost nemá právo bránit se. Byl pevně přesvědčen, že svobody lze dosáhnout pouze ve společnosti a ne prostřednictvím jejího zničení. Lidé, kteří se chovají způsobem, jenž zmenšuje svobodu druhých, nemají ve společnosti místo. To se týká všech parazitů, kteří žijí z práce ostatních. Práce, příspěvků jedinců práce k tvorbě bohatství, tvoří v navrhované anarchistickejch společnosti základ politických práv. Ti, kdo žijí z vykořisťování druhých, si žádná politická práva nezaslouhují. Další, kteří kradou, porušují dobrovolné dohody uzavřené společností nebo uvnitř společnosti, způsobí někomu ublížení na těle atd. mohou očekávat, že je čeká trest podle zákonů, které si tato společnost vytvořila. Odsouzený zločinec může na druhé straně trestu ze strany společnosti uniknout tím, že ji opustí a s ní i výhody, které tato společnost poskytuje. Společnost rovněž může zločince vyloučit, pokud tak chce učinit. Bakunin v podstatě při minimalizaci sociálního chování hodně sázel na sílu osvíceného veřejného mínění.

Bakunin navrhoval vyrovnání bohatství, i když tvrdil, že přirozené nerovnosti, které se odrážejí v různé míře kvalifikace, energie a spochivosti, by se měly tolerovat. Účelem rovnosti je umožnit jedincům, aby ve společnosti našli plné vyjádření svého lidství. Bakunin byl rozhodně proti myšlence nájemné práce, která, kdyby se zavedla do anarchistickejch společností, by vedla ke znovuzavedení

nerovnosti a námezdního otroctví. Místo toho navrhoval kolektivní úsilí, protože se domníval, že by bylo efektivnější. Avšak pokud jedinci nezaměstnávají jiné, neměl proti tomu, aby pracovali sami, žádné výhrady.

Bakunin navrhoval zřít pomoci tvorby dělnických sdružení průmyslové shromáždění, které by sladilo výrobu s poptávkou po výrobcích. Takové shromáždění by bylo při absenci trhu nezbytné. Poskytování statistických informací od různých dobrovolných organizací, které by se federovaly, by šlo výrobu specializovat na mezinárodním základě, takže země svrozenými hospodářskými výhodami by vyráběly co neefektivněji pro obecné blaho. Pak už podle Bakunina plýtvání, ekonomická krize a stagnace "nebudou dále sužovat lidstvo; emancipace lidské práce obrodí svět." Co se týče otázek politického uspořádání společnosti, Bakunin zdůrazňoval, že by mělo být celé vybudováno takovým způsobem, aby dosahovalo pořádku prostřednictvím realizace svobody na základě federace dobrovolných organizací. Ve všech takových politických orgánech měla moc plynout "od základny k vrcholu" a z "obvodu do středu". Jinými slovy, takovéto organizace by měly být výrazem individuálních a skupinových názorů a ne řídicími centry, která kontrolují lidi.

Bakunin na základě federalismu navrhoval mnohovrstevnatý systém odpovědnosti za rozhodování, který by k sobě připoutával všechny účastníky, dokud by systémem podporovali. Jedinci, skupiny či politické instituce, které by tvořily celkovou strukturu, by měly právo odtrhnout se. Každý účastnický celek by měl absolutní právo na sebeurčení, právo sdružovat se nebo nesdružovat světskými uskupeními. Bakunin začínal na místní úrovni a jako základní politickou jednotku navrhoval zcela autonomní komunu. Komuna by si na základě všeobecného hlasovacího práva zvolila všechny své funkcionáře, zákonodárce, soudce a správce komunálního majetku. Komuna by si o svých záležitostech rozhodovala sama, ale pokud by se dobrovolně federovala do další správní vrstvy – provinčního shromáždění – musela by její ústava odpovídat tomuto provinčnímu shromáždění. Podobně musí být ústava provincie přijata participujícími komunami. Provinční shromáždění by definovalo práva a povinnosti existující mezi komunami a přijalo by zákony týkající se provincie jako celku. O složení provinčního shromáždění by se rozhodovalo na základě všeobecného hlasovacího práva.

Dalšími úrovněmi politického uspořádání by byl národní orgán a nakonec mezinárodní shromáždění. Co se týče mezinárodního uspořádání, Bakunin navrhoval, aby neexistovaly žádné stálé ozbrojené síly a místo toho dával přednost vytváření místních občanských obranných milic. Spory mezi národy a jejich provinciemi mělo řešit mezinárodní shromáždění. Toto shromáždění mohlo, pokud by to bylo třeba, vést válku proti vnějším agresorům, ale pokud by členský národ mezinárodní federace napadl jiného člena, pak měl být vyloučen a měla se proti němu postavit federace jako celek.

Bakuninův nástin anarchie se tedy zcela zakládá na svobodné federaci účastníků, která měla maximalizovat individuální i kolektivní blaho.

BAKUNINOVA PLATNOST PRO DNEŠEK

V celé této brožurce mluvil Bakunin sám za sebe a je zjevné, které názory náleží auto-

rovi brožurky. V této poslední části by mohlo stát za to zhodnotit Bakuninovy myšlenky a činy.

S nadvládou marxismu ve světovém dělnickém a revolučním hnutí ve dvacátém století se stalo normou Bakunina odmítat jako zmateného nebo irelevantního. Avšak za svého života byl důležitou postavou, která si získala značnou podporu. Marx byl pod takovým tlakem Bakunina a jeho stoupenců, že musel První internacionálu zničit tím, že ji přestěhoval do New Yorku. Aby nepodlehla anarchismu, Marx ji zabil byrokratickým manévrem.

Teď, když byl marxismus po pádu SSSR a čím dál tím zjevnější korupci v Číně vážně oslaben, mají Bakuninovy myšlenky a revoluční anarchismus nové možnosti. Jestliže se autoritativní státní socialismus ukázal být lidozroutským monstrem, myšlenky libertinského komunismu opět nabízejí věrohodnou alternativu.

Bakunin a jeho následovníci měli mnoho trvalých kvalit, ale nejvíc si musíme cenit jejich skutečné oddanosti revolučnímu svržení kapitalismu a státu. Bakunin byl mnohem víc praktikem než teoretikem, k velkému znepokojení hlav evropských států se pouštěl do skutečných povstání. Malatesta, Machno, Durruti a mnozí bezejmenní bojovníci v této militantní tradici pokračovali. Takzvaní anarchisté, kteří přijímají reformistický přístup, jsou pohanou anarchismu. Buď jsme revolucionáři, nebo zdegenerujeme do neefektivní pasivity.

Bakunin předvídal nebezpečí státního socialismu. Jeho předpovědi o militarizované, ztotožněné společnosti, ovládané marxistickou vládnoucí třídou se uskutečnily takovým způsobem, který nemohl plně předvídat ani Bakunin. Lenin, Trockij a Stalin svojí arogancí a brutalitou předčili i cary. A Bakuninovo hodnocení se ukázalo jako správné i po desetiletích reformistického socialismu, který často vytvářel vlády. V Británii máme nejzářší možnou urážku pracujících lidí v podobě "socialistických lordů". Za služby kapitalismu se labouristickým poslancům nakonec poskytuje povýšení do šlechtického stavu.

Bakunin bojoval za společnost založenou na spravedlnosti, rovnosti a svobodě. Na rozdíl od politických vůdců levice měl obrovskou důvěru ve spontánní, tvůrčí a revoluční potenciál pracujících lidí. Jeho přesvědčení a činy jsou odrazem tohoto přístupu. Revolucionáři se tak z jeho federalismu, militantnosti a z jeho opovržení státem, který ve dvacátém století nabyl gigantických a nebezpečných rozměrů, mohou naučit mnoha hodnotným věcem. Bakunin nás může naučit mnohemu, ale i my musíme rozvíjet své myšlenky tváří v tvář novým výzvám a příležitostem. Musíme si zachovat revoluční jádro jeho myšlenek, ale také mířit vpřed. Takový je Bakuninův odkaz.

S tímto na mysli rozvíjí Anarchist Communist Federation revoluční anarchistickou doktrínu, která, i když se rozhodně zakládá na Bakuninových myšlenkách, jde mnohem dál, aby odpovídala požadavkům dnešního kapitalismu. Ekologická témata, otázky imperialistické nadvlády nad světem, masivní diskriminace žen, automatizace průmyslu, počítačová technologie atd., to vše jsou témata, kterými je třeba se zabývat. Víťame výzvay!

Podle brožury vydané Anarchist Communist Federation (Velká Británie, 1993), přeložil Vadim Barák

Persekuce anarchistů

Emma Goldman

(VII. kapitola z knihy *Mé další vystřízlivění v Rusku*^{1.)})

V zemi, kde stát vlastní a kontroluje téměř vše, jako v Rusku, je téměř nemožné žít bez "přízné" vlády. Nicméně já jsem byla rozhodnuta se o to pokusit. Nechtěla jsem přijmout nic, dokonce ani přiděl chleba, z rukou poskvrněných krví statečných kronšadtských námořníků^{2.)}. Naštěstí mi američtí přátelé zanechali nějaké oblečení, které se dalo vyměnit za zásoby. Také jsem dostala peníze od známých ze Spojených států. To mi umožnilo nějaký čas přežít.

V Moskvě jsem se ubytovala v malé místnosti, kde předtím bydlela dcera Petra Kropotkina. Od toho dne jsem žila jako tisíce Rusů - nosila vodu, štípala dříví, myla se a vařila - to vše v malém pokoji. Ale cítila jsem se svobodněji a šťastněji.

Nová ekonomická politika^{3.)} přeměnila Moskvu na ohromný obchodní prostor. Obchodování se stalo téměř náboženstvím. Přes noc vznikaly nové krámy a obchody, ve kterých se tajemně hromadily delikatesy, jež Rusko nespátřilo roky. K prodeji bylo vystaveno množství másla, sýrů a masa; koupit se daly moučnický, tropické ovoce i cukrovinky rozličných druhů. V budově Prvního Sovětu byla otevřena jedna z největších prodejen cukrářských výrobků. Muži, ženy i děti s přilepenými tvářemi a hladovými očima stáli a upřeně zírali do výkladních skříní, diskutující o velkém divu: co ještě včera bylo považováno za nenáviděný poklesek, nyní se před nimi ukazovalo veřejně a v souladu s právem. Jednou jsem zaslechla vojáka rudých, jak říká: "Je tohle to, proč jsme dělali revoluci? Pro toto umírali naši soudruzi?" Slogan "Vezměte si nakradené" (Oberte lupiče) byl přeměněn na "Respektujte krádež" (Respektujte lupiče); znovu byla vyhlášena posvátnost soukromého vlastnictví.

Rusko tím pozvolna vzkřísilo sociální podmínky, které měla velká revoluce zničit. Ale návrat ke kapitalismu v žádném případě nezmenšil bolševický přístup k levicovým prvkům. K rozvoji průmyslového života Ruska se podporovaly buržoazní ideje a praktiky, zatímco revoluční tendence byly potlačovány stejně jako předtím.

Hlavní razié na anarchisty proběhly v souvislosti s Kronšadtem v Petrohradu a Moskvě. Tyto oběti zaplnily věznice. Téměř každý známý anarchistu byl zatčen; anarchistická knihkupectví a kanceláře, kde se tiskl "Golos Truda"^{4.)}, byly v obou městech uzavřeny a zapečetěny Cekou^{5.)}. Ukrajínští anarchisté, zatčení v předvečer charkovské konference (ačkoli měli po dohodě bolševiků s Machnem^{6.)} garantovanou beztrestnost), byli převezeni do Moskvy a umístěni v Butyrki: tento romanovský žalář opět sloužil starému účelu - dokonce zbavil svobody i některé revolucionáře, kteří zde byli vězněni již dříve. Zanedlouho bylo známo, že politické vězně v Butyrki fyzicky napadali členové Čeky a že byli v tajnosti deportováni na neznámá místa. Moskvu velmi pobouřilo zmrtvýchvstání

nejhorších vězeňských metod carismu. Moskevský sovět byl interpelován, rozhořčení delegace bylo tak velké, že byli zástupci Čeky na pódiu překřičeni. Několik moskevských anarchistických skupin zaslalo úřadům ostrý protest, z něhož budu částečně citovat:

"Níže podepsané anarchosyndikalistické organizace po pečlivém zvážení situace, která vznikla v souvislosti s persekucí anarchistů v Moskvě, Petrohradu, Charkově a jiných městech Ruska i Ukrajiny, včetně násilného potlačování anarchistických organizací, klubů, publikací, atd., tímto způsobem vyjadřují svůj rozhodný a energický protest proti despotickému umlčování nejen každé agitační a propagandistické aktivity, ale dokonce i veskeré kulturní práce anarchistických organizací.

Systematický lov na anarchisty obecně, a na anarchosyndikalisty především, zapříčinil, že je každé vězení a každý žalář v Sovětském Rusku plný našich soudruhů, což se shoduje s Leninovou řečí na X. kongresu ruské komunistické strany. Při této příležitosti Lenin oznámil, že musí být vyhlášena nejnemilosrdnější válka proti "maloburžoazním anarchistickým prvkům", jak je sám pojmenoval, které podle něj rozvlájejí (dokonce i v samotné ko-

munistické straně) "anarchosyndikalistické tendence u pracujících." Ode dne, kdy Lenin učinil toto prohlášení, byl bez sebemenší příčiny nebo vysvětlení zatčen bezpočet anarchistů po celé zemi. Vězněným soudruhům nebylo sděleno žádné obvinění, někteří z nich byli odsouzeni k dlouhým trestům bez výsledku či soudního projednání věci a v nepřítomnosti. Podmínky při trestu odnětí svobody jsou neobyčejně ohavné a brutální. Jeden z uvězněných, soudruh Maximov^{7.)}, se po mnoha marných stížnostech na nesnesitelné hygienické podmínky, ve kterých byl nucen žít, rozhodl pro hladovku jako jediný možný způsob protestu. Jiný soudruh, Jarčuk, propuštěný po šestidenním věznění, byl brzy znovu zatčen bez vznesení jakéhokoliv obvinění.

Podle hodnověrných informací, které jsme obdrželi, mají být někteří z uvězněných anarchistů odvezeni do věznice v Samare, daleko od domova a přátel a tím jim má být odepřena i ta malá soudružská pomoc, kterou by od nás mohli získat na místech bližších jejich domovu. Otfesně podmínky ve vězeních zase donutili mnohé další soudruhy vyhlásit hladovku. Jeden z nich poté, co nejedl 12 dní, vážně onemocněl.

Na našich soudruzích je ve vězeních dokonce praktikováno i fyzické násilí. Prohlášení anarchistů z věznice Butyrki v Moskvě, podepsané 38 soudruhy a zasláné výkonnému výboru Všeruské mimořádné komise k 16. březnu, kromě dalšího obsahuje následující údaj: "15. března byl ve věznici zvláštního oddělení Mimořádné komise brutálně napaden a zbit naším agentem Magem a jeho pomocníky soudruh T. Kaširin, a to za přítomnosti vězeňského dozorce Dookisse."

Vláda kromě věznění a fyzického násilí na soudruzích vede systematickou válku proti naší vzdělávací práci. Bylo uzavřeno mnoho z našich klubů, stejně tak i moskevská kancelář - vydavatelství - anarchosyndikalistické organizace Golos Truda. Obdobný "hon" se odehrál i 15. března v Petrohradu. Řada anarchistů byla bezdůvodně zatčena, tiskárna Hlasu práce byla uzavřena a tamní pracovníci uvězněni. Přestože proti zatčeným soudruhům nebyla vznesena žádná obvinění, jsou stále ve vězení.

Tato nesnesitelná autokratická taktika vlády směrem k anarchistům je nepochybně důsledkem celkové politiky bolševického státu, při výhradní kontrole komunistické strany, s ohledem na anarchismus, syndikalismus a spřízněné směry.

Tyto okolnosti nás nutí pozvednout hlas k mohutnému protestu proti panickému a brutálnímu potlačování anarchistického hnutí vládou bolševiků. Zde v Rusku je náš hlas oslaben. Je umlčován. Politika vládnoucí komunistické strany má zničit každou možnost i úsilí o anarchistickou aktivitu nebo propagandu. Ruští anarchisté jsou tak přinuceni existovat v podmínkách "úpiné morální hladovky", vláda nás připravila o možnost provést dokonce i ty plány a projekty, kterým ještě nedávno sama příslibila pomoc.

Jasněji než kdy dříve si uvědomujeme pravdivost našich anarchistických ideálů a naléhavou potřebu jejich aplikace v běžném životě; jsme přesvědčeni, že revoluční proletariát z celého světa je s námi...

Po únorové revoluci se ruští anarchisté vrátili z různých zemí zpět do Ruska, aby se věnovali revolučním aktivitám. Bolševici přijali anarchistický slogan "Továrny dělníkům, půdu rolníkům", čímž si získali jejich sympatie. Anarchisté začali v bolševicích vidět mluvčí sociální i ekonomické emancipace a spojili s nimi své síly.

Během říjnového období pracovali ruku v ruce s komunisty a bojovali po jejich boku při obraně revoluce. Poté však přišel Brest-Litevský mír⁸⁾, ve kterém mnozí anarchisté spatřovali zradu revoluce. Bylo to pro ně první varování, že na bolševických aktivitách není vše v pořádku. Ale Rusko bylo stále ještě vydáno napospas zahraniční intervenci a anarchisté cítili, že musí pokračovat ve spolupráci při boji proti společnému nepříteli.

V dubnu r. 1918 přišla další rána. Na příkaz Trockého napadlo v Moskvě dělostřelectvo anarchistické centrály, někteří anarchisté byli zraněni, mnozí zatčeni a veškeré anarchistické aktivity byly "likvidovány". Toto zcela neočekávané násilí později vedlo k oddělení anarchistů a vládnoucí strany. Ale stále ještě většina z anarchistů trvala na spolupráci s bolševiky; věřili, že by odvrácení se od současného režimu, navzdory vnitřním perzekucím, znamenalo pracovat ve prospěch kontrarevolučních sil. Anarchisté se podíleli na každé sociální, vzdělávací i ekonomické práci; aby pomohli Rusku, pracovali dokonce i ve vojenských odděleních. V rudých gardách, u dobrovolnických pluků a později v Rudé armádě; jako organizátoři a provozní ředitelé továren a obchodů; jako šéfové výborů nebo učitelé - všude anarchisté zastávali obtížné a odpovědné pozice. Někteří z nejschopnějších mužů, kteří pracovali v zahraniční kanceláři s Čičerinem a Charkanem a v různých tiskových výborech, se stali diplomatickými zástupci bolševiků v Turkestánu, Bokhaře a republikách Dálného východu. Například Ruskem anarchisté pracovali s bolševiky a pro ně, ve víře, že napomáhají revoluci. Ale jejich oddanost a nadšení nezabránilo komunistům v neúprosném pronásledování anarchistického hnutí.

Nezvyklá situace a zmatek idejí, vytvořených všemi revolučními kruhy při bolševickém experimentu, rozdělily anarchistické síly v Rusku do různých frakcí, čímž oslabily jejich vliv na průběh revoluce. Existovalo mnoho skupin, které bojovaly samostatně a zápasily marně proti hroživé mašinérii, u jejíhož zrodu stály. V husté politické mlze mnozí anarchisté ztratili smysl pro kontrolu; nebyli schopni rozlišovat mezi bolševiky a revolucí. V zoufalství byli někteří přinuceni k podzemním aktivitám - stejně jako předtím za carského režimu. Ale taková práce se za nových vládců stala mnohem náročnější a riskantnější, navíc otevřela prostor pro provokatérské machinace. Nejvzrálejší anarchistické organizace jako ukrajinský Nabat⁹⁾, Golos Truda v Petrohradě a Moskvě a Volnij Trud - poslední dvě s anarchosyndikalistickým směřováním - ve své práci pokračovaly veřejně a nejlépe, jak mohly.

Naneštěstí, ale vzhledem k okolnostem zcela nevyhnutelně, někteří "zlí duchové", vyplavení na břeh revolučním přílivem, našli cestu do anarchistických šiků. Byly to typy lidí, pro které revoluce znamenala pouze destruk-

ci, občas dokonce i osobní prospěch. Účastnili se pochybných stíhání a - když byli sami zatčeni a jejich životy byly ohroženy - často zradili a přidali se k Čece. Tomuto škodlivému plevelu se dalo zejména v Charkově a Oděsse. Anarchisté se ve velkém jako první postavili proti takovým živlům. Bolševici, vždy dychtící po tom, aby si zajistili úslušnost od osamělých anarchistů, systematicky překrucovali fakta. Anarchistickému hnutí jako takovému škodili, pronásledovali jej a doslova proti němu štváli. Bomba, vhozená během zasedání moskevské organizace komunistické strany v září r. 1919, byla pouhým následkem komunistických lstí a despotismu. Byl to akt protestu, na kterém spolupracovaly různé politické směry. Anarchistické organizace Golos Truda a Volnij Trud v Moskvě veřejně vyjádřily své odsouzení takových metod, vláda však odpověděla represemi proti všem anarchistům. Ale navzdory krutým zkušenostem a mukám pod režimem bolševiků většina anarchistů vytvářela lpěla na rukou, které jí byly. Bylo zapotřebí násilí v Kronštadu, aby se probudili z hypnotického okouzlení bolševickými pověrami.

Moc korumpuje a ani anarchisté nejsou výjimkou. V zájmu pravdy je třeba připustit, že se jistí anarchisté demoralizovali; velká většina si však udržela svou bezúhonnost. Ani bolševickými persekucemi či neustálými pokusy o uplácení výhodnými pozicemi se všemi výhodami se nepodařilo většinu z nich odvést od anarchistických ideálů. Proto byli anarchisté neustále tyraní a vězněni. Jejich život ve vězení představoval nepřetržitá muka; ve většině věznic vládly poměry starého režimu a pouze kolektivní boj politických příležitostně vedl k reformám a zlepšení situace. Než se ale podařilo donutit úřady k nějakým ústupkům, bylo zapotřebí v Butyrki opakovat "obstrukce" a hladovky. Političtí vězni se domohli fungování "univerzity", organizovaně výuky a povolení návštěv a přijímy potravinových balíků. Ale Čeka se s takovými "svobodami" nehodlala smířit. Náhle, bez varování, byl učiněn konec slušnému zacházení; Butyrki byly napadeny a 400 vězňů z různých revolučních křidel násilně vyhnáno z cel a převezeno do jiných trestnic. Zpráva, obdržená od jedné z obětí a datovaná 27. dubnem, je následující:

Koncentrační tábor Rjazan
V noci 25. dubna jsme byli napadeni rudými vojáky a ozbrojenými Čekisty, přinuceni se obléknout a připravit se na opuštění Butyrki. Někteří z politických, obávajíc se popravy, odmítli odejít a byli surově zbiti. Hlavně ženám bylo ubližováno, některé vlekli za vlasy dolů po schodech. Mnozí utrpěli vážná zranění. Já sama jsem byla tak těžce bítá, že se celé mé tělo proměnilo v jednu velkou bolest. Byli jsme vytaženi v nočním oblečení a vhozeni do vagonů. Kamarádi z naší skupiny nevěděli nic o ostatních politických, včetně menševiků, sociálních revolucionářů, anarchistů a anarchosyndikalistů.

Deset z nás, mezi nimi i Fanja Baron, bylo převezeno sem. Podmínky v tomto vězení jsou nesnesitelné. Žádný pohyb, žádný čerstvý vzduch; všude plno špíny, štění a vši.

Rozhodli jsme se vyhlásit hladovku za lepší zacházení. Bylo nám řečeno, že se máme připravit s věcmi na cestu. Chtějí nás opět poslat jinam. Nevíme kam.

T. (podpis)

Poté, co se okolnosti razie v Butyrki staly známé, uspořádali studenti z Moskevské univerzity protestní shromáždění a schválili rezoluci odsuzující takové násilí. Následkem toho byli zatčeni studentští vůdci a uzavřena univerzita. Studentům, kteří v Moskvě trvale nežili, bylo nařizováno opustit pod pohrůzkou ztráty dávek do tří dnů město. I když se studenti dobrovolně vzdali svých dávek, vláda trvala na jejich vyhoštění z hlavního města. Později, když byla univerzita znovu otevřena, děkan Preobrazněnsky varoval studenty, aby se zdrželi jakýchkoli politických projevů, jinak budou z univerzity vyloučeni. Někteří ze zatčených studentů, mezi nimi i pár dívek, byli posláni do vyhnanství za univerzální trestný čin - členství v kruhu, jehož cílem bylo studovat práce Kropotkina a dalších anarchistických autorů. Dědicové trůnu vzkřísili v bolševickém Rusku carské metody.

Po smrti Petra Kropotkina¹⁰⁾ (8. února 1921 - pozn. překl.) se jeho přátelé a soudruzi rozhodli založit Kropotkinovo muzeum, které mělo oslavovat památku velkého anarchistického učitele a podporovat jeho myšlenky a ideály. Přestěhovala jsem se do Moskvy, abych pomohla s organizací navrženého památníku, ale zanedlouho se muzejní výbor rozhodl, že v nejbližší době nebude možné projekt realizovat. Všechno podléhalo státnímu monopolu, nic se nedalo udělat bez žádosti u úřadů. Přijmout vládní pomoc by znamenalo záměrně zradit Kropotkinův

odkaz, neboť on sám během života nepřetržitě odmítal státní podporu. Jednou, když byl nemocen a v nouzi, nabídla mu bolševická vláda velkou finanční částku za autorská práva k jeho dílům. Kropotkin odmítl. Byl sice nucen přijmout v nemoci příděly a lékařskou asistenci, nikdy ale nesouhlasil s tím, aby jeho práce publikoval stát, ani s jinou formou státní pomoci. Muzejní výbor zaujal stejný postoj. Přal od moskevského sovětu pouze rodný dům Kropotkina, který měl být přeměněn v jeho muzeum a nic dalšího již od vlády nežádal. Dům byl ale v té době obsazen vojenskou jednotkou; trvalo by měsíce, než by se podařil vyprázdnit a navíc jsme neměli žádné prostředky potřebné k renovacím. Někteří členové výboru také cítili, že by Kropotkinovo muzeum nemělo být na území bolševického Ruska tak dlouho, dokud zde bude zůřit despotismus a věznice budou plné politické opozice.

Když jsem byla na krátké návštěvě Petrohradu, moskevský byt, ve kterém jsem měla pronajatou místnost, byl prohledán Čekou. Dověděla jsem se, že byla nastražena obvyklá léčka a že každý, kdo tam přišel, byl zatčen. Navštívila jsem Ravičovou, abych protestovala proti takovým praktikám a řekla jsem jí, že jestli bylo cílem dostat mě do vazby, tak jsem na to připravena. Ravičová o tom nic neslyšela, ale slíbila se zkontaktovat s Moskvou. Za několik dní mě informovali, že Čekisti opustili byt a zatčení přátelé budou

propuštění. Většina jich byla osvobozena nedlouho po mém návratu domů. Ve stejné době bylo v různých částech hlavního města zatčeno mnoho anarchistů a nebylo možné sehnat žádné zprávy o jejich osudu nebo o důvodech jejich zadržení. O několik týdnů později, 30. srpna, Moskevské Izvestia otiskly oficiální oznámení Čeky týkající se "anarchistického banditismu", které informovalo, že deset anarchistů bylo zastřeleno jako "bandité" a to bez jakéhokoli soudního projednání.

Maskovat vlastní barbarský postup proti anarchistům jednotným obviněním z banditismu se stalo zavedenou politikou bolševické vlády. Toto obvinění bylo použito prakticky proti všem zatčeným anarchistům a mnohdy i proti pouhým sympatizantům. Velmi vhodná metoda, jak se zbavit nežádoucích osob; taktó mohl být kdokoli v tajnosti popraven a pohřben.

Mezi deseti oběťmi byli i dva velmi známí ruští anarchisté, jejichž idealismus a celoživotní oddanost humanitě obstály i při takových zkouškách, jakými byly carské žaláře i exil a také perzekuce a utrpení v jiných státech. Byli to Fanja Baron, které se několik měsíců předtím podařilo uniknout z Rjazanské věznice a Lev Černyj, který strávil za starého režimu mnoho let života v katorze a exilu. Bolševici neměli odvahu říci, že zastřelili Lva Černého; v seznamu popravených byl uveden jako "Turčaninoff", což bylo jeho skutečné jméno, které však neznali dokonce ani někteří nejbližší přátelé. Černyj byl znám po celém Rusku jako nadaný básník a spisovatel. V r. 1907 vydal originální dílo o "asociačním anarchismu" a od svého návratu ze Sibérie v r. 1917 získal jako přednášející a zakladatel "Federace duševních pracujících" širokou popularitu mezi moskevskými pracujícími. Byl to člověk velkého nadání, jemný a soucitný. Nebyl nikým, kdo by mohl podporovat banditismus.

Černého matka se opakovaně ptala na Osobní oddělení (speciální sekce Čeky) na osud svého syna. Pokaždě jí řekli, ať přijde další den; konečně získala povolení, aby jej mohla spatřit. Jak se ukázalo později, v době, kdy dostala tento slib, byl již Černyj zastřelen. Po jeho smrti úřady odmítly předat tělo příbuzným nebo přátelům k pohřbu. Vytrvale se šířily zvěsti, že Čeka nezamýšlela Černého popraviti, ale že zemřel na následky mučení.

Fanja Baron byla typem ruské ženy, která svůj život zasvětila myšlence humanity. V Americe věnovala anarchistické propagandě téměř všechny volný čas i většinu hubeného výdělků z tovary. Několik let poté, když jsem ji potkala v Charkově, se její nadšení a oddanost ještě zintenzívnily díky perzekucím, které musela ona i její soudruzi snášet po návratu do Ruska. Byla to žena s nezlomnou odvahou a velkorysým duchem. Dovedla se zhostit těch nejtěžších úkolů a bylo-li to třeba, slítovat se a bez jakéhokoli sobectví rozdat i poslední krajíc chleba. Fanja i přes obtížné podmínky pro cestování projížďala celou Ukrajinou, aby šířila myšlenky Nabatu - organizujícího dělníky a rolníky, nebo aby pomáhala svým vězněným soudruhům. Stala se jednou z obětí razie v Butyrki, když byla vlečena za vlasy a těžce zbita. Po úprku z Rjazanské věznice šla pěšky do Moskvy, kam dorazila jen v cárech a zcela bez peněz. Zoufalá situace ji donutila hledat úkryt v domě svého švagra, kde byla objevena Čekou. Tato žena velkého srdce, která sloužila sociální revoluci celý život, byla zabita lidmi předstírajícími obranu revoluce. Sovětská vláda, která zabila Fanju Baron, zane-

chala stigma banditismu na památce mrtvé oběti.

přeložila Bohdana Rytřřová

Poznámky překladatelky:

1.) MY FURTHER DISILLUSIONMENT IN RUSSIA, Garden City, NY: Doubleday, Page & Company, 1924

2.) Myšleno povstání ze 7. března 1921, kdy námořníci a dělníci z Kronštadtu povstali proti komunistické straně a její loutce - "sovětské" vládě, aby tak vrátili smysl původním záměrům revoluce. Požadovali svobodně volené sověty, propuštění politických vězňů (anarchistů, levých eserů...), svobodu slova, atd. Ruská komunistická strana je však prohlásila za kontrarevolucionáře a nasazené desetitisícové jednotky Rudé armády vzpouru násilně potlačily. Kronštadtské povstání, kterému padlo za obět přes 10 000 lidí na obou stranách barikády, vyprovokovalo v celé zemi další solidární vzpoury proti bolševické zvlášti, bohužel však bez úspěchu.

3.) Nová ekonomická politika (NEP) - Novaya ekonomičeskaja politika - prosazena Leninem a zavedena v r. 1921 jako odpověď na hospodářskou krizi, způsobenou 1. světovou válkou, neúrodami, občanskou válkou a do té doby oficiální politikou tzv. válečného komunismu - uplatňovaná v SSSR do r. 1928. Znamenala znovuzavedení tržních principů a tedy radikální ústup od revolučních myšlenek. Začalo soukromé podnikání, zestátněné malé podniky se pronajímaly, někdy dokonce bývalým majitelům. Již začátkem r. 1922 bylo takto pronajato 10 000 podniků. K obnově trhu měla přispět i měnová reforma, při které byly postupně nahrazeny bezcenné sovětské papírové ruble (sovznaky) novým oběživem (červonce). Měnová reforma urychlila likvidaci do té doby převažující naturalní směny. "Nepmení" - novodobí kapitalisté - vydělávali prodejem drahého a luxusního zboží (objevily se zahraniční výrobky, bulvárni romány, knihy se sexuální tematikou...) stejně dobře, jako předrevoluční buržoazie či podnikatelé a stejně jako oni i peníze rozhazovali - v nočních podnicích a kasinech. NEP tak byla jen další bolševickou zradou socialistických ideálů, vytvářela mimo již existující politické elity z řad komunistů nové elity - podnikatelské. I když nelze popřít, že hospodářství během dvacátých let ožilo, je velmi pravděpodobné, že by se tak stalo i bez degradace revolučních výdobytků - po válce vždy automaticky přichází konjunktura. Stalin a bolševičtí vůdci NEP začali považovat za překážku rychlé industrializace země a opustili ji ve prospěch politiky nucené kolektivizace zemědělství a přednostního rozvoje těžkého průmyslu.

4.) Golos Truda - původně týdeník anarcho-syndikalistické organizace Svazu ruských pracujících ve Spojených státech a Kanadě. V květnu 1917 se redakce rozhodla pro přesídlení do Ruska, kde začal Golos Truda vycházet z Petrohradu. Stal se informačním prostředkem Svazu anarcho-syndikalistické propagandy, který šířil mezi pracujícími myšlenky revolučního syndikalismu. Pod šéfredaktorským vedením V. M. Eichenbauma (Volina) se stal ústředním anarcho-syndikalistickým časopisem revoluční éry, s 25 000 čtenářským dosahem.

5.) Čeka - sovětská tajná policie - později tzv. GPU a od konce r. 1922 OGPU. Založil ji polský šlechtic Felix Dzeržinskij. Proslula strašlivými "metodami práce" při likvidaci politických odpůrců (i z řad anarchistů). Již v r. 1921 vydalo vedení Čeky směrnice o zesílení represí proti tzv. buržoazním živlům, které se

staly podkladem pro potlačení veškeré opozice vůči vládnoucí bolševické straně.

6.) Nestor Ivanovič Machno (1889 - 1934) - ukrajinský anarchista a "vůdce" rolnických jednotek, kterého právě Emma Goldman jednou nazvala "nejpitoresknější a nejživější osobností, kterou vynesla do popředí revoluce na Jihu". Rodák z Guljaj Pole se již v 17 letech přidal k místní anarchokomunistické skupině a o dva roky později byl odsouzen za účast na teroristickém útoku k doživotnímu vězení v Butyrkách. Po únorové revoluci v r. 1917 byl propuštěn a zapojil se do revolučních přeměn. Nezávislé partyzánské skupiny, bojující proti rakousko-uherským vojskům, se shromáždily pod jeho vedením. Povstalecká armáda Ukrajiny, jak se vojsko nazývalo, se stala důležitým aktérem i během občanské války v boji proti "bílé" armádě generála Děnikina. Se stále rostoucí zvlášti bolševiků se i machnovci dostávali do konfliktů s všemocnou komunistickou stranou. Nejprve byli prohlášeni za bandity, později je Trockij postavil mimo zákon. Bolševický režim, který se děsil anarchistického vlivu a rolnických povstání, nakonec přistoupil k otevřené fyzické likvidaci machnovských velitelů. Machnovi se podařilo uprchnout do Rumunska a později přesídlit do Francie, kde přispíval do emigrantského anarchistického časopisu "Dělo Truda". Byl také členem stejnojmenné skupiny, v jejímž rámci v r. 1926 vyšel důležitý dokument "Organizační Platforma libertinských komunistů". Platforma, k níž se přihlásili mimo Machna i Petr Aršinov či Ida Mettova, byla mimo jiné reakcí na průběh revolučních událostí v Rusku a kritizovala tehdejší roztržičnost, "izolaci" a disfunkčnost ruského anarchistického hnutí, postaveného tvář v tvář bolševickému teroru.

7.) Grigorij P. Maximov - významný ruský anarcho-syndikalistický teoretik, redaktor časopisu "Rabočij Put". Při bolševických čistkách proti politické opozici v r. 1921 byl zatčen a uvězněn. K jeho propuštění došlo až po systematickém nátlaku anarchistických soudruhů (i Emmy Goldman a Alexandra Berkmana) na Lenina a Dzeržinského. Po propuštění z vězení musel spolu s dalšími opustit jako doživotní vyhnanec Rusko.

8.) Brest - Litevský mír - separátní mír uzavřený 3. března 1918 s ústředními mocnostmi, který pro Rusko znamenal odtržení rozsáhlého území - Polska, Litvy, části Běloruska a Lotyšska, Ukrajiny... a dále hospodářské obtíže, když jej připravil o ukrajinskou obilnici, zásoby kovů či uhelné revíry. Navíc Rusko odřizl i od přístupu k Černému moři. Proti brestlitevskému míru se pozvedla opozice z řad sociálních revolucionářů. Také anarchisté jej kritizovali jako "kompromis s německým imperialismem". Protibolševické vzpoury a povstání byly brutálně potlačeny.

9.) Nabat - ukrajinská anarchistická Konfederace Nabat, která vydávala i stejnojmenný časopis, jakož i další regionální tiskoviny, proklamace, atd. Stála na principech "sjednoceného anarchismu", snažila se zahrnovat různé názorové proudy anarchismu. Ústředí měla v Charkově, další pobočky i v Kyjevě, Oděse a dalších městech.

10.) Petr Alexejevič Kropotkin (1842 - 1921) - jedna z největších osobností anarchistického hnutí, propagátor anarchistického komunismu. (vyobrazen na předešlé straně). Zemřel 8. února 1921, poté, co na sklonku života žil prakticky izolován v Dimitrovu nedaleko Moskvy. Kropotkinova pohřbu, který se stal na dlouhou dobu posledním veřejným protestem anarchistů v Rusku, se zúčastnily tisíce lidí.

Význam anarchismu v moderní společnosti

Sam Dolgoff

Úpadkový "neo-anarchismus"

Smysluplná diskuse o významu anarchistické myšlenky v moderní industrializované společnosti musí nejprve, v zájmu vyjasnění situace, obsahovat nástin rozdílů mezi současným "neo-anarchismem" a klasickým anarchismem Proudhona, Kropotkina, Malatesty a jejich následovníků.

Prostřednictvím povrchního charakteru myšlenek vylepšených moderními anarchistickými spisovateli se člověk, až na vzácné výjimky, vrací do minulosti. Místo prezentace nových pohledů se opakují utopistické ideje, které již kdysi anarchistické hnutí překonalo a zavrhl jako absolutně bezvýznamné vůči problémům naší stále více složitější společnosti.

Mnohé z myšlenek, jež na přelomu století kriticky popsal známý anarchista L. Fabbri v knize "Buržoazní vliv v Anarchismu", se opět dostávají na přetřes. Příkladem může být článek K. Widmara "Návrat anarchismu - levice, pravice a vše okolo". Podobně jako maloburžoazní hnutí v minulosti, Widmar přesně vyzdvihl že: "...současné obrození anarchismu... má své kořeny především v disidentní střední třídě intelektuálů, studentů a dalších marginálních skupin, které se identifikují s individualismem, utopismem a jinými netřídními aspekty anarchismu..."

Dalšími typickými charakteristikami takového "anarchismu" jsou:

- Útěk před společností - víra, že systém může být postupně podkopáván a zničen, jestliže ho spousta lidí odmítne a začnou žít jako anarchisté v komunitách a spolicích jiného životního stylu
- Něčajevismus- romantická glorifikace konspirace, bezcitnost a násilí v amorálních tradicích ruského revolucionáře S. Něčajeva
- Bohémství - totální nezodpovědnost, výhradní předsudky vůči společnosti, "divoký styl života", exhibicionismus, odmítnutí jakékoli formy organizace a disciplíny
- Antisociální individualismus - potřeba idealizace nejvíce antispoolečenských forem individualismu a individuálního odporu
"...nesnášenlivost vůči útlaku (napsal Malatesta), touha po svobodě a maximálním rozvoji jedince..., není dost na to, aby to z člověka automaticky dělalo anarchistu. Aspirace na neomezenou svobodu, která není určována láskou k lidstvu a touhou, aby všichni mohli rovnoprávně využívat svobody, může snadno stvořit vzbouřence, který... se brzy stane vykořisťovatelem a tyranem..."

Další "neo-anarchisté" jsou zachvácení myšlenkou "akce pro akci". Jeden z nejlepších historiků italského anarchismu, Pier Carlo Masini, poznamenal, že pro tyto lidi znamená spontaneita všelék, který automaticky vyřeší veškeré problémy. Žádná teoretická nebo praktická příprava není nutná. V revoluci,

kteřá je pro ně na dosah ruky, základní problémy mezi anarchisty a našimi smrtelnými nepřáteli, autoritativními skupinami, jako jsou marx-leninisté, podivuhodně zmizí.

"Je to paradoxní (pozoruje Masini), ale opravdoví moderní anarchisté dneška jsou ti s bílými vlasy, jejichž kořeny se nachází v Bakuninově a Malatestově učení, ti kdo se vlastní účastí v Itálii nebo ve Španělsku (stejně tak jako v Rusku) poučili z trpké zkušenosti, jak opravdu vážnou záležitost může být revoluce..."

Není naším záměrem podceňovat spousty hezkých věcí, o kterých mluví anarchističtí učenci, ani velkolepé boje našich mladých rebelů proti válce, rasismu a falešným hod-

notám systému a jeho zločinům, boje, které zapříčinily znovuzrození dlouho spícího radikálního hnutí. Ovšem bohužel někteří lidé přímo vyzdvihují negativní aspekty nebo ignorují či dezinterpretují konstruktivní principy anarchismu. Bakunin a další klasičtí anarchisté vždy kladli důraz na nutnost konstruktivního myšlení a akce.

Revoluční hnutí v roce 1848 "oplývalo silným instinktem a negativními teoretickými idejemi, které dávaly plně ospravedlnění pro vlastní boj proti privilegiím, na druhou stranu ovšem trpělo nedostatkem jakýchkoliv pozitivních a praktických idejí, které jsou potřebné k vybudování nové společnosti na ruinách starého buržoazního systému..."

S takovým nedostatkem solidních základů se muselo hnutí tohoto typu nakonec zákonitě rozpadnout.

Překroucení anarchistických ideálů

Některé práce o anarchismu - jako například "Anarchism" od G. Woodcocka či dvě knihy od Horowitza a Jolla nazvané "The Anarchists" - zvětšují mýtus, že anarchisté žijí ve své vlastní historii a jsou to vizionáři vracející se do idyllické minulosti. Podle Woodcocka "...historické anarchistické hnutí, začínající u Bakunina s jeho následovníky, je mrtvé...". Základní principy klasického anarchismu: ekonomická a politická decentralizace moci, individuální a lokální autonomie, dělnická kontrola průmyslu a federalismus jsou: "zasta-

ralé formy organizace vůči celosvětovému politickému a ekonomickému trendu centralizace... Opravdovou sociální revolucí moderního věku je ve skutečnosti proces centralizace, k níž přispívá jakýkoliv rozvoj vědeckého a technického vývoje (pokroku)... Anarchistické hnutí upadlo k představě alternativy vůči státu nebo kapitalistické ekonomii."

Je nesnadné porozumět, jak tito profesori, minimálně seznámení s ohromným množstvím existující libertinské literatury o společenské rekonstrukci, přicházejí k takovýmto absurdním závěrům. Pozoruhodnou výjimkou je zde francouzský sociolog a historik Daniel Guérin. Ve své vynikající knize "L'Anarchisme" (u nás vyšlo v nakladatelství Solidarita - pozn.Ex.jse

zaměřuje na konstruktivní aspekty anarchismu, a ačkoliv je kniha ne zcela bez vlastních chyb (autor podceňuje důležitost Kropotkinových myšlenek a nadsazuje naopak Stirnerovým), můžeme ji jednoznačně považovat za nejlepší uvedení do tématu. Guérin působivě zamítá argumenty nových historiků, zejména Maitrona, Woodcocka a Jolla, shrnutím, že jejich: "...představa anarchismu není pravdivá. Konstruktivní anarchismus nacházející se v Bakuninových dílech, kde je rozsáhle rozebrán, se spoléhá na organizaci, vlastní disciplínu, integraci, centralizaci, jež není vynucená, ale federalistická. To vše se týká širokého spektra průmyslu, moderních technologií, moderního proletariátu a skutečného internacionalismu... V moderním světě materiální, intelektuální a morální zájmy tvoří mezi všemi národy a dokonce i mezi odlišnými národy skutečné a pevné spojení a toto spojení přežije všechny státy..."

K vymezení hranic, kde lze ještě použít klasický anarchismus vůči moderní společnosti, je v první řadě nutné krátce shrnout jeho hlavní konstruktivní principy.

Složitost společnosti vyžaduje anarchismus

Je klamné přijmout myšlenku, že anarchisté ignorují složitost společenského života. Právě naopak, klasičtí anarchisté vždy odmítali, abych tak řekl, jednoduchost a prostotu zakrývající přirozenou složitost, která odráží bohatost a rozmanitost společenského a individuálního života. Kybernetický matematik J. B. McEwan, píšící o významu anarchismu v kybernetice, vysvětluje: "...libertinští socialisté, synonymum pro antiindividualistické anarchisty, zvláště Kropotkina a Landauera, ukazovali jako jedni z prvních na komplexní síť (tzv. networky) výměnných aktivit a oboustranné pomoci, nezávislé na autoritativním násilí."

Jedním z vynikajících Proudhonových příspěvků k anarchistické teorii a socialismu vůbec byla myšlenka, že složitost společenského života si vyžaduje decentralizaci a

autonomii společenstev. Proudhon podporoval myšlenku, že: "...díky spletitosti zájmů a pokroku idejí bude společnost přinucena vzdát se státu... pod státním zřízením a ve stínu vládních institucí bude společnost pomalu a tiše vytvářet vlastní organizace tvořící nový řád, který bude vyjadřovat vitalitu a autonomii..."

Kropotkin, podobně jako jeho předchůdci, Proudhon a Bakunin, podrobně rozpracoval myšlenku, že rozsáhlá komplexnost společenského života si vynucuje decentralizaci a samosprávu průmyslu řízenou pracujícími. V jeho studii ekonomického života v Anglii a Skotsku napsal, že: "...produkce a výměna představovaná podnikáním tak komplikovaným, že žádná vláda (bez zřízením těžkopádné, neúčinné a byrokratické diktatury) by nebyla schopna organizovat výrobu, pokud by to pracující skrze své sdružení nedělali sami. Ve všech oborech průmyslu denně vznikají při výrobě tisíce obtíží, které ...nemůže žádná vláda předvídat... Pouze úsilí tisícovek inteligentních pracujících může přispět při rozvoji nového společenského systému a nalézt řešení pro tisíce lokálních potřeb..."

Decentralizace a autonomie neznamená rozklad společnosti na malé, izolované, ekonomicky soběstačné skupiny, které stejně nejsou ani existenčně možné, ani žádoucí. Španělský anarchista Diego Abad de Santillan, v počátečním období španělské občanské války ministr ekonomiky v Katalánsku, citoval své soudruhy: "...jednou a provždy si musíme uvědomit, že již nežijeme ...v malém utopickém světě ...nemůžeme uskutečnit naši ekonomickou revoluci v lokálním rozsahu, ekonomie na lokálním základě může být pouze příčinou kolektivní blyd ...dnešní ekonomika je velmi rozsáhlá a jakákoliv její izolace se musí zákonitě projevit na škodu ...musíme pracovat s důrazem na sociální kritéria ...uvážíme-li zájmy celé země a jestli to bude možné i celého světa..."

Autonomie nesmí vést k bezvýznamnému lokálnímu patriotismu, rozdělení na malé skupinky, fragmentaci společnosti a utiskující tyranii puštěné z uzdy. Libertinská organizace musí v co největší míře reflektovat propletenost společenských vztahů a propagovat solidaritu.

Federalismus může být definován jako: uspořádání skrze volnou dohodu - lokální, regionální, národní a mezinárodní. Obrovské koordinované sítě dobrovolných sdružení pojímají společenský život jako celek, ve kterém všechny skupiny a sdružení sklízejí užitek ze spojenectví, přičemž si stále udržují vlastní autonomii a rozšiřují rozsah své svobody. Anarchistické organizační principy nemohou fungovat odděleně od sebe. Autonomie je nemožná bez decentralizace a decentralizace je zase neuskutečnitelná bez federalismu.

Rostoucí složitost a spletitost společnosti činní anarchismus více a ne méně významným v moderním životě. Přesně tato složitost a rozmanitost vedla anarchistické myslitele, především díky jejich provdánému zájmu o svobodu a lidské hodnoty, k myšlenkám zakládajícím se na principech rozptýlení moci, samosprávy a federalismu. Nejlepší vlastností svobodné společnosti je její samočinná regulovatelnost a "vlastnost vnitřní seberegenerace" (Buber).

Samosprávná sdružení budou natolik flexibilní, že se dokáží přizpůsobit vzájemným rozdílům mezi sebou, dojít nápravě a ponaučení ze svých chyb, experimentovat s vytvářením nových kreativních forem společenských

ho života a tak dosáhnout skutečného souladu s vyššími humanistickými aspiracemi. Chyby a konflikty skupin (fungující místo soudů) s omezenými soudními pravomocemi mohou způsobit určitou limitovanou škodu. Ale špatně z kalkulovaná a zločinná rozhodnutí státu a dalších diktátorských centralizovaných skupin, která ovlivňují někdy nepříznivě celé národy či dokonce celý svět, mohou mít katastrofální důsledky.

Společnost bez řádu (jak vyplývá ze slova "řád") je nepochopitelná. Organizace řádu ale není exkluzivním monopolem státu. Jestliže státní autorita je jediným garantem řádu, kdo potom bude kontrolovat jí? Federalismus je rovněž forma pořádku, kterému předcházelo založení státu. Ovšem je to řád, který garantuje svobodu a nezávislost jedinců a svazů, které volně a spontánně ustanovují federace. Federalismus nemůže být jako stát, zrozený z vůle k moci, ale přiznání nevyhnutelné vzájemné závislosti lidstva. Federalismus pramení z vůle k harmonii a solidaritě.

Moderní průmysl lépe organizovaný - anarchistickým způsobem

Buržoazní ekonomové a sociologové typu P. Druckera, G. Myrdala, J. K. Gabraita, D. Bella atd. nyní projevují velký zájem o decentralizaci. Není to způsobem tím, že by se stali zrovna anarchisty, ale zejména proto, že si technologie vynucuje anarchistické formy organizace jako svoji provozní nutnost. Avšak přesto se tyto buržoazní reformisté musí naučit, že, jak dlouho budou svázané tyto organizační formy státem a kapitalismem (což současně znamená monopol politické a ekonomické moci), bude decentralizace stále fikcí - pouze více schopnějším způsob k zajištění podpory mas v jejich vlastním zotročení. K ilustraci, jak jejich ideje nepozorovaně ukazují prakticky anarchistické organizace a je samé popírají, citujeme zastánce volného trhu Druckera a pečlivého statistu Myrdala. V pasáži nazvané "Nemoci společnosti" Drucker napsal:

"Nespokojenost s vládou překračuje národní hranice a ideologické principy ...vláda se sama stává jedním z nezczitelných zájmů ...ve chvíli, kdy se vláda do něčeho pustí, stává se to hluboce zakořeněné a stále ...v samotném politickém procesu je zabudována bezvýslednost ...aby byla sociální teorie vůbec smysluplná, musí začít brát v úvahu skutečnost plurality institucí, která je (obrazně řečeno) "spíše galaxií slunců, než jedním velkým centrem obklopeným měsíci, které svítí pouze odraženým světlem" ...společnost institucionální různorodosti a rozptýlené moci ...v pluralitní společnosti organizací by byly všechny jednotky omezeny na specifickou službu, kterou poskytují členu společnosti a jež mají vykonávat, nicméně jelikož každá instituce má moc ve své vlastní sféře, působil by i veřejný zájem ...takový pohled na organizace jako na omezené a autonomní je nezbytný, jak pro fungování organizace, tak pro zabezpečení osobní svobody."

Drucker si po této demonstraci vlastní monstróznosti vlády, jejího nedostatečného výkonu a její neschopnosti, přímo odporuje sobě samému, když přichází k překvapivému závěru, že "...nikdy nebylo potřeba silné a efektivní vlády více než v tomto nebezpečném světě ...nikdy více než v této pluralistické společnosti organizací"

Myrdal přesvědčivě dokazuje, že oba světy - komunistický a kapitalistický potřebují decentralizaci vlastního administrativního

aparátu, aby (politický a ekonomický) život nemohl podlehnout zkostratělosti centrálního aparátu. Poté ovšem musí očekávat otcovsky hodný stát, který dovolí ztrátu vlastní kontroly nad každodenním životem a postupně přenechá většinu své moci na různé druhy organizací a komunit, kontrolovaných samotnými občany.

Žádný anarchista by nemohl popřít Myrdalovy argumenty lépe, než to udělal on sám: "...vzdání se autokratického modelu vlády, vzdání se administrativní kontroly ...a ochotné stáhnutí se ze zasahování do záležitostí, když to není již potřebné, jsou kroky, které neodpovídají vnitřnímu způsobu práce byrokracie..."

Jestliže by tyto obháje decentralizace a autonomie byli důslední, museli by zjistit, že rozptýlení moci vede k anarchismu.

"Formování nové společnosti uvnitř starého řádu"

Anarchisté se vždy stavěli do opozice proti různým jakobínům, blanquistům, bolševikům a jiným potencionálním diktátorům, kteří by podle Proudhonových slov: "...rekonstruovali společnost podle imaginárního plánu podobného jako astronomové, kteří pro respektování svých výpočtů byli schopni přepracovat systémem fungování vesmíru..."

Anarchističtí teoretikové si sami stanovili hranice při definování návrhu využití užitečných mechanismů staré společnosti k výstavbě nové. Tím předpověděli všechny všeobecné praktiky a tendence, které v současné době již fungují. Fakt, že autonomie, decentralizace a federalismus jsou praktičtější alternativy k centralismu a státu, přepokládá, že tyto rozsáhlé organizační jednotky zastávají už nyní úlohu přípravy k nahrazení staré upadající hyper-centralizované vlády, společností novou. Myšlenka, že "prvky nové společnosti jsou již rozvíjeny v kolapsující buržoazní společnosti" (Marx), je základním principem všech tendencí a směrů v socialistickém hnutí.

Společnost je propojena navzájem spolupracujícími networky a všechny nyní fungující hluboce zakořeněné zákony budou v určité formě existovat nadále a to z jednoduchého důvodu - protože existence lidstva záleží na této vnitřní soudružnosti. Co je velmi potřebné, je emancipace společnosti od autoritativních institucí a od autoritářství uvnitř samotných organizací.

Přesto všechno musíme být naplněni revolučním duchem a důvěřovat v kreativní schopnosti lidí. Kropotkin, když vypracovával sociologický výzkum anarchismu, otevřel cesty bohatému výzkumu, který je dodnes velmi zanedbáván vědci zabývajícími se společenskými jevy, kteří jsou zaměstnáni podrobným plánováním nových způsobů státní kontroly.

Kropotkinovy zásady byly založeny na nezbytných principech anarchistického komunismu - distribuce zboží a služeb na principech "každému podle jeho potřeb" a zrušení mzdového systému. Strukturu anarchokomunismu si představoval následovně: "Anarchističtí spisovatelé vzali v úvahu, že jejich koncepcí (anarchokomunismu) není utopie. Je odvozena z analýz sklonu, které jsou zakořeněné v lidské osobnosti ...anarchisté budou vlastní představou společnosti na těch údajích, jejichž zdroj se nachází v pozorování současného života ...myšlenka nezávislých komunit fungujících za teritoriálními organizacemi a federace odborových svazů stojících za organizacemi lidí, v souladu s jejich odlišnou činností, dává konkrétní

konceptu nové společnosti vytvořené sociální revolucí. K těmto dvěma způsobům organizace zbývá ještě třetí, kterou bylo vidět rapidně se vyvíjet během posledních padesátí let (dobrovolná sdružení). ...tisíce možných volných kombinací a společností, rostoucích kdekoli na světě pro uspokojení všech možných a představitelných potřeb, ekonomických, zdravotnických a vzdělávacích: pro vzájemnou ochranu, propagandu myšlenek, pro umění a zábavu atd. ...propletený systém složený z nekonečného množství variací skupin a federací všech velikostí a úrovní - lokálních, regionálních, národních a mezinárodních. ...které nahrazují samy sebe v pozicích státu a ve všech jeho funkcích ...všechny pomáhající se zajišťování ostatních a všechny vždy připravené k zabezpečení potřeb nových organizací a úprav."

Kropotkinův federalismus usiluje o "...kompletní nezávislost komun, federací svobodných komun a sociální revoluci v komunitách, které jsou tvořeny sdružováním produktivních skupin působících místo státní organizace..." (Buber). Miniaturní městské státy, existující v pozadí národního státu, ve kterých jsou voleni zástupci politických stran, právníci, profesionálové, politici, ovšem nepracující, kontrolující společenský život, budou rovněž zrušeny.

Sociální revoluce, která neproběhne na lokální ani dokonce místní úrovni, bude vést nevyhnutelně k triumfu kontrarevoluce.

Pro Kropotkina "již není obec územně ohraničeným aglomerátem, ale ...synonymem pro seskupení rovných, bez jakýchkoli ohraničení a zdí. Společenská komuna ...přestane být jasně definovatelná. Každá skupina obce bude nutně přitahovat podobné skupiny jiných komun, skupiny se budou seskupovat dohromady, navzájem federovat ...budou zakládat zájmová sdružení... Každý jedinec nalezne uspokojení svých potřeb pouze v seskupeních dohromady s dalšími jedinci, majícími stejný záliby a zájmy v stovkách jiných obcí"

Následující výňatek z díla "El Comunismo Libertario" (u nás vydáno v nakladatelství ČSAF pod názvem Svobodný komunismus - pozn.Ex.) ukazuje některé z myšlenek Issaca Puenteho o politické a ekonomické organizaci společnosti. Puente, profesí doktor a lékař, byl významným anarchistickým teoretikem a aktivistou, jenž byl uvězněn a později zavražděn fašisty ve španělské občanské válce.

"Libertinský komunismus je společností organizovanou bez státu a bez soukromého vlastnictví. A za tímto účelem není třeba něco vynalézat, nebo vykouzlit nějakou novou organizaci. Ústřední body, kolem nichž se bude život v budoucnosti organizovat, jsou přítomny již v dnešní společnosti: svobodné odbory a svobodné obecní samosprávy. Odbory: v nich se spontánně spojují dělníci z továren a všech dalších míst kolektivního vykořisťování. Svobodné obecní samosprávy: pracují na základě schůzí (jejichž kořeny sahají až hluboko do minulosti), kde se obyvatelé vesnice (opět spontánně) spojují, a hledají cestu k řešení problémů ve společenském životě a na venkově. Oba druhy organizace fungují na federalistických a demokratických principech. V tvorbě rozhodnutí budou plně suverénní, bez podřizování se nějakému vyššímu tělesu, a s jedinou povinností - federovat se navzájem, jak to diktuje ekonomická nutnost, ve stýčných a komunikačních tělesech organizovaných v průmyslových federacích.

Odbory a svobodná obecní samospráva

přijmou za své kolektivní nebo společné vlastnictví, co je v současnosti soukromým vlastnictvím, a budou regulovat produkci a spotřebu (slovem hospodářství) v každé lokalitě. Spojení terminů - "komunismus" a "libertinský" - samo o sobě naznačuje fúzi dvou neoddělitelných pojmů, nepostradatelného základního požadavku pro svobodnou společnost: kolektivní a individuální svobody."

Samospráva pracujících

Anarchisté pevně trvají na dělnické samosprávě - myšlenka řízení průmyslu sdruženými pracujícími v souladu s jejich rozdílným fungováním se opírá o velmi pevné základy. Tato tendence se objevila společně s R. Owenem, Mezinárodní asociací pracujících, Socialistickým cechovním hnutím v Anglii a předválečným syndikalistickým hnutím. V ruské revoluci byl směr vývoje k dělnické kontrole ve formě svobodných sovětů (rad), které spontánně vznikaly, definitivně potlačeny kronšadtským masakrem roku 1921. Stejně tragický osud čekal dělnické rady v Maďarsku, Polsku a Východním Německu v povstáních okolo roku 1956. Mezi dalšími pokusy je třeba samozřejmě počítat dnes již klasický příklad španělské revoluce v roce 1936 s velkým konstruktivním úspěchem v libertinských venkovských kolektivech a dělnických samosprávách městského průmyslu. Předpověď News Bulletinu (v červenci 1964), časopisu reformistických Mezinárodních potravinových odborů a spřízněných dělnických svazů, že: "...požadavek dělnické samosprávy se může stát obvyklým požadavkem pro pokrokové skupiny v rámci odborového hnutí a to jak na Východě, tak na Západě", se stala skutečností.

Victor Serge poukazuje na ekonomickou krizi, kterou prodělalo Rusko během počátečních let revoluce. Jeho postřehy všeobecně a nahodile ilustrují Kropotkinovo téma: "...Průmysl může být zaručeně obnoven působením iniciativ skupin výrobců a spotřebitelů, osvobozující státem zardoušené kooperativy a vybízející různá sdružení k převzetí vedení ekonomické aktivity. ...Argumentoval jsem pro komunismus rad (v kontrastu ke státnímu komunismu), jehož cíle nebudou diktované shora státem, ale budou vyplývat od zdola jako výsledek svobodné dohody kongresů a speciálních shromáždění."

Anarchosyndikalistický aktivista Augustin Souchy, veterán (aktivně zapojený do španělské CNT) a teoretik, napsal, že: "...španělská dělníci a rolníci během občanské války (1936-39) uvedli do chodu systém, který mohl být nazván "libertinský syndikalistický socialismus": systém bez vykořisťování a nespravedlnosti. V takovémto typu libertinské kolektivistické ekonomiky bylo mzdové otroctví nahrazeno spravedlivým podílem a délbou práce. Soukromý nebo státní kapitalismus byl nahrazen závodními výbory pracujících, odbory a průmyslovými svazy odborů..."

To je základ jakékoliv dělnické samosprávy.

Po revoluci

Anarchističtí filozofové nebyli tak naivní, aby očekávali ihned po revoluci fungování perfektní společnosti, skládající se z perfektních jedinců, kteří zázračně ztratí veškeré doposud zakořeněné předsudky a staré zvyky. Soustředili se především na bezprostřední problémy výstavby nové společnosti, které se vynoří v každém kraji - ať už industrializovaném či ne.

V této oblasti se vyskytují otázky, které nemůže žádný seriózní revolucionář ignorovat.

Anarchisté se pokouší pracovat mimo rámec obvyklých problémů, právě z toho důvodu, aby se setkali s naléhavými problémy, které vyjdou najevo během "přechodného období reorganizace", jak to nazval Malatesta. Shrňme Malatestovu debatu týkající se některých důležitých otázek.

"...Velmi důležitým problémům se nevyhneme jejich odsunutím do vzdálené budoucnosti - kdy bude anarchismus plně realizovatelný a lidé budou konečně přesvědčeni a zasvěcenými anarcho-komunisty. My, jako anarchisté, na to musíme mít naše vlastní řešení, pokud nechceme hrát roli zbytečných a neschopných reptalů, zatímco realističtější a bezohlednější autoritami převzou moc.

Anarchie či neanarchie, lidé se musí něčím žít a být zabezpečeni základními životními potřebami. Města musí být zásobována, a životně důležité služby nemohou být rozbity. Dokonce i jestli si trestanci budou odpykávat trest ve vězení, lidé, a je to v jejich vlastním zájmu, nám nikdy nedovolí (nebo komukoliv jinému), rozbit tyto neprospěšné služby, dokud nebudou vyřešeny lepším způsobem - a toho nemůže být dosaženo během jednoho dne. Organizace anarchokomunistické společnosti může být dosažena v širokém měřítku pouze postupně podle toho, jak to dovolí materiální podmínky a podle toho, jak budou lidé přesvědčeni o výhodách systému, a jak si pozvolna budou zvykat na radikální změny svého vlastního způsobu života. Poněvadž dobrovolný a svobodný komunismus (Malatestovo synonymum pro anarchismus) nemůže být vnucen."

Malatesta zdůrazňuje nutnost společné koexistence různých ekonomických forem - kolektivistických, výměnných a individuálních - za podmínky, že budou fungovat bez vykořisťování druhých. Malatesta byl toho názoru, že přesvědčivý příklad úspěšného libertinského kolektivu bude: "...přitahovat ostatní do sféry vlivu kolektivu... Osobně nevěřím, že je zde "jediné správné" řešení společenských problémů, ale tisícovky odlišných a stále se měnících řešení, stejně jako to, že společenská existence se liší podle času a místa..."

"Čistý" anarchismus je fikci

Narozdíl od "individualistů" (velmi dvojsmyslný pojem) nikdo z anarchistických myslitelů nebyl naprostým anarchistou. Typické čisté anarchistické skupiny, vysvětluje Woodcock, "jsou volné a proměnné spřízněné skupiny", které nepotřebují žádnou formální organizaci a vykonávají anarchistickou propagandu skrze "neviditelné síť osobních kontaktů a intelektuálních vlivů". Woodcock argumentuje, že "ryzí" anarchismus je neslučitelný s masovými hnutími jako je anarchosyndikalismus, protože vyžadují: "stálé organizace, které pracují ve světě, jenž je pouze z části ovládan anarchistickými ideály... tvoří kompromisy s každodenní situací... Musí získat podporu mas (pracujících), které si jsou pouze vzdálené vědomy konečného cíle anarchismu."

Jestli je toto tvrzení pravdivé, pak je čistý anarchismus pouhým přeludem.

Zaprvé - nikdy nenastane doba, kdy bude každý člověk naprostým anarchistou a humanisté budou vždy dělat "kompromisy s každodenní situací". Za druhé - složité ekonomické a společenské operace vzájemně propojené a na sobě závislé společnosti nemohou být provozovány bez těchto "stálých organizací", i navzdory tomu, kdyby každý obyvatel byl přesvědčeným anarchistou. Samotný "čistý

anarchismus" bude stále nemožný z technických a funkčních důvodů. Ovšem tím není řečeno, že anarchismus vylučuje tyto autonomní skupiny. Anarchismus předkládá flexibilitu, pluralistickou společnost, kde jsou všechny potřeby lidstva zabezpečovány nekonečným množstvím dobrovolných společností. Svět je prošípován dobrovolnými skupinami, od šachových klubů k propagandistickým anarchistickým skupinám. Tyto skupiny se utváří, ruší a mění podle kolísajících nálad a představ jejich jednotlivých stoupenců. Takové skupiny jsou životní silou svobodné společnosti - především díky tomu, "že reflektují individuální preference".

Anarchisté ovšem trvají také na tom, že základní potřeby a životní služby musí být zabezpečeny bez jakýchkoliv výkyvů a selhání a nemohou být ponechány rozmarům jednotlivců. Existují zde totiž určité společenské povinnosti a závazky, jež je důstojnou povinností každého schopného jedince plnit, jestliže sám očekává požívat podpory kolektivní práce. Velké organizace (anarchisticky organizované) nejsou úchylnou, ale pravou podstatou anarchismu jako životaschopného společenského řádu. Neexistuje žádný naprostý anarchismus. Existuje pouze aplikace anarchistických principů na realitu společenského života. Cílem anarchismu je podněcovat ty síly, které posunují společnost směrem ke svobodné společnosti. Pouze z toho hlediska může být význam anarchismu v moderním životě řádně oceněn.

Automatizace průmyslu si vyžaduje anarchismus

"Máme za to, že kybernetická revoluce, i když se nachází v počátečním stádiu, má daleko lepší předpoklady k uplatnění konstruktivních myšlenek anarchismu, a její význam vzroste a bude důležitější, jakmile proběhne revoluce... K nastolení anarchismu již neexistují žádné nepřekonatelné technicko-vědecké překážky. Stinnou stránkou realizace ideálu "každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb" byl dlouhou dobu nedostatek zboží a služeb... Automatizace, systém téměř nelimitované výrobní kapacity, která nevyžaduje tolik lidské práce, ...bude moci umožnit zrušení chudoby doma i v cizině..." (Výbor pro trojí revoluci, 1964)

V konzumní ekonomice, kde není kupní síla svázána výrobou, se mzdový systém stává zastaralým a předpoklady pro realizaci socialistického ideálu se ohromně zvětšují.

Když v roce 1899 Kropotkin napsal dílo "Pole, dílny a továrny" se záměrem ukázat uskutečnitelnost decentralizace průmyslu, jehož výsledkem bude dosažení větší rovnováhy mezi městským a venkovským životem, byly jeho myšlenky zavrhnuty jako předčasné. Nemusíme se již zabývat sporem, zvětšeným ještě více naléhavým znečištěním, ohrožujícím další existenci života na této planetě, o problému přizpůsobení funkce průmyslu lidským potřebám. To vše může být nyní vyřešeno do značné míry moderními technologiemi. Na toto téma se podniká nespočetné množství výzkumů (viz. dílo M. Bookchina "Anarchismus v době hojnosti" - 1971). Následuje několik příkladů:

Recenzenti J. M. Blairovy kritiky ekonomické centralizace (1972) shledali, že Blairovy výzkumy jsou nejpůsobivější při odhalování podstaty mýtu, že větší množství centralizovaných podniků je výkonnější... Největší železniční přepravce v USA, Penn Central, není schopen udržet spojení se všemi svými

dopravci. Nejúspěšnější ze všech průmyslových monster, General Motors, již před dlouhou dobou decentralizoval v zájmu větší efektivity podnikové operace - pouze zisky jsou stále tím stejným směrem.

Hlavní bod Blairovy kritiky podporuje i známý anglický ekonom E. F. Schumacher v knize "Small is Beautiful": "úspěchem Sloana a General Motors byla restrukturalizace gigantické firmy takovým způsobem, že se ve skutečnosti staly Federací přiměřeně velkých firem"

J. K. Gallbraith v knize "Nový průmyslový stát" napsal: "V gigantických průmyslových korporacích je autonomie nezbytná jak při malých rozhodnutích, tak i v otázkách velké politiky. Pouze výbor, nebo přesněji řečeno, celý komplex výborů může spojovat znalosti a zkušenosti, které jsou potřeba k dosažení efektu. Odmítnutí autonomie a neschopnost korporativního centralizovaného průmyslu přizpůsobit se měnícím se úkolům je dodnes jejich viditelně špatnou stránkou...větší a více složitější organizace musí být decentralizovány..."

Jednou z hlavních překážek na cestě k nastolení svobodné společnosti je těžkopádný, všepronikající korporativně-státní aparát, tvořený uzavřenou elitní byrokratickou třídou úředníků, manažerů a politiků, kteří de facto kontrolují činnost společnosti na všech jejích úrovních. Dodnes je na to pohledeno jako na nevyhnutelné zlo. Avšak díky rozvoji počítačových technologií může být nyní tento byzantský státní aparát odstraněn.

A. Toffler (v knize "Budoucí šok") při shrnutí fakt dochází k závěru, že: "mnohem více, než kdy předtím, pevný stisk civilizace byrokracií vede k jejímu svržení..." Jiný zdroj, citujeme Business Week, klade důraz na to, že: "...automatizace netvoří pouze ekonomické plánování nutné - ale také možné. Výpočty vyžadované pro plánování v celonárodním měřítku jsou tak komplikované a náročné, ovšem můžou být prováděny novými elektronickými počítači v úžasné krátké době..."

Libertinské principy dělnické samosprávy nebudou znehodnoceny změnami ve skladbě práce nebo podstatou práce samé. Ekonomické struktury nové společnosti, s automatizací nebo bez, musí být založeny na samosprávě lidí zapojených přímo v ekonomické činnosti. Miliony vysoce odborných techniků, inženýrů, vědců a učitelů, kteří jsou již organizováni v lokálních, regionálních a mezinárodních sdruženích, budou moci díky automatizaci volně distribuovat informace, nepetržitě zlepšovat kvalitu a dostupnost zboží a služeb a vytvářet nové výrobky.

Pravý význam anarchismu

Pokusil jsem se ukázat, že anarchismus není univerzální lék podivuhodně léčící veškeré nemoci společnosti, ale spíše průvodce činnosti založené na realistické koncepci společenské přeměny. Skoro nepřekonatelné materiální překážky k nastolení anarchismu - nedostatek zboží a služeb a nadměrná průmyslově řízená centralizace musí nebo mohou být odstraněny průmyslově-technickou revolucí. Avšak hnutí za emancipaci je ještě daleko více ohrožováno hrozivým brain-washingem (vymýváním mozků) a politicko-společenskými technikami establishmentu.

Anarchisté v polemikách s marxisty kladli důraz na to, že marxistická myšlenka podřízení ekonomiky státu nevede k jeho zániku. Vysoce komplikovaný ekonomický systém, kdysi viděný jako základní předpoklad k reali-

zaci socialismu, nyní funguje k posílení nadvlády vládnoucích tříd za pomoci technik fyzického a mentálního útisku a následného zničení hodnoty lidského jedince. Nadbytek a hojnost, která může osvobodit lidstvo od chtění a dřiny, nyní státu umožňuje řídit něco, co je vlastně státním chudobincem, kde miliony technologicky nezaměstnaných, anonymních, zapomenutých vyvrženců veřejného blaha, dostanou pouze tolik, aby byly potichu. Technologie otevírající nové cesty ke svobodě zároveň ozbrojila stát nepředstavitelně strašnými zbraněmi určenými k vyhlazení lidstva.

Zatímco anarchisté nikdy nepodceňovali značnou důležitost ekonomického faktoru ve společenské přeměně, přesto vždy zamítali ekonomický fatalismus.

Jeden z nejdůležitějších anarchistických příspěvků ke společenské teorii klade důraz na to, jak střídavě politické instituce tvarují a upravují ekonomický život. Stejně důležitý význam se přikládá práním lidstva, jeho aspiracím, morálnímu faktoru a nad to vše duchu revolvy při vývoji lidské historie. V této oblasti je anarchismus obzvláště důležitý při obnově společnosti. Na ukázkou důležitosti přisuzované tomuto faktoru, citujeme pasáž z Bakunina dopisu, napsaného příteli E.Reclusovi:

"...hodina revoluce pominula a to ne přičinou strašné pohromy (francouzsko-pruská válka a porážka Pařížské Komuny v květnu 1871), ale protože, a to jsem ve skutečnosti zjistil a zjišťuji to každým dnem znovu, obyčejné masy absolutně postrádají revoluční naději a vášeň, a při absenci těchto prvků je marné pokoušet se o zoufalé pokusy..."

Dosažitelnost více a více konzumního zboží plus rafinované techniky masové indoktrinace zkazily lidskou povahu. Buržoazifikace podkopala revoluční vitalitu mas. Právě tento rozchod s inspirující hodnotou socialismu je hlavním důvodem pro korupci a úplatky v moderním odborovém a socialistickém hnutí.

Utvořit revoluční hnutí, které, inspirované anarchistickými ideály, bude schopné převrátit tento reakční trend, je úkolem nepředstavitelných rozměrů. Tady leží skutečný význam anarchismu.

Přeložil Pavel V.

Sam Dolgoff

Sam Dolgoff, jeden z nejnámějších aktivistů amerických anarchosyndikalistických odborů IWW (Průmysloví dělníci světa), se narodil v roce 1902. Poměrně brzy se zapojil do činnosti anarchistického hnutí, které v té době procházelo bouřlivým obdobím (zvláště po vypuknutí ekonomické krize v roce 1929). Prispíval a podílel se na vydávání mnoha časopisů, např. *Vanguard: An Anarchocommunist Journal*, *Anarchist Review*, spoluzakládal magazín *Libertarian Labor Review*, který vychází dodnes. Z knih, které napsal, stojí za připomenutí např. *The Anarchist Collectives* (pojednávající o dělnické samosprávě během španělské sociální revoluce), *The Cuban Revolution* (kritický pohled na kubánskou revoluci a úlohu anarchistů v ní), v roce 1986 vydal dílo *Fragment: A memoir* shrnující jeho paměti a vlastní život. Zemřel roku 1990 v požeňaném věku 88 let.

Manifest Československé anarchistické federace

V minulém čísle Existence jste se mohli setkat s textem "Role ČSAF v anarchistickém hnutí". Ten se pokoušel o shrnutí pohledu na Československou anarchistickou federaci, její činnost, strukturu a postavení v rámci A-hnutí. Tento materiál se stal také podkladem pro diskusi uvnitř ČSAF a signálem k pokusu o vyjádření některých myšlenek, v něm obsažených, v novém, aktuálnější, znění Manifestu ČSAF. Ten prošel připomínkováním a poté byl schválen účastníky X. sjezdu (viz. informace z domova). S konečným zněním tohoto dokumentu se můžete seznámit na následujících řádkách. Nový Manifest ČSAF musí ještě projít celofederacním referendem a teprve pak se stane oficiálním dokumentem federace.

Československá anarchistická federace (ČSAF) je antiautoritářskou organizací svobodomyšlných lidí, kteří se nehodlají smířit se současným společenským systémem, jenž se zakládá především na dvou pilířích útlaku a vykořisťování - státu a kapitalismu.

Nejsme ale pouhými negativisty, kteří dokáží viditelné i skryté nedostatky pouze kritizovat. Snažíme se také aktivně propagovat naši alternativní vizi uspořádání svobodné a samosprávné společnosti.

Proti státu a kapitalismu

Současný systém parlamentní demokracie nedává lidem možnost svobodně rozhodovat o svém životě. O chodu země rozhoduje vláda a parlament, tedy skupina politiků, které si sice lidé volí, ale jež nemají možnost v době mandátu ovlivňovat v jejich činnosti, odvolat nebo nahradit. Navíc vláda vždy vzejde jedině z jednání prospěchářských politických stran. Podle nás se míra demokracie společnosti určuje podle reálných možností každého podílet se na rozhodovacím procesu v záležitostech osobních i společenských.

Státní a kapitalistický systém je založen na principech dominance, autority a ovládnání přírodních i lidských zdrojů. Stát historicky vznikl k obraně soukromého vlastnictví a výrobních prostředků - tedy společenské krádeže a vykořisťování. Kapitalismus potřebuje podnikat v efektivních podmínkách kontroly společnosti. Tu mu zajišťuje stát za pomoci represivních složek. Vlády a politické strany jsou přímo či nepřímo pod vlivem kapitálu, jehož zájmy ochraňují.

Dnešní globalizovaný kapitalistický systém, charakteristický zejména svou virtuální podobou a příhodně nazývaný termínem „turbokapitalismus“ (vyznačující se turbulentními stavy ve světové ekonomice, které může často vyvolat pouze hrstka finančních spekulantů a zahraničních investorů) se soustřeďuje ani ne tak na výrobu zboží, jako spíše na akumulaci kapitálu a financování investic.

Zájem novodobého velkokapitálu jsou prosazovány mezinárodními obchodními, finančními a vojenskými institucemi, dohodami a seskupeními, jako jsou např. Světová

obchodní organizace (WTO), Mezinárodní měnový fond (IMF), Světová banka (WB), Severoamerická dohoda o volném trhu (NAFTA), Evropská unie (EU), Severoatlantická aliance (NATO) apod., které mají přímý vliv na rozhodování vlád národních států. Sobecké ekonomické zájmy nadnárodních koncernů a zahraničních investorů určují dění v mnoha zemích především tzv. Třetího světa, který je stále zdrojem levných surovin a pracovních sil. Situace v některých oblastech vypadá jako plánovaná genocida realizovaná podporou místních válečnických režimů či zákazem výroby vlastních léků na nemoci, jež zabíjejí po tisících. Globalizovaný kapitalismus se stal nebezpečným pro svou neomezenou moc a nekontrolovatelnost. Nadnárodní korporace, zahraniční investoři a finanční spekulanté rozhodují již o tom, co a kde se bude a nebude pěstovat, vyrábět či spotřebovávat.

Konkurenční boj na jedné straně a monopolismus na druhé, honba za ziskem, ekonomický růst za každou cenu vedou k vyčerpání neobnovitelných zdrojů surovin, energie a ničení ekosystémů. „Natírání problémů na zeleno“ je často prezentováno jako trvale udržitelný rozvoj, ale skutečná změna není možná kvůli zachovávaní kultu volného trhu.

Moderní kapitalismus vytvořil konzumní mašinerii vyrábějící nesmyslně velké množství spotřebního zboží s úmyslně krátkou dobou životnosti, které vnucuje svou vřravou reklamou. Lidé jsou tak záměrně vychovávaní ke „konzumentské“ morálce, která jim má zaslepit oči a navodit zdání svobody. Důsledkem tohoto procesu je kulturní degradace společnosti a člověka a jejich časté patologické projevy.

Stavíme se proti jakékoliv formě společenského útlaku, tedy nejen proti otevřenému kapitalismu, ale také i proti tzv. diktatuře proletariátu, jelikož jde o pouhou diktaturu stranické elity či jednoho vůdce.

Prostředí autoritativního společenského a ekonomického systému produkuje mnoho negativních projevů ve společnosti, jako je xenofobie, rasismus, fašismus, nacionalismus, sexismus, homofobie apod. Některé z těchto projevů jsou ještě příživovány agresivními autoritářskými ideologiemi a církvemi.

Za svobodnou společností

Chceme společnost, kde lidé respektují jen smlouvy přijaté na principu volné dohody, uzavřené v rámci samosprávy. Tedy za účasti obyvatel daného území, jichž se ona smlouva týká. Jakákoliv případná funkce musí být volitelná a kdykoliv odvolatelná. Zástupci se vybírají na základě jejich osobních vlastností a schopností, nikoliv politické partajní příslušnosti.

Nutností pro chod politické samosprávy je přiměřená velikost území. Možností je decentralizace na přirozené autonomní regiony spojené ve volných federacích.

Chceme výrobní samosprávu, kde pracující mají aktivní možnost účasti na rozhodování ve výrobě.

Chceme maximální svobodu jedince založenou na mottech: "Svoboda každého končí tam, kde začíná svoboda ostatních." a "Nikdo není skutečně svobodný, dokud nejsou svobodní i ostatní." Chceme sociálně spravedlivý život dle principu solidarity a rovnosti.

Přísné dodržování principu trvale udržitelného, tedy ekologicky šetrného a racionálního způsobu života. Omezení průmyslové výroby na ekologicky únosnou míru. Snaha o změnu pohledu na svět - člověk jako součást přírody, nikoliv její pán.

Snížení zbytečně vysokého počtu pracovních hodin. Osvobozením práce získá člověk více času k sebevzdělávání, či společenské aktivitě v místě zaměstnání nebo bydliště.

Naším cílem je vytvoření podmínek, které umožní zdravý rozvoj každému bez rozdílu a povedou ke skutečné emancipaci jedince a společnosti. Mezinárodní solidarita naplní odvěký sen světa bez hranic.

Cesta ke svobodě a sociální spravedlnosti

Jsme anarchisty, a i když si jsme vědomi, že je toto označení poznamenáno mnoha předsudky, které vytvořili a při životě udržují nepřátelé svobody, nevzdáváme se ho. Anti-autoritářské hnutí za svobodu a sociální spravedlnost existuje od té doby, co si začal člověk tyto pojmy plně uvědomovat. Jeho příslušníci končili vždy jako první v celách a na popravištích represivní moci. Pod označe-

ním anarchismus se pak toto hnutí vykrystalizovalo v průběhu 19. století a od té doby organizuje svobodomyšlné pracující a inteligenci. Anarchisté jsou stále ti, kteří figurují na černé listině represivní moci jako položka číslo jedna, ne však proto, že by byli nebezpeční společnosti, ale proto, že jsou největším nebezpečím pro státní moc a zájmy kapitálu. Vzdát se z taktických důvodů označení anarchisté je pro nás nepřijatelné, jelikož bychom tím mimo jiné zneuctili památku svých předchůdců.

Anarchisté nejsou z rodiny politických stran a hnutí, která o sobě tvrdí, že mají ten jediný a pravý recept na všechny problémy a že jsou to právě jejich představitelé, kteří dovedou masu k vysněnému cíli. Ke svobodě a sociální spravedlnosti nepřivilegované třídy nikdo nedovede, musí si je sami vybojovat a udržet.

Takovýto proces, tedy sociální revoluce, aby byl opravdu úspěšný, nesmí nikdy zůstat v půli cesty. To by pak vedlo pouze k nové totalitě jen s jiným náterem. Tak vždy dopadly snahy od sebe oddělit svobodu a sociální spravedlnost (socialismus) či politickou a ekonomickou moc.

Zbavení se politického a ekonomického útlaku nejzřejmě ze spontánního povstání nepřivilegovaných, aniž by před tím ve společnosti existovalo vědomí principů na nichž by měla "nová" společnost fungovat a historická a teoretická znalost problémů, jež bude muset tvořící se samospráva řešit. Vytváření svobodné bezstátní socialistické společnosti by mělo navazovat na již existující samosprávná sdružení ve výrobní a společenské sféře.

Jako anarchisté upozorňujeme na důsledky negativních sociálních, ekonomických a kulturních projevů, ale zároveň se snažíme odhalovat jejich příčiny a právě proti těm bojovat. Chválíme dobrou snahu některých sdružení, například ekologických, odborových, lidskoprávních apod. Nemůžeme však přezírat, že jim chybí analýza skutečných příčin problémů, nebo že jí vědomě přezírají v domnění, že mohou uspět pouze, přistoupí-li na pravidla určená těmi, kteří jsou za daný stav přímo či nepřímo zodpovědní, bojíce se nelichotivých označení v prosystémových médiích. Takové organizace pak rezignují na svou činnost nebo propadnou chiméře občanské společnosti, aniž by získali nějaký podstatnější vliv na řešení daných problémů.

Mediální mašinérie prezentující zájmy ekonomických či politických skupin má za následek deformaci jazyka, když dělá z černé bílou a naopak. Např. vojenská agrese se stane „humanitární akcí“, symbolický odpor proti útlaku či vykořisťování „teroristickým útokem na nedotknutelný soukromý majetek“, zatímco volný trh mající na svědomí milionové oběti hladu je glorifikován. Při procesu přeměny nynější autoritativní společnosti se možná nevyhneme sebeobraně před násilím ze strany represivních složek, ať už patřících státu či nadnárodním společnostem. Ani v tomto případě nehodláme pozměňovat svůj slovník a chceme navracet slovík jejich původní význam.

V dnešní době a v nejbližší budoucnosti několika let považujeme skutečný sociální zvrát směrem ke svobodnému uspořádání společnosti za nereálný díky malému uvědomění nepřivilegovaných tříd a malým zkušenostem českých a slovenských pracujících s každodenním sociálním bojem.

Z výše uvedeného vyplývá, že je naším úkolem vytvořit alternativu k oficiální propa-

gandě konzumu, která se snaží odvést pozornost potenciálně revoluční třídy směrem k pseudoproblémům, pokleslé a bezobsažné zábavě, reklamě, k jakési virtuální realitě, jejíž formu si může každý, kdo na to má, "demokraticky" vybrat z nabízeného množství a odpoutat svou pozornost od tíživé reality. Vedle vědecky zpracovaného ovlivňování veřejného mínění se naše snaha může jevit směšnou. Chceme-li však něčeho opravdu dosáhnout a ne žít celý život na kolenou, musíme se snažit, aby lidé otevřeli své oči, aby pojmenovali věci pravými jmény a viděli realitu takovou, jaká je a ne jak ji „reklamní agenti“ prezentují.

Kdybychom nevěřili, že naše činnost má (či bude mít) alespoň nějaký úspěch, možná bychom se jako někteří již utápěli v skepsi nebo se zařadili tam, kde nás systém chce mít, či si našli únik v nějakém povrchně svobodném životním stylu. My se ale nechceme vzdávat bez boje.

ČSAF jako součást anarchistického hnutí

Československá anarchistická federace (ČSAF) byla založena v létě roku 1995, tehdy ještě jako ČAF. Po několika letech znovuobjevení anarchistických myšlenek a spontánním rozmachu anarchistického hnutí v Čechách především mezi mládeží, tak vznikla organizace, která se pokusila o to, dát tomuto hnutí, nebo alespoň jeho aktivní části, jakousi organizovanou podobu a sjednotit pod jednou střechou různé názorové směry, které se v moderním anarchistickém hnutí vyskytují.

Dnes existují vedle ČSAF další, již specifickěji definované organizace s jasným programem. S tímto nevyhnutelným a podle nás prospěšným procesem se změnila i role ČSAF v anarchistickém hnutí.

Jako organizace s velkou názorovou volností v rámci anarchistického hnutí je ČSAF jakýmsi názorovým fórem tohoto hnutí, v němž současně plní funkci reflexe případných náznaků vzniku dogmatických tendencí, které většinou vyplývají z podceněné kritiky minulosti a vlastní politiky.

ČSAF se neprohlašuje za jedinou anarchistickou organizaci v Čechách a na Slovensku, nýbrž prosazuje těsnou spolupráci spřízněných skupin a jednotlivců. Je nám cizí sektářství různých levičáckých skupinek, v rámci anarchistického hnutí sledujeme s ostatními stejný cíl a mnohotvárnost přístupů bereme jako sebeobohacující činitel. Cítíme se být neoddělitelnou součástí celosvětového anarchistického hnutí. To však v žádném případě neznamená přijetí nějakých dogmat, ČSAF jde svou vlastní cestou.

ČSAF se neomezuje při svých osvětových akcích na konkrétní sociální či jiné skupiny, její působnost je celospolečenská. Ve své podstatě jsme federalistickým sdružením regionálních anarchistických propagačních skupin. V tomto navazujeme na tradici České anarchistické federace z let 1904-1914.

Členové ČSAF se dle svých možností snaží být oporou nové vznikajících skupin antiautoritářské mládeže, přispět jim zkušenostmi a varovat před chybami. Již existujícím anarchistickým skupinám pak pomáhají při jejich veřejných či propagačních akcích. Vně anarchistického hnutí se snažíme o spolupráci s takovými organizacemi, které se zaměřují na dílčí problémy současné doby a programově neprosazují zachování sociálně nespravedlivé společnosti.

Vlastní činnost ČSAF

Jak vyplývá z výše řečeného, je prioritou v konkrétní práci ČSAF osvěta. To znamená postupnou snahu o seznámení široké veřejnosti s myšlenkami anarchismu, jeho očistění od nesmyslných předsudků a podpoře lidské touhy po svobodné společnosti bez vykořisťování.

ČSAF čtvrtletně vydává anarchistickou revue Existence široce zaměřenou od zpravodajství, přes anarchismus, antifašismus, gender, historii sociálního hnutí apod. až po kulturu. Vedle toho ČSAF vydává plakáty, letáky a publikace převážně zaměřené na anarchistickou teorii a praxi. ČSAF vytvořila také funkční distribuční síť těchto materiálů.

ČSAF často pořádá různé kulturní benefiční akce, jejichž účelem je vedle získávání finančních prostředků na aktivity organizace také propagace myšlenek a prostor pro výměnu názorů a sebeuplatnění především mladých lidí, kteří jsou jinak nuceni přijímat roli pasivních konzumentů.

ČSAF také pořádá veřejné akce (demonstrace, infostánky atd.). Většina takových podniků je součástí kampaní, které ČSAF vede. Vzhledem k omezeným možnostem nemůže být takových kampaní neomezený počet. O těch, které aktuálně probíhají se má možnost každý dozvědět z propagačních materiálů federace.

Boj za svobodu a sociální spravedlnost přivádí mnoho našich kamarádů u nás i ve světě do konfliktu s represivní mocí. Pro ně se pak snažíme organizovat podporu prostřednictvím tzv. Anarchistického černého kříže.

Organizační struktura ČSAF

ČSAF funguje na principu dobrovolnosti. Rozhodování i činnost vychází výhradně ze zdola od členské základny. Neexistuje žádný centrální orgán. Každý region ČSAF si sám koordinuje svou činnost. Z toho vyplývá, že i po praktické stránce funguje naše federace na principech, které prosazuje, a vede své členy k jejich širokému osvojování a samostatnému utváření si vlastních názorů.

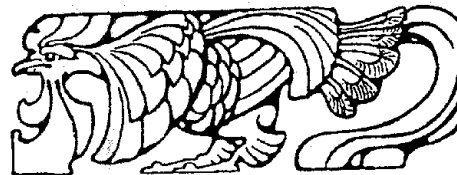
Vedle geografického rozdělení do regionů fungují v rámci ČSAF tzv. pracovní skupiny, v nichž se jednotliví aktivisté spojují a pracují společně na konkrétních projektech. Jejich činnost se tak netíší množstvím různorodých problémů, které by jinak řešili.

Je také otevřen prostor pro volné vytváření různých názorových frakcí. Členové ČSAF nejsou ve svých názorech a aktivitách nijak omezováni, neodporují-li tyto přímo anarchistickým zásadám či neznemožňují-li další rozvoj federace.

Směřování ČSAF, rotace funkcí a případné celoorganizační změny jsou projednávány vždy na sjezdech členské základny, které se konají zpravidla dvakrát do roka.

Česká a slovenská část ČSAF jsou ve svém rozhodování naprosto autonomní. Spojují je společné stanovky, manifest a vzájemná solidarita.

Formální a obecné zásady fungování ČSAF jsou vyjádřeny ve stanovách organizace.

HRDINKY KÁMASÚTRY

(Historie indické ženy)

Přední česká indoložka Dagmar Marková se pokusila o nelehký úkol - popsat historii sociálního i kulturního postavení indické ženy. Úkol o to těžší, že Indie nebyla nikdy "jednotným monolitem", ale směsicí různých náboženských i sociálních - kastovních skupin.

Prapůvodní obyvatelé Indie, lidé negritského typu, přišli snad přes Arábii z Afriky a vedoucí postavení mezi nimi postupně zaujali v 5. - 6. tisíciletí př. Kr. tmavohnědí australoidé. Rysy jejich společného bydlení lze dodnes vysledovat v indické velkorodině. Uctivali kult Matky (ženské božstvo jako tvořivá i ničivá síla přírody), jehož oslava sahá až do období harappské kultury, zaniklé před polovinou 2. tisíciletí př. Kr. Kult Matky žije v Indii dodnes, především v jižních venkovských oblastech, i když byl překryt a pozměněn pozdějším nánošem patriarchátu. Např. v jihoindické Kérale donedávna přežíval zvyk, že žena po svatbě zůstávala u rodičů, manžel jí pouze navštěvoval a neměl právo ani o ní ani o dětech jakkoli rozhodovat.

S příchodem Dravidů se vedle kultu Matky objevil, samozřejmě mimo dalších stovek lokálních bůžků, nový významný symbol - lingam (symbol mužského pohlavního orgánu). Vzhledem k obrovské rozloze Indie měla i ženská božstva různou podobu; v Bengálsku i nyní oslavují kult vládkyně hadů Manasy, jinde to zase byla bohyně prastarého původu Čandí, i mocná Durga, uctívaná v hinduistických rodinách dodnes, stejně tak jako krvavá Kálí. Tehdejší rodiny neznaly přísné oddělování mužského a ženského světa, jak to bylo později typické pro většinu indických rodin. I dnes vládne v kmenovém obyvatelstvu celkem volnost ve stycích mezi mladými lidmi... Celý soubor zvyklostí a předstev z tehdejší doby bývá označován jako tzv. **malá tradice**, kdy byl pro dámu volen uctivý výraz bohyně - déví, na rozdíl od tradice velké, dotvořené později. Jedině s pomocí odkazu "malé tradice" se dá vysvětlit složitě postavení indické ženy.

Někdy okolo 2. tisíciletí př. Kr. přicházejí v několika proudech do Indie světlí Áryové, kteří pohrdají místním obyvatelstvem nejen pro barvu pleti, ale i pro uctívání odlišných božstev. Kult Matky je násilně potlačován; Áryové jsou tvrdě patriarchální. V té době také vzniká prapůvodní kastovní systém, přičemž se část původního obyvatelstva začíná označovat jako šúdrové - nejnižší kasta. Ve védském panteonu Ářjů převládali v patriarchálním duchu naprosto muži - když už se vyskytly nějaké ženy bohyně, byly nesamostatné (snad s výjimkou Gangy a Kálí). Patriarchálnost a důraz na povinnost, odtud se datuje proud "velké tradice". Novodobí reformátoři hinduismu se od 19. století snaží dokazovat, že žena měla ve védském období vlastně velmi dobré postavení a že by se tedy stačilo inspirovat tehdejší dobou. Ve skutečnosti sice dívky měly formálně přístup ke vzdělání, ale to se týkalo pouze hrstky vyvolených. Také existující způsob výběru ženicha - "volba práva" (svajamvara), měla dokazovat "rovnoprávnost" žen. Nešlo však o žádnou opravdovou volbu, neboť dívka si musejí vybrat toho nápadníka, který nejlépe splnil úkol, jenž mu otec nevěsty uložil. O menší hodnotě dívek svědčí i pohrdavá zmínka o "dívkách bez

bratrů" zachovaná v Rgvédu, nebo fakt, že novorozený chlapec byl vítězoslavně zvedán do výše, zatímco děvčátko bylo v tichosti uloženo. V době upanišad (fylozofické a mystické texty védské literatury) v 7. - 6. stol. př. Kr. byly také rozpracovány představy o ženském rituální nečistotě v období menstruace, které do praktického života žen přinesly pouze samá omezení. Tehdejší manželství sice bývala monogamní, ale neměla-li žena děti, mohl si muž bez problémů přivést manželku novou a tu starou buď zapudit, nebo ji nechat v domě přežívat a dožívat. Na druhé straně je fakt, že ve védské době ještě nenacházíme obyčej satí - smrt vdovy na hořící hranici (tehdejší bráhmani, tedy kněží a příslušníci nejvyšší ze čtyř kast, jej sice již znali, ale neschvalovali je). Vdova však nesměla dědit po svém manželovi, takže žila ve velmi obtížném postavení. Také ještě nebyla rozšířena praxe uzavírání dětských sňatků, atd.

Uvolnění patriarchálního systému přineslo učení Buddha a Džiny (kolem r. 500 př. Kr.). Buddhismus již nepovažoval za nezbytně nutnou existenci syna v rodině a ani vstup do manželství nebyl absolutním imperativem. Buddhismus však v širším měřítku sociální vývoj v Indii neovlivnil, stejně jako džinismus (postavení džinistické ženy je však dodnes v Indii jedno z nejlepších).

Jednotlivé příkazy a zákazy pro indické ženy byly shrnuty poprvé v podobě stručných pouček - súter. Systematicky je ale tehdejší postavení ženy zachyceno až v tzv. **Manuově zákoníku** (Manusmrti), který dostal podobu mezi 2. stol. př. Kr. a 2. stol. po Kr. Ženy měly být především dobře střeženy, aby nepřinesly "neštěstí" rodině. Je zde také celý seznam ženských příbuzných, se kterými se muž nesměl sexuálně stýkat. Bráhmanské úsilí směřovalo jednoznačně k upevnování systému sňatků domluvených, vlastní iniciativa při výběru se nedovolovala. Manželství bylo v podstatě povinností; teprve muž, žena a potomstvo tvořili dohromady "úplného člověka". Už od 5. stol. př. Kr. začala být doporučována svatba dívky před její první menstruací (kolem 12 roku věku). Příčinu tak časných sňatků lze vidět především ve struktuře patriarchální rodiny - snacha měla být přivedena do rodiny manžela co nejdříve, aby si ji mohli "dovychovat". Dalším důvodem byl fakt, že tak žena mohla porodit více dětí. Navíc se těmito dětskými sňatky (ovšem samozřejmě pouze na straně ženy) udržovala stabilita kastovního systému - endogamie (princip uzavírání manželství uvnitř jedné kasty), neboť děvče bylo provdáno dříve, než se třeba mohlo zamilovat do příslušníka jiné kasty. Důraz na mužské potomky způsobil, že se čas od času vyskytl nedostatek dívek, což se mohlo řešit tzv. hypergamii - muž z vyšší kasty si mohl vzít ženu nižší kasty a děti pak přijmuly otcovu kasty (Manu to odůvodňoval tak, že "žena přijímá vlastnosti manžela"). Muž mohl po svatbě zapudit novomanželku, pakliže se ukázalo, že je nemocná, fyzicky poznamenaná či zkažená (zbavená panenství). Manu stanovil pro chování žen přesná pravidla - žena má vždy sedat níže než ostatní v rodině, má se rmoutit, rmoutit-li se její pán, nemá pobíhat venku, postávat u oken, atd. (některé tyto zvyky se i dnes v hinduistických brožu-

rách propagují). Nečisté je podle něj nejen jídlo z ruky bezdětné či svobodné ženy, ale i ženy nevěrné.

Jedním ze symbolů Indie bývá pro Evropany Kámasútra ze 4. - 5. st. po Kr. Dílo Vátsjájany, ryze světské, odpoutané od mytologie a zaměřené na "poučení o rozkoši". Ve skutečnosti přináší idealizovaný obraz způsobu života "měšťana", jako by v té době neexistovaly sociální rozdíly, kasty... Tolik oslavovaná Kámasútra nakládá na manželku nejméně tolik povinností jako Manu, jenom nevyhrožuje tresty. Dalším známým faktem o Indii se stal obyčej satí (počestná), tedy sebeupalování vdov. Tento zvyk pravděpodobně patřil v počátcích ke kšatrijům, kastě válečníků, kteří se po smrti v boji měli automaticky dostat do ráje a s nimi i jejich ženy, jestliže se "dobrovolně" vydaly za nimi. Jiná věc je, že v této kastě šlo vždy o velký majetek, a tak by pozůstalá vdova se svými nároky byla pro mužovu rodinu jenom přítěží. Detaily obyčeje se lišily podle místních zvyklostí. Muslimský cestovatel Abdulláh Ibn Battúť popsal satí jako skutek, který je sice nepovinný, ale žena, která se upálit nedá, žije v bídě a opovržení, protože neprokázala dostatek věrnosti.

V 7. a 8. stol. přicházejí do Indie hromadně první muslimové. Občas se ženili s hinduistkami, a tak docházelo ke vzniku smíšených manželství. Manželky sice obvykle přistoupily na islám, uchovávaly si však částečně svoji kulturu, plynoucí z velké i malé tradice. Indie se sice nestala nikdy muslimskou zemí, ale tato menšina se výrazně rozrostla a muslimové Indii vládli (jedinou ženou na trůně byla kolem r. 1200 sultána Razija). Často se objevuje paušalizované tvrzení, že s příchodem islámu se radikálně zhoršilo postavení indické ženy, což zdaleka není pravda, jak potvrzuje velká tradice. Navíc např. muhghalský vládce Akbar v 16. stol. zakázal dětské sňatky, dovolil sňatky vdovám a postavil se proti obyčejí sebeupalování (Akbarova opatření však v praxi netrvala déle než jeho vláda). Kromě toho náznaky zahalování žen byly v Indii již dávno před islámem, spočívaly však jen v částečném stažení okraje sári přes obličej v přítomnosti cizích mužů. Skutečně zpracovaný systém oddělování a zahalování žen se na indické půdě vytvořil skutečně až v muslimském období. Segregace měla především zabránit náhodným setkáním a seznámením, které by nebyly v souladu s ekonomickými zájmy širší rodiny. A tak se po městech začaly pohybovat urozené dámy v uzavřených nosítkách, obyčejné ženy zahaleny od hlavy k patě v burce a vždy v doprovodu mužů. Hinduisté nechtěli zůstat pozadu, a tak se obyčej zvaný parda (záclona) neobyčejně rozšířoval.

Vedle rámovské tradice, která se snažila uchovat "všechny ženské ctosti" a ukrývat ženy před muslimy, existovala ještě **tradice kršnovská**, která se díky své mírnější podobě stala oporou pro mnohé ženy. Tuto tradici rozšiřovala i jedna z nejznámějších indických básnířek Míra Báí, která se dokázala vymanit předurčenému osudu a jako bezdětná odešla z manželství, aby svůj život zasvětila Kršnovi.

Protipól muslimských i hinduistických dcerek z lepších rodin tvořila komunita tanečnic - prostitutek. Tradice kultivované kurtizány

byla zachycena již v Kámasútře, muslimové si ji rozvinuli po svém. Povolání se dědilo z matky na dceru a prostituce byla tak rozšířená, že se jí přes žádné zákazy nepodařilo vymýtit.

I když hinduisté měli také svoji ženskou část domu, pro muslimy se stal typickým pojem **zanána** (ženská část domu, ženské komnaty), kde žily ženy úplně odděleny a žádný muž tam nesměl nahlédnout. Některé zanány měly v halách dvě řady sloupů s vatovanými závěsy, které vytvářely dvě oddělené místnosti. Těmto záclonám se říká parda a podle nich se celý soubor pravidel, oddělujících ženu od mužského vnějšího světa, nazývá **pardovým systémem**. Tak žily indické muslimky nejen v 19. století, kdy to písemně zachytila paní Mír Hasan Aliová, ale již dávno předtím a někdy dokonce dodnes.

Evropané podnikali první průniky do Indie již od 15. století. K pokatolictění došlo prakticky jen ve státě Góa, který byl obsazen Portugaly. Území, dobytá Angličany, zůstala pod vlivem hinduismu, islámu či sikhismu. Na rozdíl od Portugalců nepodporovali Britové smíšená manželství. S nástupem **britského kolonialismu** přišlo do Indie to, co rozumíme moderností. Šlo o totální střet civilizací. Samotné modernizační hnutí však rozvinuli především indiští vzdělanci, což vysvětluje, proč modernizace v Indii nikdy nevedla k úplnému rozkolu s tradičními hodnotami. Britové nechtěli zasahovat do "vnitřních věcí" náboženských obcí (zvykové zákony týkající se žen...), spokojili se "pouze" s radikálními zásahy do politiky a ekonomiky. Nedotčenost náboženského života jim sloužila jako reklama na demokracii.

Nátlak bengálských reformátorů v 19. stol., aby byl zrušen obřad satí, se projevil v r. 1829 jeho zákazem. Ortodoxní hinduisté to však nehodlali respektovat, ale pokud k tomu měla žena nebo její rodina odvahu, mohla se alespoň formálně od nynějška vzepřít. (Zatím posledním případem, kdy vzplála hranice satí, je smrt osmnáctileté ženy Rúp z vesnice Déorála - 4. září 1987!!!) Výsledkem úsilí Išvarčandra Vidjásagara byl zákon, který zlegalizoval nové sňatky vdov (1856). Dvojice, které se dokázaly postavit tradici a v nichž byla novomanželka vdovou, si však musely projít doslova peklem společenského pronásledování a bojkotu. Neúspěšná tehdy byla kampaň proti dětským sňatkům a polygamií. Ve druhé polovině 19. stol. se postupně rozšiřovalo vzdělávání dívek, ale jen velmi obtížně a pomalu, protože se muslimské i hinduistické rodiny bály posílat dcery z "domáčího vězení" do venkovního světa, se všemi jeho nástrahami (samozřejmě že třídy byly přísně segregované a dívčí školy důsledně dodržovaly pardu).

Významným aspektem hinduistické tradice je úcta k posvátnosti země vůbec a jihoasijského subkontinentu zvlášť. Jejím výrazem bylo i uctívání kultu bohyně - matek. V počátcích hnutí za osvobození Indie byly tyto kultury zpolitizovány v moderním kultu **Matky Indie**. To se poprvé objevilo v románu *Útulek radosti* (1882) bengálského spisovatele Bankimčandra Čattópádhjáje. Propagovalo se vlastenectví, rozvíjel se opět i kult bohyně Durgy. Široké vrstvy i zcela prostých a

nevzdělaných žen ale do národního hnutí zapojil až **Móhandás Karamčand Gándhí**. Gándhí se rozhodl spojit západní i hinduistické vlivy; jeho založení byla cizí divoká Durga či Káli, proto začal propagovat oddanou ženu Rámovu z eposu Rámájána - Sítu. **Symbol Sítu**, mírné, nenásilné, poslušné a obětující se, používal dokonce i k podpoře svadésí, tj. domáchoho zboží proti dováženému, což byla součást protikoloniálního zápasu. Indky rády slyšely svoje připodobnění k hrdince a tak vstupovaly do národně-osvobozeneckého hnutí. (Kdyby však Síta nebyla vdaná, věrná a oddaná svému manželovi, těžko by ji jako ideál přijaly tak široké vrstvy.) Ve městech se ženy přidávaly ke Gándhího hnutí již od počátku. Roku 1926 byla také založena Celoindická ženská konfederace, první velká ženská organizace, v níž se sloučily menší skupiny. Skutečný příliv žen do Gándhíovského hnutí však nastal až v souvislosti se "solným pochodem" (po neúnosném zvýšení cen soli se rozvinula kampaň za nerespektování vládního solného monopolu a za vlastní výrobu soli odpařováním, která přerostla v hnutí občanské neposlušnosti). Gándhího názory přispěly ke zrušení dětských sňatků a k výrazné emancipaci Indek, na druhé straně si i on uchovával některé konzervativní postoje - např. požadoval, aby odložené nemanželské děti nebyly přijímány ani do sirotčinců (zřejmě je v rámci svého odporu k sexualitě považoval za pouhý hmyz).

Nezávislost země, získaná v r. 1947, byla draze vykoupena jejím rozdělením. Mělo dojít k výměně náboženských menšin (hinduisté z Pákistánu do Indie, indiští muslimové do Pákistánu), což nebylo samozřejmě v praxi proveditelné. Docházelo k rozdělování rodin, i krvavému vyvražďování celých vesnic. Některé ženy, aby nepadly do rukou násilníků, raději páchaly hromadné sebevraždy skokem do studně. 30 000 hinduistických a sikhských žen, které se měly stát indickými občankami, zůstalo nuceně v Pákistánu. 60 000 muslimkase muselo setrvat v Indii. Když už se náhodou některým z nich podařilo po strastiplné cestě dostat do druhé země za "svou" rodinou, často je tato odvrhla a zapudila, protože pochybovala o jejich "čistotě".

V Indii zůstalo asi 40% muslimů, kteří tvoří přes 10% indického obyvatelstva. I nadále tak vedle sebe existují **dvě velké náboženské obce** (a množství dalších menších), se svými vlastními osobními zákoníky a zvyky. V hinduistickém rodinném právu ideově přežívaly, i přes koloniální reformy, myšlenky Manuova zákoníku. Muslimský zákoník vychází ze šaría (doslova "vyšlapaná stezka"). Před zákonem bylo postavení hinduistické manželky horší než postavení muslimky (počet žen, se kterými se mohl hinduista oženit, nebyl omezen). Hinduistický zákoník nepřipouštěl řádný rozvod - hinduistka mohla být zapuzena, ale nadále zůstávala ženou

svého pána (na venkově to někdy fungovalo volněji). O změnu tohoto zákona se zasloužil ministerský předseda Džaváharlál Néhrú. Nový zákoník z r. 1955 stanovil nejnižší přípustný věk nevěsty na 15 let, zakázal polygamií a umožnil rozvody. Ovšem v praktickém životě se tyto zásady prosazovaly velmi zvolna a tak ani dnes není na venkově výjimkou bigamní manželství, zvláště, je-li první žena beznadějně neplodná. Muslimský zákoník v Indii nadále dovoluje muslimovi mít až 4 manželky. Muslim se může rozvést velmi snadno, šaría dává za určitých okolností toto právo i ženě, ale ta pak nedostane obvěnění. Výživné po rozvodu přísluší muslimce jen tři měsíce. V postavení náboženské menšiny se vyvinula menšinová mentalita, která lpí na symbolech identity - jednou z nich je právě osobní zákoník. **Sekulární indický stát** si ani dnes nedovolí do tak choulostivé záležitosti zasahovat.

V posledních letech se v Indii, především díky vlivům **globalizovaného kapitalismu a "westernizace"**, projevuje několik fenoménů. Jedním z nich jsou tzv. **vraždy pro věno**. K hinduistické tradici patřil odjakživa pojem stridhan, majetek ženy, který dcera dostávala od rodičů věnem a zůstával její. Od 19. st. začaly položky vydávané na věno prudce narůstat. V r. 1961 byl sice pod nátlakem ženských organizací přijat zákon zakazující vymáhání a placení věna, v praxi je však jeho vliv minimální. Kvůli nedostatečnému věnu dochází často v nové "rodině" k takovým rozmiškám, že na ně novomanželky doplácí vlastními životem. Příčinou smrti bývají "nevysvětlitelné nehody" v kuchyni - např. smrt v plamenech. Konzumní západní vliv (po svatbě jsou jako další část věna požadovány neustále nové a nové luxusní domácí spotřebiče, a to i na chudých rodičích novomanželky) kráčí s nesmrtelnou tradicí ruku v ruce a ještě více ji deformuje. Další novodobý fenomén nazývají indické feministky **moderní femidou**. Po přijetí liberálního interrupčního zákona z r. 1971 může být těhotenství přerušeno na pouhé přání ženy, a to až do 5. měsíce. V 80. letech získalo popularitu zjišťování pohlaví plodu - od té doby na tisíc provedených potratů připadá 995 embryí ženského pohlaví.

V současné Indii zůstává pro ženy (samozřejmě i muže) stále život obtížný - i přes různé zákazy a opatření se v podstatě udržuje kastovní systém, obrovská chudoba, nemožnost rozvodů, ekonomická závislost na mužích, zaměstnávání v nejhůře placených odvětvích, vzrůstající náboženský fanatismus, velký počet porodů... Na druhé straně nelze nevidět některé aspekty, které Indky činí rovnoprávnějšími, než jak je tomu "ve vyspělých západních státech" (obdiv k ženě jako matce a její blízkost k přírodě...). Dagmar Marková citlivě popisuje mnohotvárný vývoj postavení indických žen a přesto, že se některé z indických tradic zdají pro nás nepochopitelné a neospravedlnitelné, její kniha nepůsobí rozhodně reklamou "na vševědoucí západní styl života".

- Bohdana Rytířová -

Zdroje:

Hrdinky Kámasútry, Dagmar Marková, vydalo nakladatelství Dar Ibn Rushd, Praha, 1998
Malá encyklopedie hinduismu, Karel Werner, Atlantis, 1996

Jaroslav Hašek

Nový rok

1. Přibývá dne o 1 hodinu a 6 minut, čili:
2. Na Nový rok o slepičí krok.
3. Novoroční noc tichá a jasná znamená dobrý rok.
4. Jsou-li červánky v novoroční den, přinesou jistě jen zlo.
5. Potká-li člověk na Nový rok jeptišku, má ji přeskočit, jinak zláme si v květnu nohu.
6. Když kolem Nového roku prší, poletuje o velikonočních sních.
7. Když na Nový rok aspoň tolik slunce zasví- tí, co by vozka bičem mrsknul, bude srpen jasný a pohodlný.
8. Má-li kdo zlou tchyni, pomodli se před obědem za ni otčenáš pozpátku a na jaře tchyně začne chřádnout.
9. Je-li na Nový rok hezky, budou také pěkné žně.
10. Kolikrát na Nový rok zívneš, tolik dětí se ti do roka narodí.
11. Obědvá-li u tebe na Nový rok policajt, znamená to postup ve službě.
12. Jak se daří na Nový rok, takový jest rok celý.
13. U Tábora chodí na Nový rok babka s děckem na rukou a vřeští. Lid tamější vysvět- luje to tak: Když se Kristus Pán narodil, chtěl ho čert také vidět, i proměnil se v babu a díval se naň skulinou.
14. Nechceš-li, aby ti slepice zanášely, udělej z provazu nebo z řetězu na Nový rok kolo a nasyp na ně slepicím zrní.
15. Máš-li lehkomyšlnou ženu, můžeš, jsi-li žárlivý, též tohoto prostředku použít.
16. Bouchá-li děvče na Nový rok dveřmi, rodiče dočkají se na ní hanby v příštím roku.
17. Topíš-li se na Nový rok, přijdeš do nebe.
18. Potká-li nějaký panovník na Nový rok biskupa, nemusí mít strach o svůj život.
19. A konečně. Třpytí-li se v novoroční noc hvězdy, narodí se mnoho dobytka.

Ty drahý, milý Nový roku! Jak vidět, jsi obklopen poetickými proroctvími, lidová pranosťka hádá dle tebe na všemožné věci a naši sedláci neměli nic jiného na práci než kombinovat, jak utvoří se budoucnost, když na ten den bude pěkně, když bude pršet, sněžit, vítr foukat atd.

Nový rok byl u nich pojmem velmi složitým a zatím nyní definice, co jest to ten Nový rok, jest velmi jednoduchou.

Jest to první den každého nastávajícího roku, to jest podle nynějšího občanského kalendáře den 1. ledna.

Lidstvo již ode dávných dob žilo nepřetr- žitě. Dědilo čas. Vynalezlo roky. Pojem velmi důležitý, kterým historikům byla ulehčena práce. Léta Páně toho a toho padlo v té bitvě tolik a tolik tisíc lidí. Léta Páně toho a toho vraždili se tam a tam. Lidé vynalezli léta, lidé vynalezli Pána, a lidé vynalezli léta Páně.

A byli to první kněží, kteří ohlašovali Nový rok. Ovšemže Nový rok, než občanský kalendář přesně určil jeho dobu na 1. leden, prodělal celou řadu změn. U Židů byl Nový rok první den měsíce tišri (naše září). Tu kněží troubili do světa s výše chrámu stříbrnými troubami od svítání až do západu slunce.

Ve starém Římě počínal rok prvním břez- nem. Staří Římané obětovali bohu Janusovi, který měl dvě hlavy, neboť i u bohů platí: "Dobře zpředu i zezadu oči míti."

Stateční Římané posílali si na ten den navzájem novoroční dárky (strenae), jako otrocky a otrokyně, slony a podobně. Též blahopřáli si navzájem, což udrželo se později v křesťanských dobách. Šťastný a veselý Nový rok! To dodnes slyšíte a čtete v novi- nách. Pokud se týče dávání novoročních dárků, zvyk ten uchoval se ve Francii (étrenes) a též u nás. V Rakousku jest kupř. zvy- kem překvapovat občany na Nový rok malými dárky. Letos jest to kupř. zvýšení poštovních a telegrafních poplatků, kteréž nabudou plat- nosti dne 16. ledna 1907. Místní dopisy musí být frankovány napříště 10 hal. místo šesti. Sazba pneumatických poštovních lístků a pneumatických zálepek zvýšena o 5 hal. V oboru telegrafování byl zaveden blanketový poplatek 2 hal. a zrušena snížená taxa za telegramy místní a stanoví se obnosem 6 hal. za slovo. Poplatek za obchodní telefony ve Vídni obnáší dle množství rozhovorů 300, 400 až 500 K, za telefony bytové 240 K. Poštovní poukázky stojí o 1 hal. více a za zálepký a pásky bude se vybírat 1 hal., jako náhrada výrobního nákladu. Rakousko-uherské moc- nářství přeje všem svým spoluobčanům šťastný a veselý nový rok 1907!

Nový rok prvním březnem počínal též v Republice benátské, kteráž užívala ho až do svého pádu roku 1797. V Pise začínali rok 25. březnem až do roku 1749. Velikonoce začínali ve Francii od století dvanáctého až do roku 1563. A poněvadž velikonoce počínají různě pětáctičkrát za jedno století, mívali Nový rok v různém čase a nakonec si to tak důkladně spletli, že roku 1495 slavili Nový rok dvakrát.

V Dánsku byli chytřejší. Tam si našli jednoho svatého, a to Tiburtia, dne 11. srpna. Toho se drželi až do roku 1559, slavíce tak najednou svého svätce i Nový rok.

V říši byzantské měli napřed také potíže s Novým rokem, až konečně jeden císař pod velkými tresty nařídil, že se má Nový rok slavít dnem 1. září. Podle starých kronik vyskytl se tam jeden člověk, který veřejně prohlašoval, že je to nesmysl. Muž tento, jménem Antakus, byl trápen, žalářován tak dlouho, až uznal státní Nový rok.

Za doby Karlovců ve francké říši slavili Nový rok dne 25. prosince. A byl to Karel Veliký, který mimořádným a slavným způsobem oslavoval jeden Nový rok. Dal k větší cti a slávě boží upálit na Nový rok několik desítek Saracénů. Římský juliánský kalendář neurčil nic přesného a přes celý středověk hádali se kněží evropských zemí o Nový rok, až papež Řehoř XIII. ve svých opravách ustanovil 1. leden za počátek roku.

Tento začátek nebyl však všude pevně dodržován, časem ustupoval libovůli panovní- ků, až objevil se opět ve století šestnáctém a sedmnáctém.

Nový rok je tedy výmyslem církve, re- spektive náš Nový rok. -----

Šťastný a veselý nový rok! Ráno se člo- věk probudí a slyší tiché klepání na dveře. Vchází domovník. Celý rok člověka pomlou- val, celý rok se hádal, totiž s takovou partají, jako jsem já, a teď úlisně podává mně s úsměvem kousek tuhého papíru, na kterém je zlatými písmeny psáno: "Šťastný a veselý nový rok přeje domovník." Domovník stoje čeká.

Počkej, chlače! Jdu k němu, stisknu mu ruku a řeknu srdečně: "Já vám přeji nápodob- ně šťastný a veselý nový rok!"

Chlapík zdrceně odchází a venku řekne: "To je ale špína!"

V kavárně přiblíží se k vám tiše jako kočka číšník.

Celý rok vám nenosil noviny, které jste si přál, po celý rok míval jste s ním boje o kou- sek cukru, a teď je u vás a důvěrně podává vám kalendářik a říká: "Vinšuju šťastný a veselý nový rok!"

Přeje mu jako domovníku a dodáváte: "A teď mně přineste Omladinu."

"Dal ti něco?" táže se v zákulisí kavárny číšníka jeho kolega.

"Pah, místo koruny mně přál veselý nový rok."

Muž zásad! Přijde popelář, přijde kominík, přijde listonoš, přijde cidíč stok, všichni nastav- ují ruce. Šťastný nový rok!

Mráz vám běží po zádech! Zástupy gra- tulantů rostou, tísní se na vás a nakonec vás rozeberou, ten vám slevče kabát, ten boty, onen kalhoty a všechno s práním šťastného a veselého nového roku.

Tomuhle se říká sen novoroční noci.

Na ulici zastavují se lidé, smekají a tisk- nou si ruce. Veselý nový rok. Třebas ten člověk, kterému se přáno, neví, co bude zítra jíst, odpovídá s úsměvem: "Děkuji, děkuji, já vám přeji také."

Po ulicích vidíte lidi s kalendáři visacími podpaží. Spěchají domů, aby pověsili kalen- dáře na zeď.

V novinách objevují se novoroční povídky, novoroční gratulace a úvahy o tom, jak bylo loni pěkně.

Policejní strážníci mají vyleštěné knoflíky na uniformách. U místodržitele ohlašuje se příjezd hodnostářů, kteří jdou gratulovat.

V rodinách připravuje se sváteční oběd a čtou se poštovní knížky a fejetony o Novém roku z novin.

Tisíce lidí tváří se spokojeně.

Ale tisíce a tisíce lidí 1. ledna roku 1907 hledí do budoucnosti s jinými pocity než vypasení měšťáci. Pro ty tisíce existuje jeden Nový rok, od kterého se bude pak počítat čas.

A ten Nový rok znamená den, kdy vymizí všechny tyto hloupé hříčky, kdy zchátralé řády se zřítí...

A to bude slavná novoroční remuneration lidstva!...

Nová Omladina - 2.1.1907

O jednom cenzorovi

V dobách, kdy nebyla ještě taková svoboda tisku jako dnes, za těch časů, kdy se ještě tiskopisy konfiskovaly, což se dnes už nikde na světě neděje, žil v zemi požehnané cenzor, který měl vodu v hlavě.

Ze stanoviska lékařského byl tento cenzor zajímavý tím, že počasí mělo jistý vliv na rozpinání vody v jeho hlavě. A jako počasí, tak i měsíc a slunce hrály důležitou roli v životě cenzora, měnice objem vody v jeho hlavě.

On sám jmenoval ten zjev přílivem a odlivem. Buď mu vody v hlavě přibývalo nebo ubývalo, ale vody měl v mozku stále dost.

Byl členem klubu, ve kterém byli zastoupeni všichni ti, kteří s pohrdáním dívali se na lidi, kteří v hlavě vody neměli.

"Klub idiotů" stálo psáno nad dveřmi místnosti klubové, a toho klubu byl pan cenzor předsedou.

Jako předseda staral se neúnavně o duševní rozvoj členů klubu, a proto sám rád a velice často přednášel členům, co jsou to cenzorové, proč jsou cenzorové, proč cenzorové musí být, a jak by to dopadlo, kdyby cenzorů nebylo.

Přednášky ty byly velice duchaplné, již proto, poněvadž pan cenzor přednášel jen tenkrát, když mu vody v hlavě přibývalo.

Do té duchaplné přednášky o svém vznešeném povolání vplétal úvahy o pořádku na světě, úvahy o státu a o dobrých občanech, propletaje tyto úvahy řadou aforismů, které sám skládal.

V každé své přednášce vyložil, že na světě jsou lidé a zvířata.

Tuto větu dokázal, poukázav markantně na své bytí.

Řekl, že lidé dělí se na dva druhy. Ti, kteří v hlavě vody nemají, a pak lidé s vodou v hlavě. Ve státě pak jedině vážnosti těší se tento poslední druh.

Podal důkazy. Jmenoval sebe a ostatní členy v klubu a pravil, že z těchto vážných občanů nejoblíbenější jsou cenzorové, oblíbenější nežli policajti a podobně, kteří těší se též oblíbě, ale přece ne takové jako oni.

"Každý cenzor", pravil, "ví o této své oblíbě, které se těší, a je též na ni hrd."

Vyložil pak, co má každý cenzor. Má hlavu, uši, nos, ústa, ruce, nohy, krk, vlasy, vousy, pupek, často pohlavní úd a někteří mají též mateřské znaménko.

Od čtverožců liší se tím, že ve většině případů chodí po dvou, nemají tělesných styků se zvířaty, mluví, kouří a pijí lihoviny a dbají o čistotu tisku.

Každý cenzor má ponožky, čili fusekle, podvlekačky, košili zmanenanou svým jménem. Kapesník nepotřebují, neboť povinností každého pořádného cenzora je, utřít si nos papírem ze zkonfiskovaných tiskopisů.

Dále nosí každý cenzor kalhoty, pokud možná tak ušité, aby nevzbuzovaly pohoršení. Nesmí být tedy těsné, aby vzadu nepraskly, cenzor nosí dále vesty a kabáty, a to z toho důvodu, aby měli na sobě něco, co by jim ani nejzapřísáhlejší nepřítel nemohl vytknout. V čas potřeby každý může měnit prádlo. Dále jsou zde svrchníky, zimníky a klobouky. I těch každý cenzor používá jako kdokoliv jiny. Proč

jsou tedy proboha lidé, kteří na cenzory plivají?

Položiv tuto otázku sám sobě, zodpověděl ji bystře a vtipně ve své přednášce.

Proto, poněvadž ti lidé nemají vody v hlavě. Člověk, který má vodu v hlavě, má mnohem bystřejší rozum než bez ní. Vždyť říká se, že voda tříbí rozum.

Úvahy cenzorů jsou proto mnohem vtipnější než lidí bez vody.

A nyní podal pan cenzor důkazy ze své činnosti, kdy oni lidé naivně něco otiskli, ačkoliv, kdyby měli vodu v hlavě jako on, dávno by autora článků vybičovali z redakce a zbičovaného přivlékli znovu do redakce a hodili ho do redakčního koše, aby se s ním ráno v administraci zatopilo.

O tomto svém tvrzení podal následující důkazy: V jednom časopise odvážili se vytisknout následující větu: "Výkal netopyřů je hnědočerný". Tu větu musel zkonfiskovat pro hrubé porušení mravnosti. Každý soudný člověk uzná, že slovo "výkal" nehodí se do časopisu a uráží mravnost dalekosáhlým způsobem. Čte-li někdo slovo "výkal", třebaš "výkal netopyřů", vzpomene si na záchod, a poněvadž je rozhodně nemravnou věcí, musí být co nejostřejší ten pojem potírán.

A což nebylo jeho svatou povinností zkonfiskovat následující verše: "Je jaro plodné, láskou všechno dýše..." Na první pohled by nikdo v tom nehledal vybízení k činům, které veřejný stud a mravnost uvádějí v pohoršení. Rozebereme-li však ty verše, tu padnou nám do očí slova: plodné a láska. Tedy: plodná láska a jaro. On, cenzor, má doma kocoura a kočku, a jakmile je jaro, tu ten kocour a kočka, zkrátka on, cenzor, ví, co chtěl ten básník říct tím plodným jarem a tou láskou. Chtěl říct: Podívejte se na kocoura a na kočku pana cenzora a dělejte tak jako ta zvířátka.

A což případy, kdy byl nucen následující věty zkonfiskovat z jiného časopisu: "Chudý muž kráčet těžce po silnici, zatím co kolem něho jela ekvipáž. Chudý muž podíval se v zamyšlení za vzdalující se ekvipáží."

Opět by někdo řekl, že jest to velmi nevině napsáno. Ovšem, ale čtete mezi řádky. Slovo v "zamyšlení" zahrnuje přečin proti veřejnému pokoji a řádu, poněvadž ten chudý člověk v tom zamyšlení přemýšlel. O čem přemýšlel, sice v článku nestojí, ale každý lehce si domyslí. Jistě že smýšlel na to, aby na vůz vyskočil, zabil lokaje, utloukl špinavou pěstit panstvo ve vozu a zmocnil se jejich peněz.

A co říkají členové klubu této větě: "U nás je 127 600 kořalen a 18 200 škol. Na jednu školu připadá 7 kořalen."

Čtené shromáždění! Co je ve škole kromě žáků, učitele a lavic ještě? Kříž. A dále? Podobizna mocnáře. A nyní přečtete si ještě jednou zkonfiskovanou větu: Na 1 školu připadá 7 kořalen. Chápete, že tím chtěli říci, že panovník pije kořalku? Z toho důvodu jest to zločinem urážky Veličenstva a zločinem urážky náboženství, poněvadž je do toho podloupně zatažen kříž.

Přednášky pana cenzora o jeho činnosti vzbudily všeobecný rozruch. Několik psychiatrů poslalo si navzájem surové dopisy, poněvadž každý chtěl být první, který dokázal, že je pan cenzor blázen nebo blbec.

Všem těmto řečem učinil přítrž pan cenzor následujícím prohlášením ve vládních novinách:

Vzhledem k neustálé rozepři pánů psychiatrů mezi sebou, zda-li jsem blázen

nebo blbec, odpovídám následující: Narodil jsem se s hlavou tak velkou, že několik let dělal jsem olověného panáčka, který vždy padne na hlavu. Správně mohl tedy říct kterýkoliv z pánů psychiatrů, že jsem padlý na hlavu. Tím nechci říct, že bych snad zavrhoval název idiota. Tím zajisté bych nejednal v zájmu našeho klubu, je-hož jsem předsedou. Proč ale mne nazývat bláznem nebo blbecem. Říkejte mně tak, jak mně říká většina lidí: "Pane cenzore!"

Toto své prohlášení sám si ve vládním listě konfiskoval a redaktora pohnal před porotu pro utrhaní na cti spáchané tiskem.

Od té doby se o něm říkalo, že je ne-stranný. I počal si bedlivěji než jindy všimat "přímé akce".

Čert ví, co to bylo za lidi, kteří psali o "přímé akci". Nestačil jim konfiskovat články, kde se objevila ta dvě slova. Nemusela být ani vedle sebe, dokonce ani na téže stránce. Mohlo být kupříkladu na první straně napsáno: "Přímá posloupnost nedá se dobře zjistit" a na straně následující: "Akce k zakoupení většího množství akcií potěšitelně vzrůstá." On to ale vypátral. Nedal se splést, že to na pohled nepatří k sobě.

Stejně jako byl nucen konfiskovat jeden pětsetstránkový román pro následující věty: Eva byla krásná, luštěniny jsou zdravé, nos je částí hlavy, cizinec není v městě znám, sova je pták noční, úl přechovává včely, Václav byl sluha, jáma je hluboká, elektřina je síla, Orinoko je řeka a ruka ruku myje. Když je srovnáte v náležitém pořádku za sebou, dostanete:

Cizinec není v městě znám.

Eva byla krásná.

Nos je částí hlavy.

Sova je pták noční.

Orinoko je řeka.

Ruka ruku myje.

Jáma je hluboká.

Elektřina je síla.

Václav byl sluha.

Úl přechovává včely.

Luštěniny jsou zdravé.

Vidíte: Počáteční písmena dávají větu: Cenzor je vůl.

Jakmile se toto rozhlásilo, byl nazván nemravným, neboť jest tomu tak, když někdo dá si práci na pěti stech stránkách najít ojedinělé věty inkriminované a zložit tak, aby bylo možno spisovatele žalovat.

A přece. Přiblížil se konec panu cenzorovi.

Jednoho dne dostal následující dopis:

Pánovi s vodou v hlavě!

Jakmile někde je zmínka o přímé akci, hned konfiskujete. Nešťastníku! Vždyť přímou akci provádíte již dávno. Vy chodíte na záchod, abyste nepraskli, vy jíte, abyste nezahynul hladý, vy pijete, abyste nezemřel žizní. Pane cenzore! Jste-li člověkem, který skutečně nenávidí přímou akci, zařídte se podle toho!

Od té doby cenzor zesmutněl. On provádí přímou akci! On, který konfiskoval tolikrát to proklaté slůvko. Já, chodí na záchod, pije a podobně.

A tu umínil si, že se zkonfiskuje. Nejedl, nepil, nechodil na záchod, a když už to nemohl vydržet, otevřel okno a skočil dolů z třetího patra.

Zabil se, zkonfiskoval se v nové formě.

Krve z něho vyteklo jako z voľa a z hlavy mu vyteklo tolik vody, že se v ní kolemjdoucí starý vysloužilc utopil...

Nová Omladina - 24.2.1907

Loupežný vrah před soudem

Všechny noviny shodovaly se v tom, že zločinec, který stál před porotou, jest chlapičkem, kterému se musí každý pořádný člověk vyhnout. Tento zlosyn spáchal loupežnou vraždu. Nyní hleděl odevzdaně do budoucnosti, sám o sobě tvrdil, že bude pověšen, a při přelíčení dělal špatné vtípy, vtípy šibeniční, jako kupříkladu, že prorokoval státnímu zástupci, že on také bude jednou pověšen. Mezi jiným pravil též, že provaz, kterým bude oběšen, daruje předsedovi soudou, aby si s ním zavázal kalhoty. Tyto poznámky vzbuzovaly přirozeně velkou nelibost u přisedících soudou a dostali se kvůli nim do hádky státní zástupce s obhájcem obžalovaného, který tvrdil, že díky dobrodiní zákona má každý obžalovaný právo vyjadřovat se u soudou, jak umí. Mluví-li obžalovaný o kalhotech předsedy soudou, že se chytá posledního stěbla k záchráně, neboť chce svým šibeničním humorem získati si sympatii poroty a že kalhoty... Tu byl obhájce přerušen státním zástupcem, který opřel se jeho vývodům říka, že kalhoty předsedy soudou zatahovat do debaty jest nemravným. Nato obhájce vtípně odvětil, že kalhoty pana předsedy nejsou nemravnými, nýbrž ten, kdo je v nich, že celý systém soudnictví jest nemravností, počínaje od žalářníka až ke katovi. Po tomto vyjádření bylo obhájci odňato slovo a přinesena plivátka, aby si moh předseda soudou odplivnout. V porotní síni nastalo po tomto odplivnutí si předsedy velké vzrušení, několik dam omdlelo a jeden posluchač omylem sáhl do cizí kapsy, vytáhl od tamtud kousek čokolády, kterou před zraky okradeného počal nervosně kousat. Byla učiněna přestávka, které použil obžalovaný loupežný vrah k tomu, že dělal nestydaté posušky na státního zástupce.

Po přestávce bylo v líčení pokračováno. Došlo se k uznání, že loupežný vrah provedl svůj zločin s neobyčejnou brutálností. Před provedením nejedl tři dny, aby nyní mohl tvrdit, že ten bochník chleba, o který se jednalo, ukradl z hladu. Vymyká se to vůbec všem pojmům o ohavnosti, co provedl. Když ten bochník ukradl, tu překvapený kupec ho postřelil z revolveru a pak chytil se do křížku, při kterémž zápase byl kupec uskrčen. Vrah utíkal, ale následkem velké ztráty krve brzy klesl a byl četníky bezodkladně svázán. Výmluva, že jednal v sebeobraně, byla velmi nejapná. K čertu, proč by se nedal klidně postřelit, po případě zastřelil, když při výslechu pravil, že dávno před provedením zločinu pomýšlel na sebevraždu? Dojemná byla scéna při konfrontaci manželky zavražděného kupce, která s pláčem mluvila o brutalitě zločinu: "Škrtil ho, až ubožákovy oči lezly z důlků." Tato věta prostě ženy každým hluboko zachvěla a jeden referent učinil si poznámku ku svému referátu: "Oči vylézající z důlků", což bude název jednoho sloupce referátu v tomto soudním přelíčení.

Obžalovaný sám činil dojem zločince. Pravil, že nevěří v pánaboha, že mu pámbu může vlézt na záda, že mu pámbu nikdy nic nedal, že jeho dědeček zemřel hladu, jeho babičku že znásilnil hejtman od četníků, zkrátka každá jeho věta budila nelibý dojem. Státní zástupce vyžádal si právo stíhat dodatečně pro urážku náboženství a pro urážku vojska, poněvadž hejtman od četníků patřil k zeměbraně. "Ostatně myslím," pravil zástupce, "že by byl hejtman od četníků nikdy nebyl

znásilnil babičku obžalovaného, kdyby byl věděl, jakého bude mít vnuka."

Tato věta vyvolala živé pohnutí v obecenstvu a několik dam szelo, jako kdyby je byl hejtman od četníků sám znásilnil. Zločinec se při tom usmíval "samolibě", jak stálo doslovně v soudním protokolu, a bylo vidět, že si dělá legraci z publika i ze slavného soudou. Užival při výslechu odporných vět, jako: "Copak jsem se měl dát zabít?" "Tak jsem ho, lumpa, drobátičko přiškrtil, copak já za to mohu, že mi vypadne studeně z ruky?" A podobně.

Obhájce časem pokusil se naklonit porotce krátkými vysvětlivkami a apelováním na jejich soucit. Bylo to však házením hrachu na zeď, neboť záchni porotci dívali se krvežíznivě na loupežného vraha. Jeden z nich tvářil se nejkrvežíznivěji. Nedal si ujít ani jedno slovo zlosyna, který čím dále tím více dělal hrubě žerty. Oči toho porotce hltaly takřka postavu loupežného vraha a konečně ten porotce nemohl již to vydržet a vykřikl: "Copak vás to těší, že budete pověšen?"

Na tuto záduchnou otázku odvětil loupežník klidně: "A vás to těší jistě víc než mne."

Po tomto prohlášení vstal státní zástupce a za hrobového ticha prohlásil, že si půjde umýt ruce. Jedl totiž o přestávce slanečka. Byla to jen záminka, aby se tento novodobý Pilát mohl jít vymočít. Vrátil se s tvář jásavou, jako každý člověk, kterému se ulehčilo, a zděl se být obžalovanému více nakloněn, poněvadž již nepřival do kapsního šátku jako dřív, kdykoliv se na loupežníka podíval.

Výslech svědků potvrdil žalobu na celé čáře. Vyšlo najevo, že obžalovaný již dříve dělal na každého špatný dojem. Přitížilo mu dále to, že bylo konstatováno, že je nemanželským synem a že pije žitnou kořalku. "Koňak nemohu pít," prohodil obžalovaný. Po těchto slovech předseda soudou nařídil, aby byl vrah odveden, na zakročení obhájce byl ale přiveden nazpátek. Tato epizoda neodbyla se bez pohnuté scény. Jsa odváděn, opakoval zlosyn ještě jednou důrazně: "Koňak nemohu pít, na koňak nemám." Velké vzrušení mezi porotci. "Kdyby na něj měl, tak by ho pil," poznamenal jeden porotce. Bouře pochvaly u obecenstva a hlasy: "Kořalka jeden." Porota volá: "No dovolte..." Všeobecné vzrušení a výtržníka odvádí vězeňští dozorcové.

Předseda soudou volá: "Copak jste v divadle?" Když byl obžalovaný nazpět přiveden, byl konfrontován s bochníkem chleba, který ukradl, a s podobiznou zavražděného. "Jest to ten chleba?" tázal se předseda soudou. "Ano," odvětil pevným hlasem zarputilý zločinec. "Poznáváte svou obět?" "Když jsem ho v zápase uskrtil, byl starší." Tato cynická odpověď otfášla hluboce všemi posluchači a i ti nejotrlejší soudní úředníci zachvěli se od noh až do talárů. Další svědkové obviněnému přitěžovali. Obhájce, který proti tomu protestoval, byl odbyt předsedou soudou, že svědkové nejsou pro legraci. Svědky bylo zjištěno, že zločinec neměl kde spát. Bliže nebylo pátráno po příčinách toho zjevu, ale konstatováno kromě toho, že když neměl kde spát, mohl spát alespoň jinde než v sadech u kostela. Jiný svědek řekl, že loupežný vrah nenosil límečku, jiný potvrdil, že neměl košill, a jeden pod přísahou vypověděl, že mýdlo bylo u vraha neznámou věcí. Nejvíce přitížilo obžalovanému svědectví starosty jeho rodné obce, které bylo následující: "Lotr fuseklí neznal, nos rukávem si od mláde utíral, nemravnou věc namaloval na plakát o procesi, starostovi svini nadal před dvaceti lety a jemu, starostovi, dodnes dluhuje dvacet krejcarů."

POROTA

"Pánové," řekl jeden porotce, když přikročili k poradě, "tak jsme se zde sešli, abychom rozhodli o osudu obžalovaného. V celém městě nenajdete dobré papriky. Obžalovaný je člověk ničema. Dal jsem si papriku u Dvořáků a ta nebyla k jídlu. Z mláde jevil velkého nadání u lhaní a dokončil svou kariéru vraždou. V té paprice našel jsem mouchu. Není telec jako telec. Zabíjí ten lotr muže řádného a pracovitého, muže, který celý svůj život věnoval blahu obce, muže kupce poctivého, který by nikdy neprodával takové papriky, z jaké byla upravena omáčka u Dvořáků. Muže, který, kdyby byl býval řezníkem, jistě by neměl svědomí prodat takové už zavinulé maso na papriku, kterou jsem ráno u těch Dvořáků jedl. Na šibenici s tím lotrem, ať se houpe, ať se svíjí v posledních křečích. Je to strašné bidáctví, dát si za tu porci zaplatit pětáct krejcarů. Zločinec největšího druhu je ten, kterého jste viděl a jehož jednání posuzujete. Varujte se hostince U Dvořáků, pánové! Já hlasuji a říkám: Vinen!? - Ano!

A vy pánové?"

"Ano! - Ano! - Ano! - Ano! - Ano! - Ano! - Ano! - Ano! - Ano! - Ano!"

"K smrti provazem!" přečetl předseda soudou rozsudek. "Jménem Jeho Veličenstva k smrti provazem," opakoval ještě jednou. A zatím co dámy v porotní síni posílaly hubičky pánům porotcům, obžalovaný vypustil ze sebe zvuk, který nenáleží do počtu bajek, ale o kterém se říká, že nepatří do společenského taktu.

Dozorce, který po tomto zvuku odváděl odsouzence, tvářil se kysele. Flatulence čili vanutí.
Komuna - 3.3.1907

Poesie sociální

Poesie sociální a literatura sociální. Obě jsou ještě více zachmuřenější, ponurejší, mají větší dávku sentimentality v sobě než předcházející výroky mladých literátů.

*Ta kola hučí v továrně,
i pára divně hučí,
a rachot kol a skřípot kol
tak smutnou plesň hučí.*

A ve všech těch básních ve verších i v próze, ve všech těch románech a povídkách předvádí se čtenářům ubohé postavy, které jsou utlačovány a které bez naděje potácejí se tíživým je ovzduším. Jest to literatura řemeslně vyráběná, kde autoři neuvádějí, jakou cestou se lid má brát, nýbrž stěžují si prostě, jak ten lid úpi.

Slovo "úpěti" nachází se na každé stránce povídky, v každém verši. Úpi dělník, dělnice i děti těch úpících rodičů. Básníci jim nepomáhají. Padají i s nimi do bahna. Čtenářům předvádějí neutěšené obzory.

Tu a tam objevují se ranní červánky, bez kterých sociální poeta se neobejde. Tovární komíny, obetkané krvavými růžemi. Obloha rudá a v dálece prší na davy dělníků, kteří sklíčení táhnou proudy do továren.

Sklíčené davy jsou parádními kousky v sociální literatuře. Někde se slibuje pomsta, ale nikde nevykoná. Časem dá takový poeta střílet do stávkujících a pro formu udeří kamenem důstojníka do hlavy. Slibená pomsta se neprovede. Stávkující jsou v putech odváděni. To je jeden druh.

Jiný píše, jak továrník svedl dělnici a vykopl ji ze dveří. Dělnice přirozeně pláče a zalíná pěstě. Kdesi se ukazují parádní červánky. Slibuje pomstu a skáče do rybníka, a je-li to v cukrovaru, do nějaké jámy s vodou.

(pokračování na straně 39)

Recenze

A-kontra č.7

Nosným tématem tohoto čísla je ekonomická globalizace. Najdete zde obsáhlý článek o MMF a SB, o WTO, výbornou reportáž z protestů v Saettlu a spoustu drobných zpráv. Dále je zde původní reportáž z demonstrace v Berlíně k výročí zavraždění R. Luxemburgové; rozbor vzpoury v českých věznicích; mnoho článků o fašismu a antifašismu,... K zamyšlení naleznete kontroverzní stať L.Gamboneho Směrem k postmodernímu anarchismu. Na poslední straně si můžete přečíst lehce zidealizovaný a neúplný životopis P.J.Proudhona. Na úplný závěr úplně zmatený článek, který nám vzkazuje: Táhněte!
(20 stran A4, 10 Kč, A-kontra, PO Box 30, 130 04 Praha 34)

(J.L.)

Cabaret Voltaire Zine č.18

18. číslo periodika Aktivity Cabaret Voltaire (ACV) je datováno zářím - říjnem 1999, do distribuce nám však bylo zasláno až v polovině února 2000. Tato skutečnost má tudíž za následek jistou neaktuálnost "aktuálních" informací. Jakousi satisfakci je alespoň pěkná a střizlivá grafika a především tisk. Ti, kdož viděli předešlé číslo, jenž vyšlo z tiskárny redakce A-kontra, jistě vědí, o čem mluvím (tedy piší).

Na úvod stálá seznamka s organizací a činností ACV. Novinka se nachází jen ve vyúčtování benefičních sbírek. ACV ruší položku nešťastného pokusu o libertinský dům Pueblo 2000 a nasbírané peníze přelévá na smyslupnější aktivity. Jinak růst ostatních položek, jak ACV sami přiznávají, je v podstatě nijaký.

Stručné argumenty proti MMF a SB a seznámení se zahájením kampaně proti zasedání těchto institucí v Praze. Reportáže z všelijakých demonstrací, zprávy z Mexika a Ekvádoru. Rozhovor s aktivistkami Food Not Bombs seznamující čtenáře s touto skupinou a její činností. Anketa na dvě otázky, na něž se nesnadně odpovídá, přesto se našli dva oběťavci, co tak učinili. Přetřetý článek z Práva o odbojářce Hedě Kaufmannové. Seznámení s některými výpady vůdců Vlastenecké fronty. Pár zamyšlení nad antifašismem. "Demagógie - lži - ignorancia" - autor za použití metod, které sám kritizuje, odpovídá na dopis uveřejněný v jednom z minulých čísel CVZ. Nekonečná polemika pracovně nazvaná Bůh je vrah. No a nakonec kulturní příloha Hlasy z podzemí, v níž najdete rozhovory s hudebními skupinami, recenze a nějakou tu úvahu.

(48 stran A5, cena 15 Kč, Roman Pátek, P.O.Box 40, 436 01 Litvínov 1)

(V.K.)

Car Busters No7

Vynikající anglicky psaný antiautomobilový časopis, navíc se skvělou grafickou úpravou a s ilustracemi Andy Singera a Kena Aridora. S nadhledem a lecky i humorem se zde píše jednak o dopadech automobilismu na životní prostředí, zdraví lidí a společenské vztahy, jednak o alternativách k tomuto patologickému způsobu "masové" dopravy. Redaktoři a

příspěvatelé se nevyhýbají ani pohledům na skutečné příčiny růstu automobilismu, na brutální praktiky s automobilismem spjatých koncernů (Shell apod.), vymývání mozků pomocí reklam, atd.

Ti z vás, kdož neovládají angličtinu, jistě potěší shrnutí obsahu článků v jazyce německém a španělském. Je však i docela možné, že se s přesunem redakce z francouzského Lyonu do Prahy dočkáte i "Czech info".
(32 stran A4, 36 Kč/38SK/6DM/\$3, Car Busters, Krátká 26, 100 00 Praha 10, e-mail: carbusters@wanadoo.fr. Lze si objednat i všechna předchozí čísla.)

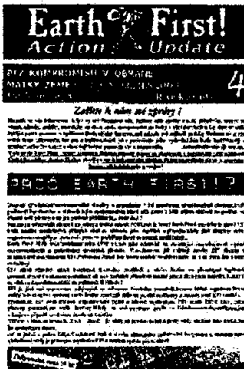
(-abm-)

Cultur - A č.2

(časopis alternativní kultury - Mělnicko)
Tento časopis je jedním z nespočetného množství pokusů o vydávání nového periodika. Tomu odpovídá jak grafická tak obsahová stránka. Je vždy potěšující narazit na nový časopisecký počín. Uprímnost a nadšení vyrovná zmiňované nedostatky. Čas ukáže, kolik čísel Cultur - Y (?) ještě vyjde, či co nového z této aktivity vzejde. Rozhodně držím palce. V tomto čísle najdete množství původní i přeložené poezie, pár zamyšlení a přetřetých letáček.

(14 stran A4, cena neuvedena, Vit Slunečko, Obříství 180, 277 42)

(V.K.)

Earth First! Action Update č.4

Zpravodaj skupiny Earth First! (EF!) je plný aktuálními informacemi o boji proti drancování a ničení přírody, globalizovanému kapitalismu a dalším věcem s tím spojených. Dovíte se, co je EF! vlastně zač; jak pokračuje kampaň na podporu černošského aktivisty Mumii Abu-Jamala, který stále čeká v cele smrti; jak probíhal celosvětový Antikon-zumní den... Dál o aktivitách proti

geneticky manipulovaným potravinám, likvidování pralesů, o protestech při zasedání WTO v Saettlu, o taktice při pouličních akcích v Londýně 18. června 1999...

Boj proti svinstvu nadnárodních korporací a institucí není procházka růžovým sadem, seznámit se tedy můžete na stránkách EF! AU i s několika případy policejních represí. Posledních pět stran je plných kontaktních adres na skupiny a organizace všeho druhu (CSAF je tu zařazena mezi jakési autonomní zóny???)

(32 stran A5, cena 10 Kč, Země především!, P.O.Box 237, 160 41 Praha 6)

(V.K.)

Konfrontace č.8

Asi si budeme muset zvyknout že slovo „dvouměsíčník“ je v záhlaví tohoto časopisu spíše z nějakých estetických důvodů.

Přesto další číslo vyšlo a vy v něm můžete najít analýzu „sametového převratu“ v roce 1989 doplněnou převzatým rozhovorem s Václavem Havlem (z roku 1978), který nám sděluje, že upínat se k tradiční parlamentní demokracii jako k politickému ideálu a podléhat iluzi, že jen tato „osvědčená“ forma může zaručovat člověku důstojné a svěprávné

postavení, by bylo podle jeho názoru krátkozraké... Dočtete se o antifašistické demonstraci 28. října 1999; uprchlících; roli Spojených států ve studené válce; Jörgu Haiderovi; globalizovaném kapitalismu a WTO; intervenci USA v údajné kolumbijské drogové válce. Dál také najdete zajímavé články o ruských pracujících, kteří převzali iniciativu v řízení podniku do svých rukou; o Čečensku či Východním Timoru.

(10 stran A3, 13 Kč, Konfrontace, NOI, P.O.Box 176, 110 01 Praha1)

(V.K.)

Kruh života č.5

Tento slovenský časopis si udržuje svou předešlou výbornou úroveň. Z obsahu: Rainbow Family, zkušenosti s přírodním léčením, globalizace (převzato z webových stránek CSAF), alternativní ekonomika, zprávy, recenze a mnoho dalšího. Některým delším článkům, jako je například velmi zajímavá a podnětná úvaha Technologie ano či ne?, by dle mého názoru prospělo vsunutí mezzitulků (z důvodu přehlednosti).

(28 stran A4, Kruh života, Ušiakova 2, 841 01 Bratislava, SR, e-mail: kruhziv@hotmail.com, zájemci z ČR kontaktujte Zelenou distribuci.)

(-abm-)

Solidarita č. 9

Noviny revolučních anarchistů - tentokrát za opravdu lidovou cenu pět korun. Po obsahové stránce nic překvapujícího. Jak jinak

Noviny určené především širokému okruhu pracujících se samozřejmě zabývají především jejich aktuální těživou situací. Takže hned na titulní straně nás vítá výzva k časově neomezené generální stávce proti nezaměstnanosti a nevyplácení mezd. Články uvnitř se pak zabývají konkrétní situací v ČKD Dopravní systémy, Zetoru, mezi zdravotníky či havíři... Následují protesty proti stavbě supermarketů, superdrůbežáren nebo nestavbě bytů pro mladé lidi. Dál se dočtete, že KSČM není rudým ne-

bezpečím, spíš růžovým; jak protestují zdravotní sestry v Polsku; jaký je skutečný obraz krize na Východním Timoru,... Několik stran se věnuje nebezpečným projevům neonacismu a fašismu a boji proti těmto zhoubným ideologiím a jejich utvářcům. Nechybí také něco z historie anarchistického hnutí, krátká analýza vývoje posledních deseti let a za-

myšlení nad odbory. Máte-li možnost šířit Solidaritu na vašem pracovišti, rozhodně neváhejte a napište.

(20 stran A4, cena 5 Kč (solidární cena 10 Kč), Solidarita, L.K., P.O.Box 223, 111 21 Praha 1)

(V.K.)

Solidarita - zvláštní vydání

Jakési letákové vydání Solidarity je velmi vhodné (a také k tomu účelu určené) pro rozdávání před fabrikami, které propouštějí své zaměstnance či jim nevyplácejí mzdy. Zvláštní vydání novin revolučních anarchistů přichází s "návodem", jak proti těmto kapitalistickým neplechám, které jsou u nás poslední dobou běžné, bojovat. Dojem dobré snahy ruší snad jen zařazené hromadné a individuální přihlášky. (4 strany A4, solidární cena 5 Kč, adresa výše)

(V.K.)

ANALOGON č. 26-27.

Revue česko(slovenské) surrealistické skupiny

Téma: Realita a iluze

Motto: Dejte si pozor na uši, mají zdi!

Dámy a pánové, je libo? Tak trochu omamný koktejl pro nedělní odpoledne zatímco v křesle prdel břicho ruce listují „...atlantická civilizace – at ve své západně pokročilé či východně zaostalé podobě... ztratila možnost perspektivní dominantu alespoň předstírat: náboženství a věda se zformalizovaly a teprve v tomto stavu vyprázdněných a zmrtvělých pojmů se smísily. Vzniká davový poloblb napříč třídami a někdejšími národnostními celky, konečně jakási norma v podobě lidské trosky, zcela amorfní a zbavená jakékoliv individuality, jejíž uniformita se pohodlně vejde do několika spolehlivých konzumních kanálků: fotbal-hokej, auto, chalupa, TV, potrava.“(V. Effenberger)

I když je dnešní, postmoderní poloblb možná o něco strukturovanější a sofistikovanější než tato poněkud domácká a „marcusovská“ vize, je zřejmé, že problém bude asi v podstatě tentýž.

...paradigma této civilizace je jedno, vlastní a společné všem euroamerickým společnostem (včetně totalit všeho druhu), tedy bez ohledu na aktuální mocensko-politický režim, označme je zjednodušeně jako antropocentrickou represivní eschatologii: toť idea neustálého, nekončícího pokroku, člověka co „míry věci“, instrumentální přístup ke světu, dominance moci atd. Blahodárné odkazy křesťanského i racionalisticky osvícenského, potažmo pozitivistického konceptu... (Poznámky o tom, proč a nač si čistíme zuby... od F. Dryjeho.)

A jedeme dál... SKUTEČNOST A PŘELUD: Kosovo v nás. (od Z. Justoně)

MYŠLENKY O SVOBODĚ (od C. Lévi-Strausse)... ÚNAVA MATERIÁLU (poesie R. Richterové)... EREKCE VZDUŠNÝCH ZÁMKŮ (od Z. Havlíčka): „V analyticky orientovaném psychoanalytickém procesu, jednou týdně katalyzovaném aplikací LSD v dávkách od 100-400 gama, se každodenně setkáváme s podivuhodnými jevy...“

OPRAVDOVOST HER (od V. Effenbergra) ...TENHLE CHLEBA NEŽERU (poesie B. Péreta)...LOGIKA ŠERA A PÁTER TMY(od

Willmer: Já sám tomu nerozumím. Ale vždycky všemu nemusíš rozumět. Když máš roli, tak ji hraješ.

Karel: Ale já v tomhle žádnou roli nemám.

Willmer: Tak si ji musíš najít. (Poslední slova jdou paralelně se závěrečným instruktážním úsměvem Richarda. Ozve se křupnutí oplatku. Objeví se Willmerova a Karlova tvář. Starý kroupe oplatek. Karel naváže pocitově z jiného soudu):

Karel: Vypadali docela našťavaně.

Willmer: Hmm, však ono je to přejde.

KONEC

TOTO A MNOHEM VÍCE SE DOČTBLA BLA BLA...

(158 stran, A4, 179 Kč, seženeš u knihkupců Mafá, Fišer...)

(Zdeno)

Brožura

"Globalizace kapitálu"

Brožura o globalizaci kapitálu je materiál informačního charakteru, který by měl posloužit především ke všeobecné orientaci v tomto spleťtém politicko-ekonomickém procesu a pokusit se popsat nejvýznamnější činitele, hrající v procesu globalizace ekonomiky významnou roli. Materiál obsahuje popis jednotlivých mezinárodních finančních a obchodních institucí a některých nadnárodních korporací a jejich politiky mající výrazný negativní dopad na hospodářskou a sociální oblast jednotlivých zemí, rovněž na oblast environmentální.

Moderní kapitalismus, provázený narůstajícím vlivem nadnárodních korporací, mezinárodních obchodních a finančních institucí a uskupení a jednotlivých investorů, se vyznačuje především svojí globalizovanou podobou. Ačkoli se o fenoménu *globalizace* ve světové ekonomice hovoří v 80. - 90. letech 20. století, neznamená to, že by se jevy tento proces provázející nevyskytovaly již dříve. Teprve v návaznosti na nebyvalou expanzi technologie a liberalizačních opatření ve světovém obchodu nabytí globálního rozměru. Kapitál byl vždy globální - již od evropské kolonializace planety až k jeho dnešní neo-liberální podobě. Globalizace kapitálu tedy znamená odstraňování národních omezení pro volný pohyb zboží, služeb a především investic. Dnešní kapitalistický systém, charakteristický zejména svou virtuální podobou a příhodně nazývaný termínem "turbokapitalismus" (vyznačující se turbulentními stavy ve světové ekonomice, které může často vyvolat pouze hrstka finančních spekulantů a zahraničních investorů) se soustřeďuje ani ne tak výrobu zboží, ale spíše na akumulaci kapitálu a financování investic. Dochází k expanzi spekulativního kapitálu do jednotlivých zemí. Nadnárodní korporace, zahraniční investoři a finanční spekulanti mohou v jednotlivých - zvláště rozvojových zemích určovat chod hospodářství. Mnohdy už svou působností zlikvidovali nejen podniky, ale i celá průmyslová odvětví... Mezinárodní instituce jako jsou MMF a skupiny SB od konce 80. let poskytují rozvojovým zemím prostřednictvím tzv. Programu strukturálních úprav (Structural Adjustment Programme, SAP'S) finanční částky, jejichž přidělování je podmíněno tzv. vyrovnávací politikou v podobě nutnosti liberalizovat a privatizovat domácí trh. Jednotlivé hospodářsky méně vyspělé státy

M.Stejskala, O realitě a iluzi v politické retuš (atd)... DESATERO (od J. Švankmajera)...

ČTYŘI ESEJE O ZDÁNÍ, KLAMU A SEBEKLAMU (od S. Komárka)...

OBRÁZY od E. Möchel, V. Bezdičkové, L. Nováka... FOTKY

od L. Švába a J. Daňhela... JEŠTĚ JEDNOU:

SVATOKRÁDEŽ (o pražském setkání a výstavě surrealistů z USA, Švédska, Rakouska,

Francie, Španělska, Británie a Česko/slovenska)...

VATERLAND (scénář D. Jařaba): OBRAZ 5.

Méně kvalitní obraz (poněkud jiná barva - formát 8mm)...

Richard stojí před dlouhým stolem... na louce a předvádí instruktáž jak zacházet s kozlicí (brokovnicí)...

Je usměvavý a didaktický. Jeho slovní výklad však neslyšíme. Mele hubou na prázdno... naopak je slyšet tichý rozhovor starého Willmera a Karla...

Willmer: Ale jiná.

Karel: A ještě před tím?

Willmer: To už se nepamatuju. Je to skoro padesát let.

(zvuk pítí z flašky, šramocení nádobí)

Willmer: Já už nevím.

Karel: Ale oni...to jsou přece úplně jiná pravidla...

Willmer: Hovno.

(Kroky, křupání oplatku.)

Karel: Já ti, táto, vůbec nerozumím.

jsou tak integrovány ve volně dostupná obchodní teritoria, otevřená nadnárodním monopólium, zahraničným investorům a spekulantom. Výsledkom toho je celá fada negatívnych dopadů nejen na oblast miestneho hospodárstva, ale i na sociálny systém a životný prostredie.

-*Nikola Bukajová*

(Brožura vyjde v najbližšej dobe v edícii ČSAF a budete si ji moci objednať na kontaktných adresách ČSAF.)

Mužov nemožno znásilniť

„Považovala som za veľmi dôležité, aby si aj muži uvedomili, že vzťahy sú niečím, o čom aj im prináleží uvažovať. V tom čase som v najväčších dánskych novinách Politiken našla malú správičku, v ktorej sa písalo, že mužov možno potrestať za znásilnenie, ale nemožno ich znásilniť.“ (...) Odvtedy prešlo pár rokov a rok 1975 bol vyhlásený za Medzinárodný rok žien. V Spojených štátoch amerických sa v tomto roku intenzívne hovorilo a písalo o dvoch prípadoch znásilnenia. Dve farebné ženy: Jo Ann Little a Inez Garcu znásilnili bieli muži. A obe muža, ktorý ich znásilnil, zabil. (...) Kniha vyšla vo Finsku v roku 1975. Po jej vydaní ma v Helsinkách takmer zlyňovali. Po prvú – bolo vobec neprípustné písať o znásilnení, a po druhú – bolo neuveriteľne nehorázne písať o tom, že nejaká žena ponížila muža“. To jsou slova finské spisovateľky Marty Tikkanen pro slovenský feministický časopis Aspekt 2/1997. Hovorila o knize **Mužov nemožno znásilniť**, ktorou nakladateľstvi Aspekt vydalo v roce 1998.

Jedná se o příběh ženy, Tovy Randersové, která byla znásilněná. Stejně jako mnoho jiných žen, které takto denně na celém světě přicházejí o svou lidskou důstojnost, avšak o nichž se to nikdo nikdy nedozví, a které se svým hořkým ponižením zůstanou samy. Samy - bez jakékoli pomoci. „*Hanbí sa, že ju znásilnili, hanbí sa, že bola slabou ženou, ktorú zneužili, a že napriek svojmu pohrdaniu a nenávisť sa podrobila. Nikto sa o tom nesmie dozvedieť. O tomto sa nikto nikdy nesmie dozvedieť.*“ Spoločnosť, ktorá sa na znásilnenou ženu díva ako na niekoho ménocenného a zavrženého, vytvári nebezpečné stereotypy v chovaní a myslení ľudí. Oběť znásilnění přestává být obětí, ale někým, „kdo si o to stejně asi koledoval“. Tova se rozhodne nejit na policii. Zprvu z pocitu studu a hanby, posléze však již z vědomí, že ta by její problém stejně nevyřešila. „*To však nie je dôvod na to, aby žila ďalej ako by sa nič nebolo stalo, aby sa utrápila v sebakohrdaní a migréne, aby sa trýznila a pokúšala sa vyzerat normálne, kým vnútri by ju zožierala nenávisť.*“ (...) *Niečo vnútri jej to zakazuje a žiada, aby sa dala na boj, aby sa premohla a vydala všetky sily, aby sa vyburcovala a prekročila hranice svojich možností.*“ Rozhodnutí Tovy vzít spravodlivosť do vlastných rúk je jediným možným řešením, které jí pomůže zachovat si integritu lidské bytosti. Je přesvědčena, že musí ukázat tomu, kdo vážně narušil její důstojnost, kdo jí přinutil pocítit nekonečný strach a ponižení, to samé. Ten kdo znásilňuje, pozná zvrhlost a bolestivou povýšenost toho, co dělá, pouze když sám zakusí, jaké je to být znásilněný. „*A bude sa musieť báť, bude sa musieť triasť o svoj život, presne ako ona, musí zažiť pohrdanie, poníženie a násilie tak, aby na to nikdy nezabudol,*

a ak mu to nepojde, použije všetko svoje umenie, až kým nedosiahne svoj cieľ.“

Tova Randersová se vzbouří proti svému osudu, odmítne pokorně přijmout fakt znásilnění a vydá se na krkolomnou cestu odčinění. Nejde jí ani tak o samotný akt osobní msty, jako spíše o uvědomění, že to stejné se neustále děje mnoha ženám na celé Zemi a že je s tím konečně potřeba něco dělat. Ne pouze trestat vinníky, to není řešením, ale postihnout samotnou příčinu tohoto jevu, která je zakořeněná hluboko ve stereotypch lidského myšlení. V Tovině příběhu a na její cestě za spravedlností odhaluje tedy autorka postupně celou škálu nejružnějších příkoří a diskriminací pramenících z rolí, které ženám společnost přisuzuje a které se bohužel jeví jako zcela přirozené. Tato odhalení nabalující se na hlavní dějovou linii, tvoří zprvu jako by pouze její doplněk, aby se nakonec na celém příběhu ukázala jako to nejpodstatnější, protože znásilnění tvoří spolu s dalšími formami příkoří jen důsledky, jejichž výzvod vězí hluboko v celé společnosti i každém jedinci. Tova na sebe vzala nelehký úkol. Její čin se měl stát burcujícím pro všechny další oběti násilí, měl pro ně být inspirací a výzvod zároveň. „*Chybá nie je v tom, že sa vzbúrila. Vzbury sú potrebné, povie im. Rovnako nesprávne je podrobiť sa príkořiam, a rovnako nesprávne ako akceptovať násilie a ponížiť sa pred ním, je nesprávne hrať sa na obeť. Kati potrebujú obeť. Až keď nebude viac obetí, nebudú nijakí kati.*“ (...) *Paragrafy na to nestačia. Musí to rásť zvnútra, ľudia to musia nasávať už s matierskym mliekom, učiť sa tomu už v kolíske, vŕkať si to do hlavy ako úlohu, ktorú sa treba naučiť naspamäť, až kým pre každého nebude samozrejme, že násilie je ešte ponížujúcejšie pre toho, kto ho používa, ako pre toho, kto je mu vystavený, ale že všetci v tom hrajú svoju úlohu a až keď odmietnu hrať, stane sa hra nemysliteľnou, až vtedy sa hra skončí. Vtedy je vybojovaný posledný boj.*“

Marta Tikkanen svou knihou výrazně napomůže každému, aby si uvědomil svou roli, kterou hraje ve vztazích mezi muži a ženami. Pomůže každému odhalit v sobě chování a myšlení, které doposud pokládal za zcela přirozené, které se mu však po přečtení této knihy bude jevit jako cosi hodného okamžitého odstranění. Je apelem na všechny, volajícím po vzpouře, která povede k tomu, aby vztahy mezi ženami a muži přestaly být poznamenány arogancí, mocí a násilím a získaly skutečnou lidskou podobu.

-*Dan Novák*

Kontakt na vydavatele: Záujmové združenie žien Aspekt; Laurinská 1; 811 01 Bratislava; e-mail: aspekt@ba.pubnet.sk

Bondy o globalizaci

Tak je nazván rozhovor se známým revolučním marxistou, filosofem a spisovatelem Egonem Bondym, který vyšel 6. ledna 2000 v literární příloze Salonu deníku Právo. Bondy v něm představuje své názory na dnešní politicko-ekonomické uspořádání světa a letmo nastiňuje i možnosti řešení. Velice zajímavý a podnětný je především jeho důraz na důkladnou znalost učení Karla Marxe, v první řadě jako jedinečného analytika kapitalistického výrobního systému. Bondyho pohled na současný stav globálního kapitalismu lze pojímat jako neocenitelný příspěvek k anarchistické diskusi o povaze tohoto sys-

tému a jeho následné analýzy, protože právě té se dnes citelně nedostává. Anarchisté tak často upadají do nostalgického vzpomínání na staré „dobré“ časy třídních bojů proletariátu coby uvědomělé třídy, kdy sociální revoluce byla doslova nadosah či již propukla jako v Německu 1918 či Španělsku 1936. Dějiny však pokročily kupředu, změnila se povaha kapitalismu a s tím mnoho souvisejících faktorů, jako například právě uvědomění pracující třídy. Skutečná anarchistická analýza tohoto stavu a toho proč k němu došlo zatím stále chybí, obzvláště v prostředí českého revolučně anarchistického hnutí. Třeba zrovna tento rozhovor s Egonem Bondym bude podnětem pro to, aby taková analýza, tolik potřebná pro další rozvoj hnutí, spatřila světlo světa. Samozřejmě, že se v rozhovoru objevují i problematické pasáže – například když Bondy hovoří o tom, jak se Jugoslávie dokázala „postarat“ o svůj lid, zakoušený loňským bombardováním a dlouholetou ekonomickou blokadou. K autokratickému režimu Slobodana Miloševiče nelze projevovat žádné sympatie, protože nepředstavuje alternativu k imperialistickému kapitalismu, který se agresí a embargem pokouší Jugoslávii ekonomicky podmanit. Je to pouze jiná forma útlatku, i když pochopitelně co se týče celkové síly a moci nesouměřitelná. Z Bondyho je občas cítit taková zvláštní nostalgie po národním státu, jehož osud neurčovali nadnárodní síly jako je tomu v dnešní době. Ale jak jsem již napsal, toto není cesta k nápravě. Útek před mocí globálního kapitálu do národních ulit, přecházející až v tuhý nacionalismus (toto pochopitelně není Bondyho případ) jak to můžeme vidět po celém světě od Belgie, přes Kanadu až po Indonésii je slepou uličkou, kterou je třeba odmítnout.

(Rozhovor "Bondy o globalizaci" najdete na internetových stránkách ČSAF)

(D.N.)

Koncerty u Bondyho

Ak náhodou zabľudíte do Bratislavy a budete trpieť nedostatkom kultúry, zastavte sa u Bondyho. Každý piatok o tretej sa u neho na byte (Laurinská č.21) konajú hudobné koncerty. Naposledy bol na programe prierez tvorbu Gustava Mahlera, chystá sa madagaskarské etno a židovská hudba klezmer. Samozrejme, že nezostáva len pri hudbe, pri jej komentovaní Bondy často odbočí a vyvíjajú sa veľmi zaujímavé diskusie – chvíľu po česky, chvíľu po slovensky. Je otvorený všetkým témam a možno sa presvedčiť, že Bondyho pokročilý vek (70 r.) nemá negatívny vplyv na jeho intelektuálne dispozície – skôr naopak. Na záver jedna básnička z mája 1963:

*Je zvláštní zvráteností lidskosti
že usiluje o nemožné
Tlouci hlavou proti zdi
je základem i koncem toho
v čem se projevuje člověk
Je nutno a bezpodmínečné nutno
vynaložit i to zcela bezvýznamné minimum sil
jež každý z nás má k dispozici
k zvrácení zřízení které není lidské
Jako fantasté minulých společností
doutající zřítit beztrždní řád
jsme tázáni budoucím lidstvem
zda aspoň jsme zvedli ruku
nebo aspoň hlas*

(Martin)

Nejneposlušnější národ na světě

Romské problematice jsme zatím v Existenci věnovali až ostudně málo prostoru, a proto se tento nedostatek budu snažit napravit. V prvním díle cyklu o historii, kultuře, národní identitě, ale i současných problémech Romů nejen u nás se zaměřuji na historii romského národa od nepaměti až po konec druhé světové války. Čerpám zejména z knihy Isabel Fonsecaové "Pohřbí mě vestoje" a Pavla Řičana "S Romy žít bude - jde o to jak", ale dále také z publikací brněnského Muzea Romské kultury a jiných.

Indický původ Cikánů byl učením znám již v osmnáctém století. Tehdy si několik evropských jazykovědců povšimlo, že tu žije lid hovořící orientálním jazykem. Maďarský farář István Vali přišel v roce 1753 na tuto souvislost, když se setkal se třemi indickými studenty. S jejich pomocí sestavil slovník několika tisíce slov (jeho záznam se bohužel nedochoval) a časem zjistil, že romské obyvatelstvo v jeho zemi těmto slovům rozumí.

Ve třetím tisíciletí před naším letopočtem žila v Indii vyspělá civilizace, jež si stavěla kamenná města s kanalizací a ovládala i písmo. O tisíc let později však byla zničena nájezdy Árijů, kteří domácí obyvatelstvo zatlačili na jih do pralesa nebo si je podmanili. Árijové taktéž zavedli známý kastovní systém, na jehož nejnižším žebříčku se nacházelo původní obyvatelstvo - Dómové. Právě od nich s největší pravděpodobností odvozují svůj původ dnešní Romové. Dómové se živili řemesly typickými pro evropské Romy: kovářstvím, kotlářstvím, muzikou, výrobou proutěných předmětů a handlováním. Z důvodu tíživého kastovního postavení, hladomoru a návyku změny působiště pro vykonávání svého řemesla se Romové vydali na svou dlouhou pouť na západ.

O prvních pěti stech letech tisíciletí cesty Cikánů nevíme prakticky nic. Cikáni si své záznamy nedělali a ani tehdejší kronikáře nenapadlo nutně spojovat jejich tmavý vzhled s Indií, jakožto zemí jejich původu. Od doby, kdy byli poprvé zmíněni v tištěných záznamech - v perské kronice z roku 950 - byli Cikáni nazýváni mnoha jmény, většinou hanlivými: Tatory, Pohany, Saracény, Turky, Židy, Atzinagoi, Egyptjany, Zingari, Zotty atd. Romové strávili několik století v Perské říši (dnešní Írán) a poté se v Malé Asii rozdělili na dva proudy. Jeden se vydal na Balkán a druhý přes Sýrii do Afriky a dále do Španělska. Ve dvanáctém století přicházejí Romové do Evropy, tehdy se o nich zmiňuje řecký mnich, jenž je omylem přiřadil k sektě z Malé Asie, jejíž příslušníky lidé nazývali Atzinagoi, z čehož později vzniklo označení "Cikán". Anglické označení "Gypsies" naopak vzniklo ze slova Egypt, jenž byl dle jiných zemí původu Romů.

Dějiny Romů v Evropě jsou složitou spleť řady příběhů a osudů mnoha různých skupin, jež se lišily způsobem obživy, dialektem, kulturou i tím, jak vycházely s neromským obyvatelstvem. Zvláště ohavně se k nim chovali rumunští a moldavští šlechtici. V září 1445 kníže Vlad Dracul zajal v Rumunsku asi dvacet tisíc osob, které vypadaly jako Egyptjany, a odvezl je domů do rumunského Valašska coby otroky. Dalším přídelem Cikánů, o němž je zmínka, byla válečná kořist Štěpá-

na Velikého - v roce 1471 dopravil tento kníže do Moldavska asi sedmnáct tisíc Cikánů. Po více než čtyři sta let, až do roku 1856, otročili Cikáni v rumunském Valašsku a v Moldavsku, feudálních državcích, které tvoří dnešní Rumunsko. Známý je plakát z 8. května 1852, jenž oznamuje, že bude v klášteře sv. Eliáše ke koupi skupina cikánských otroků - 18 mužů, 10 chlapců, 7 žen a 3 dívky v dobrém stavu.

V ostatní Evropě se zase v osmnáctém století hluboce zakořenila pověra o romském kanibalismu, jejímuž vzniku napomohl německý učenec Heinrich Grellman, který takto chtěl dodat své teorii o exotickém původu Cikánů důvěryhodnosti. Například zprávy z roku 1782 hovoří o události v okrese Hont (kdysi část Maďarska, nyní Slovensko). Případ se týkal skupiny asi 150 Cikánů, z nichž bylo jednačtyřicet mučeno, aby se přiznalo ke kanibalismu. Patnáct mužů bylo oběšeno, šest vpleteno do kola, dva rozčtvrceni a osmnáct žen sfato - a to do chvíle, kdy vyšetřovací nařízení Josefem II. prokázalo, že všechny domnělé oběti jsou naživu.

První zprávy o Romech se na našem území objevily na přelomu 14. a 15. století. V té době se pohybovali střední Evropou v poměrně velkých skupinách vedených stařešiny velmi obratnými v diplomatickém vyjednávání. Dobře doloženo je putování skupiny "krále" Sindela s vojvody Panuelem, Michalem a Ondřejem, kteří získali dva ochranné listy německého císaře a českého krále Zikmunda a v roce 1422 i list papeže Martina V., jimž bylo Ondřejovi uloženo, aby sedm let putovali jako kajčníci evropskými zeměmi a požívali veškeré ochrany poskytované poutní-

kům. Církev ovšem falešné kajčnický brzy odhalila a v roce 1427 je pařížský arcibiskup exkomunikoval. Z Čech jdou Romové na západ do Německa, Francie a v 16. století se dostávají do Skandinávie.

Úplně první zmínka na Slovensku o Romech pochází z roku 1322 od rychtáře Špišské Nové Vsi a popravčí kniha pánů z Rožmberka se v roce 1399 zmiňuje o popravě "cikána černého". V Čechách mají cikánské skupiny své náčelníky, zpočátku zde byli přijmuti dobře, ovšem po exkomunikaci z církve se vztahy mezi Romy a místními ušedlíky podstatně zhoršily. Hlavní stížnosti se týkaly vlažného vztahu Cikánů k církvi, parazitického způsobu života a nápadně odlišného vzhledu a kultury. Podezřívají je i z přísluhovačství Tatarům a Turkům. Podobně jako v jiných zemích, i u nás byli Romové na základě královských nařízení vypovídáni ze země, mučeni, zabijeni či využíváni k nuceným pracím. Represe začaly vrcholit v roce 1697 nařízením Leopolda I., podle kterého měli být romští muži na potkáni zabijeni a ženám mělo být uříznuto ucho. V roce 1721 už směly být podle nařízení Karla VI. zabijeny romské ženy na potkáni. Z této doby je evidováno 93 poprav a četné štvánice. Nutno podotknout, že represe u nás byly podstatně mírnější než jinde a tak k nám Romové často prchali z okolních zemí.

V této době se ovšem začaly také pomalu prosazovat snahy vzít Romy oficiálně na vědomí, legalizovat jejich přítomnost a začlenit je do společnosti. Marie Terezie byla se svým zákonem z roku 1761 první, kdo se o to pokusil. Romové ovšem měli pracovat v zemědělství, oblékat se jako ostatní, plnit povinnosti nevolníků vůči vrchnosti a náboženské povinnosti vůči církvi a pod trestem 25 ran holi nesměli mluvit romsky. Vzpurným měly být odebírány děti a dány na převýchovu. Josef II. v politice své matky dále pokračoval.

Romové se začali zejména na začátku minulého století usazovat i na jižní a jihovýchodní Moravě, někdy i proti vůli místního obyvatelstva. Začínají vznikat cikánské osady, většinou velice nužné. Romové se živili tradičním kovářstvím a hudbou, podomácku vyráběli např. štetky a bačkory a příležitostně vykonávali hrubé nádenické práce. Pořád ale byli lidmi druhé kategorie, což se odráželo na omezeném vzdělání, nízké civilizační úrovni, špatné hygieně a nekvalitní výživě.

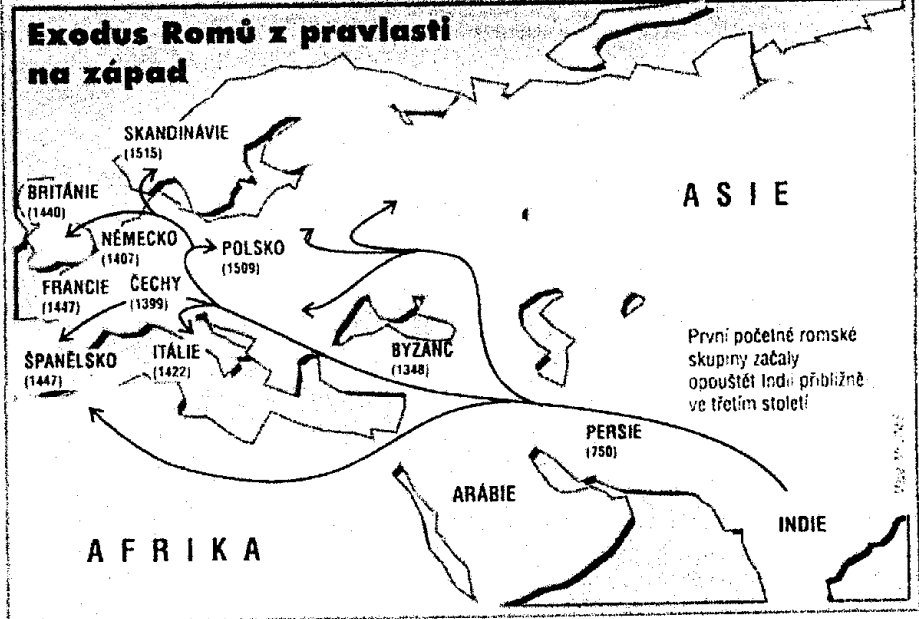
Na většině území Čech a Moravy jsou však Romové známí coby kočovníci. Povozy kryté plachtami táhli koně, v případě těch nejchudších rodin si je museli táhnout sami. Prodávali vlastní kovářské výrobky nebo levné zboží, které někde nakoupili. S postupující průmyslovou revolucí však postupně začali přicházet o svůj způsob obživy a začali se uchylovat k žebrotě, krádežím a hádání z karet a ruky. Postupně se z nich stávali nežádoucí tuláci. V roce 1885 se objevil zákon umožňující Romy trestně stíhat za tuláctví.

Nemáme zprávy o tom, kolik se u nás tehdy nacházelo Romů. Hrubé odhady hovoří o sto tisících. U nás žili především Romové slovenští, čeští, němečtí (Sinti), maďarští a olašští. První republika byla i přes svoji často proklamovanou demokratičnost k Romům

neobvykle tvrdá. V roce 1920 byl vypracován návrh Zákona o omezení tuláctví a zaháčivého života. Nakonec nebyl zákon i přes nátlak obcí schválen, pravděpodobně z nedostatku finančních zdrojů. Výsledkem bylo ale zavedení registrace Romů. Koncem dvacátých let se ekonomická situace státu zlepšila a v roce 1927 byl zákon přijat. Romům se zakazovalo kočovat a tábořit ve větších skupinách, vlastnit zbraně (včetně dyků), byly vydávány zvláštní legitimace, ke kočování si museli vyžádat dočasná povolení a byli pod policejním dohledem. Tato nařízení se týkala i osob žijících "po cikánsku" - tedy různých kejklřů, brusičů apod., kteří etnicky k Romům vůbec nepatřili.

S nastupujícím fašismem se v 30. letech zvýšil počet Romů v Československu, zejména díky přílivu uprchlíků z Německa a Rakouska. V listopadu 1939 byl vydán výnos Protektorátního ministerstva o zákazu kočování. Na nařízení Heidricha byly protektorátní úřady zařazeny do říšské byrokracie, tzn. že zde začali pracovat němečtí úředníci a policie podléhala útvarům SS. V roce 1942 byl vydán soupis Cikánů a cikánských mišenců, který evidoval asi 6500 lidí dvou až tří generací. Větší část pracujících Romů zůstala na svobodě, menší - asociální - část byla deportována do koncentračních táborů: Lety u Písku, Hodonín u Kunštátu, Osvětim - Březinka atd.

V Letech u Písku živilo asi 1300 Romů, z čehož jedna čtvrtina zemřela, polovina byla deportována do Osvětimi a menší části se podařilo uprchnout, nebo se dožila konce války. Vysoká úmrtnost byla způsobena epidemiemi chorob a zimou, mrtví byli pohřbíváni v lese, kde dnes stojí vepřín. V Hodoníně u

Kunštátu bylo vězněno asi 1400 Romů, zejména moravských. Část ovšem byla v srpnu 1942 propuštěna, několika jedincům se podařilo uprchnout, ale velká část opět nepřežila bídné životní podmínky a 749 Romů bylo deportováno do Osvětimi. Na Himmlerův rozkaz měli být v prosinci 1942 odesláni všichni Cikáni z Říše a okupovaných evropských zemí. V letech 1943 - 44 následovaly hromadné transporty, na svážení Cikánů ze

sběrných míst se podílela i česká kriminální policie.

Holocaustu padlo za oběť téměř pět tisíc Romů pocházejících z českých zemí. Přežilo jen asi tisíc, z toho čtyři sta jen díky tomu, že nebyli deportováni - za to vděčili do jisté míry "liknavosti" českých úředníků, kteří je ze seznamů vyjímali jako nepostradatelné pracovní síly.

***

Alice

(pokračování ze strany 34)

Jiný básník čeká, až dělnice, zhrzená a svedená synem továrníka, který se směje cynicky, slehne. Nemluvně bývá obyčejně mužského pohlaví. Ona uškrtí nemluvně, místo aby uškrtila syna továrníka, a dá se postavit před soud. Tento děj je oblíbený v kusech divadelních, sociálních. A dál záleží na básníkovi. Buď dá svedenou škrtilku porotou odsoudit, nebo nedá. Záleží to na individualitě, jestli totiž básník za dětství trhal mouchám nohy nebo ne. Pakli jest citlivý, osvobodí obžalovanou, která s pláčem opouští jeviště.

Jiné oblíbené téma básní sociálních je: Horník, kope uhlí, a kus uhlí se na něho utrhne. Než vypustí duši, vzpomene si na svou ženu. Tím báseň končí. Nemluví se v ní nic o tom, že třeba dát konečně jednou něco na pamětnou vysávacím proletariátu.

Ten proletariát v básních jest vskutku jen loutkou nejen v rukou básníka, ale i v rukou kapitalistů, o kterých píše básník.

Proletariát vzdychá, proletáři chodí v továrnách se smutnými úsměvy.

*Tak smutně dělník chodí továrnami,
pojd', druhu, k nám,
jen hovoř k nám a směj se smutně s
námi.*

Smutné úsměvy! A smutné povídání.

*Když lámali uhlí v dole,
vyprávěli o světě,
nad nimi že šumí pole,
zelená se louka, role,
jarní vzduch že omlazuje...*

Povídají si dělníci o tom, jak to uhlí studí a sype se na jejich hlavy a jak venku v zámku zaměstnavatel holduje v zeleni stromů. Ale jít ven do té zeleně a vzít si, co jim patří a co jim vzali hodující, o tom básníci nezpívají.

*Viz, z továren se kouří,
plívám krev,
já čekám venku bouři
a divný čekám zpěv.*

Básníci čekají a s nimi dělnictvo a čtenáři.

Sociální literatura má mluvit do duší těch, o kterých se zpívá. A mluví jim o samém čekání. Čeká se na rudé ráno.

*My čekáme a těšíme se:
Nás rudé ráno probudí...*

A vyjde těch básní druhé vydání a zas:

*My čekáme a těšíme se:
Nás rudé ráno probudí...*

Stále se opakuje ta ukolébavka. Případá mi to jako: "Spi, děťátko, spi, zavři očka svý, pámbůh bude s tebou spátí, anděliček kolébatí, spi, děťátko, spi."

V básních sociálních odevzdávají básníci lid do rukou velkého rána a zastupují v tom kolébání anděličky.

*Únava skleslá velkoměsty bloudí,
když noc se válí v klikatinách střech.*

V básních sociálních jest mnoho únavy, která bloudí verši. Mnoho snů vysnil sociální poeti.

Obzory jsou soumraky zataženy. Zoufalé tlupy leží rozstříleny. Výkřiky všechny jsou zasuty.

*A vichřice když třese lucernami,
zaskřípou temně zuby hladové,
že dojísta dnes nad bezednou hloubí
jen mrtvola zas syna vyplove...*

Lidé chodí po ulicích hladoví a skřípou zuby, ale nemají odvahy, aby si vzali kus chleba. Proč? Básníci si toho nepřejou. Kdyby se všichni lidé najedli, neměl by takový básník o čem psát. Vychází ze stanoviska, že slovo "přeježený" nebo "najedený" se do básni nehodí. Jinak jsou sami odevzdáni osudu lidu, o kterém básní.

*Nad strmým srázem v dlaních horké
čelo,
k východu hledím ve třeštvé muce,
zasutý tmou, z níž vybuchují časem
drobounkých duší drobné revoluce.
Sociální básníci sami nevědí, co chtějí.
Chtěl bych vyzpívat smutek své duše,
a tobě, lide, zazpívat.*

Jest to kolo, které začíná smutkem a ze smutku se točí.

*Vám, synům kráterů černých,
Vám na severu v dusných hrobech práce,
Vám píseň bolesti, vám píseň žalu.*

Zpívá básník, který nakonec o sobě píše, že je:

*zlomená duše, ubitý život,
bastarda chudých, bastarda bídy.*

Zpívá chudým rytmem své písně, poněvadž by se jinak nevešly do chudých prostorů chat.

Zpívá své písně rytmem bolným, jako je tíha života těch, o kterých píše.

Samá tíha života, samé slze, samé řňukání, a to se nejvíce čte mezi dělnictvem. Vychovávají se tou literaturou plačtivé baby, jejichž jedinou potěchou je vzpomínka, slabá naděje, že kdysi, jednou za čas, přijde nějaké nové ráno. Zatím jejich ženy dle vlastních slov básníků "dávají světu nové otroky..."

Kdy konečně jednou uslyšíme pět bez frází, kdy konečně přečteme si sociální povídku bez věčně se opakujícího řňukání a uvidíme hrát na našich jevištích pořádný kus sociální, kus vítězné revolty, píseň odboje, hymnu vítězného proletariátu, a ne to, čemu se musí člověk smát, jako té sociální básni v ubohém listě sociálních demokratů: "Sen padlého osmačtyřicátníka, kterému se zdá o všeobecném právu hlasovacím!..."

Komuna - 26. 4. 1907

Československá anarchistická ★ federace ★

Myšlenky volné dohody a Anarchie nevzkličí samy od sebe. Musíte jim pomoci. Pokud se cítíte být anarchisty a zastáváte myšlenku, že boj proti systému by měl být založen také na svébytném, ekonomicky soběstačném anarchistickém hnutí, nezůstávejte v tomto boji sami, spojte se s Československou anarchistickou federací (ČSAF), společenstvím volné dohody, staňte se její součástí a podílejte se na její činnosti.

- Mám zájem o stanovy a programové dokumenty ČSAF
- Mám zájem o předplatné časopisu ČSAF - Existence
- Mám zájem o členství v ČSAF
- Chtěl(a) bych distribuovat ..... kusů časopisu

Můžete odeslat na nejbližší kontakt ČSAF

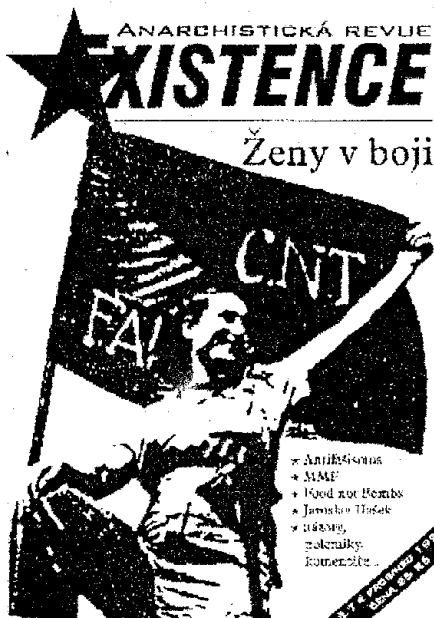
ČSAF nabízí

Letáky:

- ★ Evropská unie byznysmenů a byrokratů (česká a slovenská verze)
- ★ NATO neznamená mier
- ★ Globalizace kapitálu
- ★ Globalizácia – prečo sme proti
- ★ Co se skrývá za přívětivou tváří Mezinárodního měnového fondu a Světové banky?
- ★ Co je dobré vědět, než nakoupíte v hypermarketu
- ★ Československá anarchistická federace

Předošlá čísla Existence:

- ★ 1 - Black Cross, Feminismus ano či ne, Pohádka o neoliberalismu, Bojkot NIKE... (40 str., 20,-)
- ★ 2 - Anarchistický 1.máj 98, Kampaň za záchranu regionálních železnic, Masakr v Acteal - Chiapas, Rasová vražda ve Vrchlabí, Organizovat se?, Pařížská komuna, Anarchismus na Kubě, Přírodní národy a tradiční společnosti,... (60 str., 30,-)
- ★ 3 - Hlavní téma - Globalizace, Co nového v Chiapasu, Bojem se osvobozujeme, Budiž žena!, Barcelonská revoluce, R. Rocker - Londýnská léta, Anarchismus na Kubě, Pražské jaro 1968, P. Ramus - Anarchistický manifest, Komunismus?, Hrozí nám hlubinná anarchie?, Přírodní národy a tradiční společnosti,... (40 str., 25,-)
- ★ 5 - Hlavní téma - Interkontinentální karavana 99 (KRRS, Vzbuřená Indie, ICC99, Zemědělství a potraviny, Domorodá hnutí ve 3. světě, RTS), První máj, Augustin Souchy, Mužský a ženský princip, Násilí v manželství, O čem je NATO?, ...a umlátíme Srby čepicema, Anarchismus v Turecku, F.Šrámek, Anarchismus: Od teorie k praxi,... (40 str., 25,-)
- ★ 6 - Hlavní téma - Antifašismus (Vraždy, jež mají v ČR na svědomí rasisté a fašisté, Nacismus a fašismus - hrůzná ulička dějin, Fašisté, policie a kapitalismus, 1.máj v Brémách, atd.), IX. sjezd ČSAF, ABC, MMF v Zimbabwe, Jak se dělá demokracie, Od

VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE

lokálního k revolučnímu syndikalismu, Erich Mühsam, Pinochetův puč, Noam Chomsky o konfliktu v Jugoslávii, Rozhovor s členem CNT-Paris, Anarchismus a ekologické přežití, Karel Hlaváček,... (40 str., 25,-)

★ 7 - Hlavní téma - Ženy v boji (Anarchismus, feminismus a jednotlivci; L. Parsons, M.L. Berneri, L. Feldman, P. Arcos, Mujeres Libres, L. Michel; Depopulační politika ve Třetím světě); Antifašismus; ABC; Ruští dělníci ve Vyborgu; Čečensko; MMF & SB; Food not Bombs; Psychologie; Rozhovor se slovinským anarchistou; Role ČSAF v anarchistickém hnutí; Je anarchie utopie?; Mobbing; Chystají se policejní represe proti sociálním protestům?; Povídky Jaroslava Haška,... (40 str., 25,-)

Výhodná nabídka:

Objednáte-li si najednou Existence č. 1, 2 a 5, obdržíte je v celkové ceně 60,- Kč (včetně poštovného).

Brožury:

- ★ Evropská unie byznysmenů a byrokratů (32 stran A5, 20,- Kč)

★ G.Yvetod - Abeceda syndikalismu (16 stran A5, 8,- Kč)

★ No pasaran! - Španělská sociální revoluce + komiks Durruti. (20 stran A5, 8,- Kč)

★ Anarchokomunismus a španělská revoluce (24 stran A5, 12,- Kč)

★ P.A.Kropotkin - Historická úloha státu (40 stran A5, 20,- Kč)

★ P.A.Kropotkin - Spisy I (64 stran A5, 32,- Kč)

Připravujeme:

★ N. Bukajová - Globalizace kapitálu (brožura)

★ Charlie Chaplin (brožura)

★ Manifest Československé anarchistické federace (leták)

★ plakáty proti vstupu České republiky do Evropské unie a proti zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze

Naše kontakty

ČSAF - sever-východ-střed

E-mail: csaf-pr@usa.net
csaf-vychod@usa.net

P.O.Box 223, 111 21 Praha 1

ČSAF - jihozápad

E-mail: csaf-jz@post.cz

P.O.Box 40, 385 01 Vimperk

ČSAF - Morava

Alice Dvorská, poste restante,
602 00 Brno

ČSAF - Slovensko

E-mail: csaf-sk@post.sk

Poste restante, 851 06 Bratislava 57

Telefonické spojení

0606/314141

WWW stránky

www.czechia.com/amedia/csaf